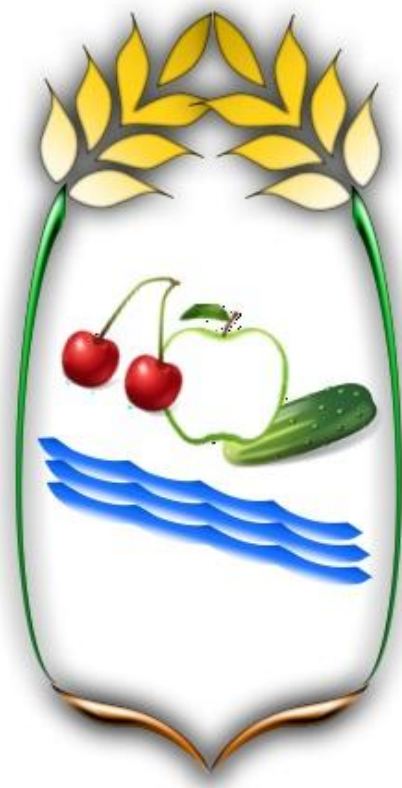

Csengeri Járás Leader Közhasznú Egyesület

**„Az élhető vidékért, a fejlődő térségért -
gyermekünk, unokánk jövőjéért”**

HELYI FEJLESZTÉSI STRATÉGIA 2014-2020

Tervezet

2016. február 11.

TARTALOMJEGYZÉK

Vezetői összefoglaló	3
1. A Helyi Fejlesztési Stratégia hozzájárulása az EU2020 és a Vidékfejlesztési Program céljaihoz	4
2. A stratégia elkészítésének módja, az érintettek bevonásának folyamata	6
3. A Helyi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület és lakosság meghatározása	9
4. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése	12
4.1 Helyzetfeltárás	12
4.2 A 2007-2013-as HVS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések	24
4.3 A HFS-t érintő tervezési előzmények, programok, szolgáltatások	29
4.4 SWOT	33
4.5 Fejlesztési szükségletek azonosítása	36
5. Horizontális célok	38
5.1 Esélyegyenlőség	38
5.2 Környezeti fenntarthatóság	39
6. A HFS integrált és innovatív elemeinek bemutatása	40
7. A stratégia beavatkozási logikája	41
7.1 A stratégia jövőképe	41
7.2 A stratégia célhierarchiája	41
8. Cselekvési terv	44
8.1 Az intézkedések leírása	45
8.2 Együttműködések	62
8.3 A stratégia megvalósításának szervezeti és eljárási keretei	62
8.4. Kommunikációs terv	69
8.5. Monitoring és értékelési terv	70
9. Indikatív pénzügyi terv	70

Vezetői összefoglaló

A Helyi Fejlesztési Stratégia az alapja a 2014-2020-as pályázati időszakban a Leader vidékfejlesztési források felhasználásának. A Leader program az Európai Unió vidékfejlesztési politikájának része, melynek célja a vidéki gazdaság fejlődése érdekében tett intézkedések összekapcsolása. A program egyedisége abban áll, hogy a Leader helyi igényeket elégít ki, a helyi adottságoknak, lehetőségeknek megfelelően. A Helyi Fejlesztési Stratégia a LEADER alapelvek mentén épült fel, szem előtt tartva a területalapú megközelítést, az innovativitást, alulról jövő kezdeményezést, integrált, ágazatok közötti megközelítést, együttműködést.

A Csengeri Járás Leader Közhasznú Egyesület 2014-2020-as programidőszakra vonatkozó Helyi Fejlesztési Stratégiája a Csengeri Járás (komplex programmal fejlesztendő járás besorolásilag) mind a 11 településére terjed ki, melyből mindegyik település jogosult LEADER támogatásra. A térség az Észak – Alföldi Régióban, Szabolcs – Szatmár – Bereg megyében helyezkedik el, Romániával, illetve a Fehérgyarmati és Mátészalkai Járásokkal határos. Területén meghatározó ágazat a mezőgazdaság, kiemelkedő a zöldség és gyümölcsstermesztés, a nagyobb létszámot foglalkoztatni képes ipari jellegű vállalkozások száma alacsony. Turisztikai szempontból a térség lehetőségei kiaknázatlanok. A tervezési területen a települések előregednek, a születések száma kevés, a fiatalabb korosztály pedig folyamatosan elvándorol. A vállalkozók száma a megyei átlaghoz képest is alacsony, az előállított termékek hozzáadott értéke csekély, a legtöbb esetben a megtermelt mezőgazdasági termékek feldolgozatlanul, alacsony áron kerülnek értékesítésre. A helyben megtermelt, előállított termékek és a vállalkozások által nyújtott szolgáltatásokhoz kapcsolódó marketingtevékenység nincs, vagy elhanyagolható. Szükséges a helyi termékek térségi, megyei és országos szinten történő népszerűsítése. A térség munkanélküliség szempontjából a leghátrányosabb térségek egyike. Magas a munkanélküliek száma, a munkanélküliek között magas az iskola nélküli és az alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők száma. A településeken a halmozottan hátrányos és hátrányos helyzetű családok száma magas, sok a segélyezett.

A Csengeri Járásban a 2007-2013 időszakban jelentős mértékű EU-s forrás került lehvására a pályázók által. Minden településen valósultak meg kisebb-nagyobb volumenű infrastrukturális beruházások, melyekkel javult a települések képe, turisztikai vonzóképessége, nőtt a vállalkozások versenyképessége. Több, kifejezetten a hátrányos helyzetű, társadalmilag leszakadó rétegeket célzó humánprojektek zajlottak a térségben, a munkaerőpiac, közösségfejlesztés, gyermekszegénység, egészségügy és egyéb szociális ellátások területén.

A Helyi Fejlesztési Stratégia, a Helyi Akciócsoport számára biztosított EU-s források felhasználásával ezekre a térségi előnyökre és hátrányokra reagál. Legfontosabb cél az itt élő lakosság életszínvonalának javítása, valamint a népesség csökkenésének megállítása. Cél a korábban EU-s és hazai forrásokból létrehozott termék-előállítás és szolgáltatások színvonalának emelése, gazdaságosság növelése, a jövedelemszerző képesség fokozása, a turizmus fellendítése, az épített, természeti és kulturális örökség fenntartása, a helyi hagyományok ápolása, a munkahelyek megtartása és munkahelyteremtés. A civil szervezetek, vállalkozók és állami szervek közötti együttműködés és integráció olyan szintjét szükséges elérni, amely lehetővé teszi az egyéni és közösségi kezdeményezés ösztönzését és támogatását a térség gazdasági és társadalmi fejlődése érdekében.

A Stratégiában kialakított LEADER intézkedések elsősorban a vállalkozói szférát támogatják, valamint elősegítik a kisebb léptékű civil, egyházi és önkormányzati fejlesztéseket is. A HFS cselekvési tervét a helyzetelemzésből adódó szükségletek elemzésével, valamint a HACS irodába beérkező, a térség szereplői által megfogalmazott fejlesztési igények alapján alakították ki. Az intézkedések kialakítása során figyelembe lettek véve a különösen a Vidékfejlesztési Program, valamint egyéb operatív programok nyújtotta lehetőségek is. Ezeken keresztül elsősorban olyan fejlesztések generálása történik, amelyekkel a munkahelyteremtés, felzárkóztatás segíthető elő. Térségek közötti és határon átnyúló együttműködések kialakítása is a célok között szerepel. Az intézkedésekből kialakított pályázati felhívásokra a térségben székhellyel, vagy telephellyel

rendelkező vállalkozások, civil szervezetek, egyházak és önkormányzatok nyújthatnak be pályázatot. A projektek az intézkedéshez kapcsolt kötelező és szabadon választható vállalatok alapján kerülnek értékelése. A projekt adminisztrációját, a döntéselőkészítést, a partnerekkel és lakossággal történő folyamatos kapcsolattartási feladatokat a Helyi Akciócsoport munkaszervezetének tagjai látják el. A beérkező pályázatok értékelését, az azokhoz kapcsolódó támogatási döntést minden esetben a Helyi Akciócsoport elnöksége (döntőbizottsága) hozza meg.

1. A Helyi Fejlesztési Stratégia hozzájárulása a Vidékfejlesztési Program és az EU2020 céljaihoz

A Helyi Fejlesztési Stratégia hozzájárul az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedésre vonatkozó uniós stratégia (EU2020), az Európai Parlament és Tanács 1303/2013/EU rendeletében (továbbiakban: KSK rendelet) és a 1305/2013/EU rendeletében (továbbiakban: EMVA rendelet) meghatározott több fókuszterülethez, továbbá a Vidékfejlesztési Program több prioritásához.

A 2015. augusztus 10-én elfogadott Vidékfejlesztési Program (VP) elsősorban a KKV-k és a családi gazdaságok támogatását helyezi a középpontba. A VP hat vidékfejlesztési prioritás keretében biztosít támogatást, különös hangsúlyt fektetve a mezőgazdasághoz és az erdészethez kapcsolódó ökoszisztémák helyreállítására, megóvására és fejlesztésére, illetve a társadalmi befogadás előmozdítására, a szegénység csökkentésére és a gazdasági fejlődésre a vidéki területeken, valamint az élelmiszerláncok szervezésének előmozdítására és a kockázatkezelésre a mezőgazdasági ágazatban.

A Vidékfejlesztési Program prioritásai:

1. Tudásátadás és innováció ösztönzése a mezőgazdaságban, az erdészetben és a vidéki térségekben;
2. A mezőgazdaság versenyképességének, és életképességének fokozása, innovatív mezőgazdasági technológiák és fenntartható erdőgazdálkodás biztosítása;
3. Élelmiszerláncok szervezésének előmozdítása, beleértve a feldolgozást és a mezőgazdasági termékek marketingjét, továbbá állatjólét és kockázatkezelés a mezőgazdaságban;
4. A mezőgazdasággal és az erdészettel kapcsolatos ökoszisztémák helyreállítása, megőrzése és javítása;
5. Az erőforrás-hatékonyság előmozdítása és az áttérés támogatása az alacsony szén-dioxid kibocsátású, valamint az éghajlatváltozáshoz alkalmazkodó gazdaságra a mezőgazdasági, élelmiszeripari és erdészeti ágazatokban;
6. A társadalmi befogadás előmozdítása, a szegénység csökkentése és a gazdasági fejlődés a vidéki területeken.

A Helyi Fejlesztési Stratégia legjelentősebb forrása az EMVA. A stratégia megvalósítása hozzájárul a VP LEADER intézkedésében megfogalmazott alábbi legfontosabb célok legalább egyikéhez:

1. a vidéki térségekben a gazdasági aktivitás mikro-szintjének fenntartása (helyi termékek és szolgáltatások),
2. a vidéki térségekben a lakosság humán közszolgáltatásokhoz való hozzájutásának, illetve azok elérésének előmozdítása,
3. a vidéki térség, mint vállalkozási tér, lakóhely és turisztikai vonzóképességének erősítése,
4. a helyi közösségek tagjai egyéni aktivitásának, felelősségvállalásának és együttműködési készségeinek erősítése.

A HFS figyelembe veszi a Vidékfejlesztési Programban javasolt fejlesztési fókuszterületeket.

A HFS azon fejlesztései, amelyek megvalósítása az EMVA-n kívüli egyéb forrásból tervezett, az adott forrás keretét adó Operatív Program (vagy egyéb forrásgazda) céljainak teljesülését szolgálja és illeszkedik a finanszírozás forrásaként megjelölt beavatkozási terület részletes feltételrendszeréhez.

A finanszírozó OP-k célrendszeréhez való illeszkedés biztosítja az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedésre vonatkozó uniós stratégiához (EU2020) való hozzájárulást.

Az EU 2020 stratégiával összhangban az Európai Parlament és a Tanács 1303/2013/EU rendelete 11 tematikus célkitűzést határoz meg. A Helyi Fejlesztési Stratégia egy-egy célkitűzése közvetlenül vagy közvetetten több prioritáshoz is kapcsolódik. A KSK rendelet kimondta, hogy az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedésre vonatkozó uniós stratégiához (EU2020) való hozzájárulás érdekében az Európai Strukturális és Beruházási alapok támogatásait korlátozott számú közös tematikus célkitűzésre kell összpontosítani. A KSK rendelet 11 célkitűzést fogalmaz meg, ezt a 11 célkitűzést kell szolgálnia az összes uniós forrásnak, így a HFS céljainak és intézkedéseinek is a célkitűzések valamelyikének megvalósulását kell célozniuk.

A HFS kapcsolódási pontjai a KSK rendelet tematikus céljaihoz:

- A kis- és közepes vállalkozások versenyképességének fokozása
- Környezetvédelem és az erőforrások hatékonyságának növelése
- A foglalkoztatás és a munkavállalói mobilitás ösztönzése
- A társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem
- Beruházás az oktatásba, a készségekbe és az egész életen át tartó tanulásba

A HFS kapcsolódási pontjai a Partnerségi Megállapodás prioritásaihoz:

- A gazdasági szereplők versenyképességének javítása és nemzetközi szerepvállalásuk fokozása
- A foglalkoztatás növelése (a gazdaságfejlesztési, a foglalkoztatási, oktatási, társadalmi felzárkózási szakpolitikák által, tekintettel a területi különbségekre);
- Az energia- és erőforrás-hatékonyság növelése;
- A gazdasági növekedést segítő helyi és térségi fejlesztések megvalósítása

A HFS kapcsolódási pontjai az EMVA rendeletben meghatározott prioritásokhoz és fókuszterületekhez:

- 3. Prioritás: az élelmiszerlánc szervezésének – többek között a mezőgazdasági termékek feldolgozásának és forgalmazásának, az állatjólétnek és a mezőgazdaság terén alkalmazott kockázatkezelésnek – az előmozdítása

3A fókuszterület: az elsődleges termelők versenyképességének javítása, mégpedig azáltal, hogy megfelelőbb módon integrálják őket az agrár-élelmiszeripari láncba a minőségrendszerek révén, a mezőgazdasági termékek értékének növelése, valamint a helyi piacokon, a rövid ellátási láncokban, továbbá a termelői csoportokban és szervezetekben és a szakmaközi szervezetekben folytatott promóció

- 6. Prioritás: a társadalmi befogadás előmozdítása, a szegénység csökkentése és a gazdasági fejlődés támogatása a vidéki térségekben, különös tekintettel a következő területekre:

6A fókuszterület: a diverzifikálásnak, kisvállalkozások alapításának és fejlesztésének, valamint a munkahelyteremtésnek a megkönnyítése

6B fókuszterület: a helyi fejlesztés előmozdítása a vidéki térségekben.

Kiemelten szükséges kezelni és szinergikus hatást kell elérni a Helyi Fejlesztési Stratégiának az Operatív Programokban, kiváltképp a Vidékfejlesztési Programban specifikusan a gazdasági növekedést segítő helyi és térségi fejlesztések megvalósítása kapcsán megfogalmazott egyes témákkal és műveletekkel. Rendkívül fontos a Leader akcióterületén a tudásátadás és innováció vonatkozásában megvalósítható innovatív és fenntartható projektek realizálódása, továbbá a mezőgazdasági termelés és élelmiszer feldolgozás vonatkozásában a helyi és hagyományos jellegű mezőgazdasági termékek feldolgozásának fejlesztése, a hozzáadott érték növelése. Szintén kiemelten kezelendő a vidéki térségek fejlesztése kapcsán a helyi igényeknek leginkább megfelelő, a szolidáris vidéki társadalom kialakulását célzó programok, illetve a nem mezőgazdasági tevékenységek elindítása és fejlesztése a környezettudatosság jegyében. Fontosak a fenntartható térségi együttműködések elősegítése, koncentrálni a munkahelyek létesítésére és megtartására.

A helyi igények figyelembevételét követően olyan stratégiamegvalósítást kell végrehajtani, amely a működési terület tekintetében megvalósuló későbbi projektekhez köthetően nem csak pontszerű, hanem komplex módon is képes fejlődést generálni, lehetővé téve az OP-k által kínált fejlesztési lehetőségekhez történő, átfedést nem mutató illeszkedést és szinergiát.

2. A stratégia elkészítésének módja, az érintettek bevonásának folyamata

A Csengeri Járás Leader Közhasznú Egyesület 2014-2020 időszakra való felkészülését, illetve tervezését, mint újonnan alakult Leader szervezet 2015-ben kezdte meg.

A Helyi Fejlesztési Stratégia kidolgozása során a tervezés átláthatósága alapvető célja volt az akciócsoportnak, hiszen a stratégia a lakosság egészének szól, annak megismerése közérdek.

Első lépésként a Csengeri Járás Leader Közhasznú Egyesület akkor még Szatmár-Beregi Települések és Községek Szövetsége elnevezéssel 2015. szeptember és október hónapokban rendezvénysorozatot tartott, melynek célja és tárgya a 2014-2020-as Vidékfejlesztési Program megvalósítása érdekében a civil egyesület, mint új vidékfejlesztési szervezet által lefedett térségben olyan fórumok szervezése volt, amelyek elősegítik a szervezet bevezetését, megismerését és meggyökeresedését a térségben. A fórunsorozat keretében a Csengeri Járás, mint előzetesen elismert HFS tervezési terület, illetve térség mind a 11 településén fórumok kerültek megrendezésre, a kötelező arculati és nyilvánosságot biztosító elemek használatával.

Ssz.	Település	Időpont	Helyszín	Résztevők száma
1.	Komlódtótfalu	2015. szeptember 23. (szerda), 17.00 óra	Polgármesteri Hivatal - Tanácskozóterem (4765 Komlódtótfalu, Kisfaludy u. 30.)	6 fő
2.	Szamosbecs	2015. szeptember 24. (csütörtök), 14.00 óra	Közösségi Ház - Tanácskozóterem (4745 Szamosbecs, Dózsa Gy. u. 1.)	8 fő
3.	Szamosatárfalva	2015. szeptember 24. (csütörtök), 16.00 óra	Polgármesteri Hivatal - Tanácskozóterem (4746 Szamosatárfalva, Ady E. u. 66.)	7 fő
4.	Szamosangyalos	2015. szeptember 29. (kedd), 16.30 óra	Polgármesteri Hivatal - Házasságkötő terme (4954 Szamosangyalos, Rákóczi u. 44/a.)	12 fő
5.	Csengersima	2015. október 2. (péntek), 10.00 óra	Polgármesteri Hivatal - Tanácskozóterem (4743 Csengersima, Kossuth u. 62.)	14 fő

6.	Ura	2015. október 5. (hétfő), 10.00 óra	Polgármesteri Hivatal - Házasságkötő terme (4763 Ura, Kossuth u. 47.)	21 fő
7.	Csengerújfalu	2015. október 6. (kedd), 10.00 óra	Polgármesteri Hivatal - Tanácskozóterem (4764 Csengerújfalu, Kossuth u. 102.)	15 fő
8.	Tyukod	2015. október 7. (szerda), 17.00 óra	Polgármesteri Hivatal - Tanácskozóterem (4762 Tyukod, Árpád u. 33.)	10 fő
9.	Csenger	2015. október 8. (csütörtök), 18.00 óra	Polgármesteri Hivatal - Házasságkötő terme (4765 Csenger, Ady E. u. 14.)	15 fő
10.	Porcsalma	2015. október 9. (péntek), 14.00 óra	Polgármesteri Hivatal - Házasságkötő terme (4761 Porcsalma, Szabadság tér 11.)	12 fő
11.	Pátyod	2015. október 12. (hétfő), 10.00 óra	Polgármesteri Hivatal - Tanácskozóterem (4766 Pátyod, Kossuth u. 48.)	13 fő

A rendezvénysorozat eseményein a 2014-2020 közötti Vidékfejlesztési Program vidéki térségeket érintő intézkedéseinek megismertetése, valamint a vidéki térségekben elérhető EU és állami fejlesztési forrásokkal, további operatív programokkal kapcsolatos tájékoztatás is történt, felhívva a figyelmet a kettős finanszírozás elkerülésére. Végezetül a legfőbb célkitűzés a LEADER HACS térségi beágyazódásának elősegítése volt, a minél sokrétűbb vidéki célcsoportok elérésével, a jövőbeni területi fejlesztési igények és lehetőségek megfelelő koordinációjának megvalósítása érdekében. A fórumok keretében az adott települések lakossági fejlesztési igényeinek, elképzeléseinek az előzetes felmérése is megtörtént személyes konzultáció, „kérdések-válaszok” segítségével, kérdőív, illetve projektötlet-adatlap kitöltésével a térség HFS dokumentumának megalapozása céljából. A jelenlévők tájékoztatást kaptak a HACS rendelkezésére álló forráskeret nagyságáról és a várható térségek közötti együttműködési lehetőségekről, így ezen információ birtokában célirányosan és költséghatékonyan alakíthatták fejlesztési- és projektötleteiket.

A projektötletek gyűjtése folyamatosan zajlik, ehhez projektötletgyűjtő-adatlap készült, amely elérhető a www.csengerleader.hu honlapon, valamint az egyesület tagjai és minden helyi érdeklődő részére e-mailben és papír alapon is kiküldésre került. A fejlesztési javaslatok összegyűjtésében aktívan közreműködtek az akcióterület településeinek önkormányzatai, amelyek a településeken működő civil szervezetek, vállalkozók és az ott élő állampolgárok, valamint az egyesület közötti információcserét segítették.

2015 novemberében került sor a Tervezést Koordináló Munkacsoport megalakítására. Létrehozásának célja a HFS tervezési munka megfelelő színvonalon történő ellátása. A csoportot a stratégia elkészítéséért felelős személyek, valamint az egyesület tagjai alkotják. Feladatuk a térségi szereplők által visszajuttatott projekt adatlapok, illetve SWOT analízis feldolgozása, értékelése, a fejlesztési intézkedések megvalósíthatóságának, az esélyegyenlőségi és fenntarthatósági szempontok érvényesülésének vizsgálata, javaslatok készítése, továbbá az elektronikus tervezési felület folyamatos frissítése. A Tervezést Koordináló Csoport 2016 áprilisáig időszakonként rendszeresen ülésezik.

A Csengeri Járás Leader Közhasznú Egyesület Tervezést Koordináló Csoportjának tagjai:

Ssz.	TKCS tag neve	TKCS tisztsége	Képviselt szervezet
1.	Forján Zsolt	elnök	Csenger Város Önkormányzata
2.	Zsiga Mihály	alelnök	Csengerújfalu Község Önkormányzata
3.	Varga Valentin	munkaszervezet vezető	Csengeri Járás Leader Közhasznú Egyesület
4.	dr. Szórádi Sándor	tag	Szatmári Konzervgyár Kft.
5.	Takács László	tag	Szatmárvidék-Coop Zrt.
6.	Orosz Mihály	tag	Csenger és Térsége Gazdakör
7.	Apáti Ferenc	tag	Csenger-Ker Kft.
8.	Bartha Gyula	tag	Csengeri Református Egyházközség
9.	Farkas Miklós	tag	Pallér-2 Kft.
10.	Kovács Norbert	tag	Csengeri Gyermekek Ifjúsági Önkormányzati Kiemelkedően Közhasznú Egyesület
11.	Nádasdi József	tag	Csenger Város Cigány Kisebbségi Önkormányzata
12.	Kovács Barnáné	tag	Csenger Város Önkormányzata
13.	Kimák Mihályné	tag	Csenger Város Önkormányzata
14.	dr. Simai Zoltán	tag	Csenger Város Önkormányzata
15.	Juhász János	tag	Szamos Kft.
16.	Illés Ottó	tag	Illés Ottó egyéni vállalkozó
17.	Vígh János	tag	Csengeri Közlekedési és Közbiztonsági Polgárőr Egyesület
18.	Bélteki Sándor	tag	Bélteki Sándor egyéni vállalkozó
19.	Bálint Róbert	tag	Bálint Róbert egyéni vállalkozó
20.	Halmi Sándor	tag	Halmi Sándor egyéni vállalkozó
21.	Surányi Márk András	tag	Határszél Ifjúsági Egyesület

Fontos szempont volt a tervezés során, hogy minél szélesebb, leendő kedvezményezett célcsoporthoz eljussanak az információk, így biztosítva a stratégia alkalmazkodását a helyi igényekhez.

Alkalmazott kommunikációs csatornák a minél szélesebb körű nyilvánosság biztosítása érdekében:

- fórum: célja a lakosság teljeskörű szóbeli tájékoztatása, az észrevételek, esetleges kérdések megtárgyalása, a javaslatok felvetése.
- honlap: az egyesület honlapján keresztül (www.csengerleader.hu) folyamatosan tájékoztatást nyújt az érintettek részére a pályázati információkról, a stratégia aktuális állásáról, a kapcsolódó rendezvényekről. Információkat szerezhetnek a más forrásból finanszírozott támogatásokról, a felhívásokról szóló híreket is megtalálják a honlapra látogatók. Külön menüpontban („HFS 2014-2020”) kifejezetten a 2014-2020 időszak stratégiájával kapcsolatban kaphatnak információt a honlapra látogatók.
- közösségi média: szintén a stratégiájával kapcsolatban kaphattak információt az érdeklődők, továbbá a helyi közösség tagjai értesülhettek az aktuális információkról, a hírekről, az iroda tevékenységéről, az események, ülések időpontjairól.
- elektronikus és postai levelezés: közvetlen információáramlás, tájékoztatás és felhívás megküldése a civil, vállalkozói és közszféra képviselői felé.

- projektötlet és adatgyűjtő kérdőív: információgyűjtés a helyi szereplőktől a HFS készítésével, illetve a megvalósítani kívánt projektötletekkel kapcsolatban, további célja a térségi szereplők által megfogalmazott fennálló problémák megoldási javaslatai, fejlesztési lehetőségek, összegyűjtése, azok rendszerezés utáni beépítése a stratégiába.
- személyes és telefonos kapcsolattartás és konzultáció, illetve fogadóórák: A munkaszervezet dolgozó köre a stratégia tervezése során/alatt folyamatos konzultációs lehetőséget biztosított a munkaszervezet irodájában, továbbá a rendezvények biztosítanak lehetőséget a személyes kapcsolattartásra (szakmai rendezvények, fórumok, konferenciák, szakértői egyeztetések, egyesületi taggyűlések, tervezést koordináló csoport ülései).

A Helyi Fejlesztési Stratégia tervezése teljes folyamatában átlátható és nyílt volt, mely a fent felsorolt eszközökkel lett biztosítva. A tervezési folyamat bármely szakaszához az illetékeségi területen élő lakosság, működő vállalkozások, önkormányzatok, civil szervezetek tagjai csatlakozhattak, illetve felhívással kérve is volt a csatlakozásuk. Az információáramlás a térség szereplőitől, a sokrétű eszköz alkalmazásának köszönhetően folyamatos. A párbeszéd során, főként a fórumok és személyes megbeszélések alkalmával lehetővé vált a megszólított szférák képviselőitől kapott értékes információk, észrevételek elemzése, majd beépítése a stratégiába. A közös párbeszéd során egybehangzó fejlesztési célok voltak a vállalkozások versenyképességének növelése, azok piaci pozíciójának megőrzése, stabilizálása, a munkanélküliség enyhítése, új munkahelyek létrehozása, helyi adottságokra épülő turisztikai attrakciók megvalósítása, civil szervezetek megerősítése, azok aktivizálása, helyi és a térségre jellemző természeti és épített értékek megóvása, hagyományörzés, környezetvédelem. A tervezés folyamán a térség szereplői között külön figyelmet érdemeltek a kisebbségi és hátrányos helyzetű, kirekesztett csoportok megszólítása. Ezen társadalmi csoportok különösen érzékenyek a térségben bekövetkező negatív irányú gazdasági változásokra, így megszólításuk rendkívül fontos. A hátrányos helyzetű csoportok bevonása egyrészt a teljes nyilvánosságot biztosító eszközök (honlap, kérdőívek terjesztése, e-mail megkeresések) alkalmazásával, valamint az információszerzés hatékonyabb eszközeinek alkalmazásával történt (személyes konzultáció, fórumok tartása).

A tervezési folyamatot és a stratégia megalkotását a Csengeri Járás Leader Egyesület Munkaszervezete koordinálta, illetve az egyesület tagjai (önkormányzatok, vállalkozók, civil szervezetek, egyházi szervezetek) és a további szereplők (a helyi lakosság tagjai), mint véleményező és javaslattevő szerepet láttak el.

3. A Helyi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület és lakosság meghatározása

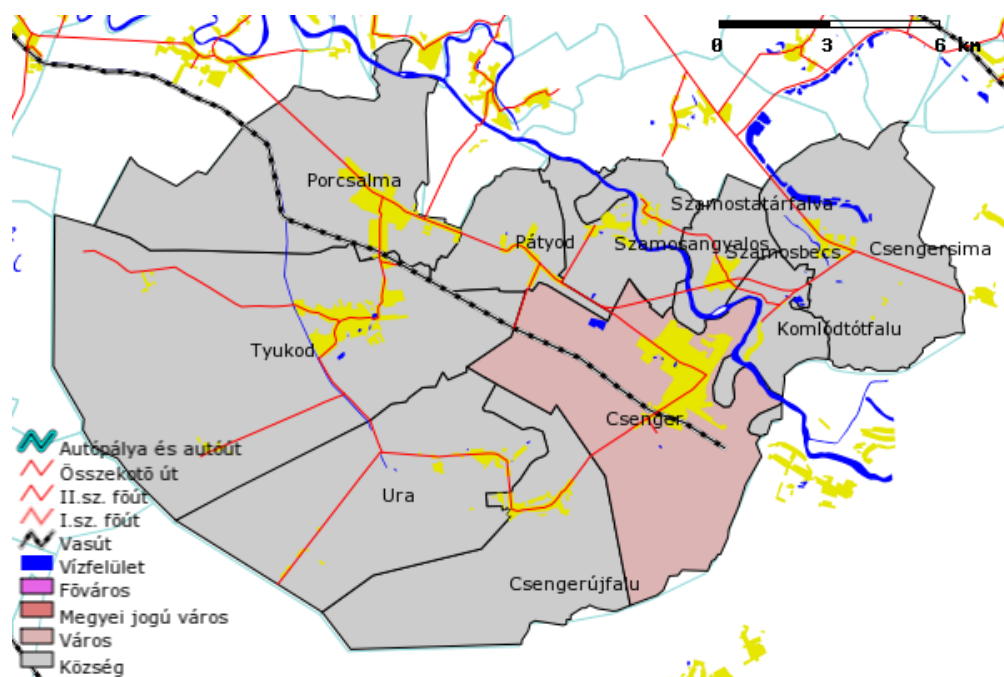

A Csengeri Járás elhelyezkedése Magyarország közigazgatási rendszerében

A Csengeri Járás az Észak – Alföldi Régióban, Szabolcs – Szatmár – Bereg megyében helyezkedik el. A járás Romániával, illetve a Fehérgyarmati és Mátészalkai Járásokkal határos. 11 tagtelepülése van, amely az EMVA társfinanszírozású intézkedések Irányító Hatóságának az 5/2014. (II. 6.) számú

közleménye alapján lebonyolított előzetes regisztráció szerint a Csengeri Járás Leader Közhazsnú Egyesület a 2014-2020-as EU programozási időszakban ezen 11 település vonatkozásában tervezi a LEADER program végrehajtását: Csenger, Csengersima, Csengerújfalú, Komlódótótfalu, Pátyod, Porcsalma, Szamosangyalos, Szamosbecs, Szamostatárfalva, Tyukod és Ura. A 11 település 247 km² területen a Felső-Tisza-vidék tájegység részét képező Szatmári-síkságon, azon belül a Szamos folyót kísérő Szamoshát és az Ecsedi-láp K-i peremét képező Rétoldal tájrész területén helyezkednek el.

A térség az országhatár, az Ecsedi-láp és a Szamossályi- árapasztó csatorna között található. A síkság tengerszint feletti magassága 75 - 125 m között váltakozik. A kis lejtésű felszín különböző mértékben feltöltött folyómedrek sűrű hálózata szövi át. Ezek leginkább a Szamos hajdani medrei voltak. A területen több DK -ról ÉNY -nak tartó lapos, átlag 1 - 3 méter magas folyóhátat figyelhetünk meg, amelyek között rossz lefolyású, elgátolt vízenyős rétek alakultak ki. A térség felszínét holocén képződmények közül a barnaföldek uralkodnak, de ezeket öntésiszap, öntésagyag és öntéshomok foltok, sávok szakítják meg.

A Csengeri Járás és települései

A Csengeri Járás területe és népessége, 2013 (Forrás: KSH):

	Település neve	Jogállás	Területe (km ²)	Lakossága (fő)	Népsűrűség (fő/km ²)
1.	Csenger	város	36,16	4924	136,17
2.	Csengersima	község	23,8	779	32,73
3.	Csengerújfalú	község	25,61	819	31,98
4.	Komlódótótfalu	község	6,97	122	17,5
5.	Pátyod	község	9,05	675	74,59
6.	Porcsalma	nagyközség	31,1	2682	86,24
7.	Szamosangyalos	község	8,09	477	58,96
8.	Szamosbecs	község	6,71	374	55,74
9.	Szamostatárfalva	község	4,5	308	68,44
10.	Tyukod	nagyközség	62,22	2041	32,8
11.	Ura	község	32,34	638	19,73

- A járáshoz tartozó települések száma: 11
- Kedvezményezett járás [290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet]: Igen

- **Fejlesztendő járás [290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet]: Igen**
- **Komplex programmal fejlesztendő járás [290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet]: Igen**
- **Társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések száma [105 /2015. (IV. 23.) Korm. rendelet]: 8**
- **Jelentős munkanélküliséggel sújtott települések száma [105 /2015. (IV. 23.) Korm. rendelet]: 6**

Lakónépessége 2013. elején 13 839 fő, népsűrűsége 53,13 fő/km² volt. Szabolcs- Szatmár-Bereg megye területének 4,16 %-át foglalja el, népességének pedig 2,46%-át adja. A települések száma 11, melyből egy városi rangú, a megye településeinek 4,8%-a található a járásban. Szabolcs-Szatmár-Bereg megye legkisebb területű és népességszámú járása. A mikrorégió településszerkezete kettős arculatú. Az Alföldre jellemző átlagosnál nagyobb településmérettel szemben a Csengeri Járásban jelentős az aprófalvak előfordulása. Az ezer főnél kisebb népességű ún. aprófalvak aránya a térségben 73%. Jóval magasabb ez az érték, mint az országos átlag (55%). A legnépesebb település Csenger, melynek lakónépessége majdnem eléri az ötezer főt (2013. január 1-én: 4924 fő). A járások fejlettsége és településstruktúrája Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében is szoros korrelációt mutat, hiszen a felaprózott struktúra egyértelműen a fejletlenebb térségek jellemzője. A nagyobb lélekszámú települések kisebbekhez viszonyított mérsékelt előfordulása ellenére a három legnépesebb település tömöríti a mikrorégió népességének közel hetven százalékát (9647 fő).

Az akcióterület megfelel a vonatkozó uniós jogszabályoknak, nagyság és lakosságszám tekintetében is eléri a központilag előírt kritikus tömeget, így a Helyi Fejlesztési Stratégia megvalósításához rendelkezésre állnak a szükséges erőforrások. A szatmári települések elsősorban a földrajzi elhelyezkedésből kifolyólag alkotnak egységet, ennek révén azonban elmondhatjuk azt is, hogy gazdasági, társadalmi és kulturális téren is összetartozás jellemzi a településeket és az ott élő embereket, egységes egész mind néprajzi, mind történeti jellegében. Szatmár térsége megyénk, sőt hazánk, gasztronómiai, kultúrtörténeti, természeti értékekben, műemlékekben leggazdagabb vidéke. Az akcióterület számos helyi termékkel (tájspecifikus, egyedi termékek; mezőgazdasági termékek helyi hozzáadott értékkel, kulturális termékek stb.) rendelkezik, melyek piaci szerepe még ugyan alatta marad az elvárhatónak, de minőségüket, értéküket tekintve vetekednek az országos hírnevű örvendő előállítókkal. A Szatmári-síkság sűrűn vízjárta területein sok kis településből álló, aprófalvas településrendszer fejlődött ki a történelem folyamán. A térségre jellemző szélsőséges földrajzi viszonyok, a pusztító árvizek, állandó belvizek következtében a településstruktúra mellett a helyi közösségek hagyományai, az épített, természeti örökség is konzerválódott és páratlan gazdaságában maradt fent, vált láthatóvá az utókor számára. A közös gazdasági jellemzőkkel azonban együtt járnak a közös problémák is. Az alacsony foglalkoztatottsági és képzettségi szint, az elszegényedés, a fiatalok elvándorlása az egész térségre jellemző. A működő vállalkozások száma messze elmarad a magyarországi és a megye szintjétől. A 2007-2013-as LEADER programnak köszönhetően a térség összefogása még inkább erősödött, a közösen megvalósított projektek és együttműködések révén nem csak a települések közötti kapcsolatok szilárdultak meg még inkább, hanem a különböző társadalmi-gazdasági szereplők partnerségi viszonyai is, hiszen az önkormányzatok, civil szervezetek, egyházak, vállalkozások mind bevonásra kerültek ezekben a projektben.

Csenger

CSENGERSIMA

Csengersima

Csengerújfalú

Komlódtótfalu

Pátyod

Porcsalma

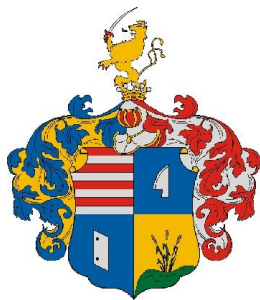
Szamosangyalos

Szamosbecs

Szamostatárfalva

Tyukod

Ura

Csenger Járás településeinek címerei

4. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése

4.1 Helyzetfeltárás

A térség térszerkezeti adottságai

A Csengeri Járás az Észak – Alföldi Régióban, Szabolcs – Szatmár – Bereg megyében helyezkedik el. A járás Romániával, illetve a Fehérgyarmati és Mátészalkai Járásokkal határos. 11 tagtelepülése van: Csenger, Csengersima, Csengerújfalva, Komlódtótfalu, Pátyod, Porcsalma, Szamosangyalos, Szamosbecs, Szamostatárfalva, Tyukod és Ura.

A járás egyik legnagyobb problémája a perifériás elhelyezkedése, a nagymértékben izolált közlekedési helyzet. A térséget a 41-es számú főút (Beregsurányi határátkelőhely felé tartó úton a rohodi elágazásig) és a 49-es számú főút, illetve a Mátészalka - Csenger vasúti mellékvonal kapcsolja be az országos közlekedéshálózatba. A megyeszékhelyhez, Nyíregyházához Porcsalma települése helyezkedik el a legközelebb (74 km-re), azonban a Csengeri Járás kis kiterjedéséből (területe mindössze 246,55 km²) fakadóan a többi település is közel hasonló távolságra van a

megyeszékhelytől. A legtávolabbi települések között a határ mentén fekvő Csengerújfalú és Csengersima említhetők, közúton 88 km távolságra vannak a megyeszékhelytől. A járás települései közel másfél-két óra alatt érhetők el a megyeszékhelyről közúton, mely a relatíve alacsony távolság ellenére igen hosszú időtartamot jelent. Ennek fő oka a határmenti átkelőhelyekből fakadó jelentős közúti forgalom. A térségi központ, Csengerhez időben legközelebb, 6,3 percre Szamosbecs helyezkedik el, míg legmesszebb, 20,5 percre Tyukod található. Ez az idő azonban lényegesen hosszabb tömegközlekedési eszközök igénybevétele esetén, azaz a centrumfunkciójú Csenger megközelíthetősége és a város által nyújtott sokrétű szolgáltatások elérhetősége a járás többi településéről nem minden esetben kedvező. A térség távolsági közúti közlekedését a Szabolcs Volán Rt. biztosítja. A székhelytelepülésen vasúti mellékvonal-végállomás is van. A Csengersima - Petea határátkelőhely jelentős nemzetközi személyi és teherforgalmat bonyolít le. A Szamoson Szamosbecsnél/Csengernél hídon, Komlódtótfalunál, illetve Porcsalmánál komppal lehet átkelni. A Csengeri Járás hétköznapi elérése, azaz a legközelebbi megyeszékhely és a legközelebbi járási központ közúti és vasúti elérhetőségének átlaga 48,2 perc. Szabolcs-Szatmár- Bereg megyében a leghátrányosabb térségek között ebből a szempontból igen kedvezőtlen helyzetben van. A térségből gyorsforgalmi csomópontokat 43,8 és 62,9 perc között lehet elérni, mely értékkel az utolsó helyen áll a többi leghátrányosabb helyzetű térséghez képest. Tovább rontja a közlekedési helyzetet az úthálózat rossz minősége és elhanyagolt állapota, ami elsősorban a települések közötti közlekedési kapcsolatokat – és ezáltal a települések által nyújtott szolgáltatások elérhetőségét – nehezíti meg. Helyi szinten a legtöbb problémát a belterületi utak és járdák rossz állapota okozza, amely alapvetően akadályozza, hogy az érintett lakosság megfelelő körülmények között és a lehető leggyorsabban, balesetmentesen elérje a települések által nyújtott munkahelyeket és (köz)szolgáltatásokat, ezáltal folyamatosan csökken az érintett településrészek vonzereje, valamint az ottani lakosság életminősége. Bár ezt az utóbbi időben ellensúlyozni hivatott a Szamos töltésén, illetve a 49. főút mentén a külterületi és néhol a belterületi kerékpárút-hálózat kiépítettségi folyamatai, törekvései.

A térség környezeti adottságai

A Szatmári-síkság felszíne DK-felől ÉNy-i irányba lejtő tökéletes síkság. Turisztikai szempontból fontos mozgalmasságát így nem a domborzatban, hanem a vízhatás nyújtotta változatosságban kell keresnünk. Felszínét a negyedidőszak során a Kárpátokból és az Erdélyi-szigethegységből ide érkező folyók formálták, megszabva a természeti táj további fejlődésének, majd a honfoglalás után a jellegzetes kultúrtáj kialakulásának kereteit. Ma a 108-120 m magasságú hordaléktakaró holtmedrekkel, övcsatornákkal tagolt alacsony ártéri síkság, amelynek egésze a folyószabályozások eredményeként árvízmentesítetté vált. Az elhagyott folyómedrek közül több még mindig jelentős mennyiségű vizet tárol, de sok már feltöltődött és körvonalai csak a tavaszi belvízelöntésekkor rajzolódnak ki. Ezek nyújtanak élőhelyet a változatos élővilágnak.

A Szamos folyót két oldalról folyóhátak szegélyezik, és 2-4 km szélességben 1-4 méterrel emelkedtek környezetük felé, megfelelő adottságokat teremtve az első állandó települések kialakulása számára. A Szatmári-síkság Ny-i részén a Szamoshát és Nyírség által övezett medencében alakult ki az Ecsedi-láp, melynek mocsárvilágát a Kraszna és Szamos folyók árvizei éltették. Leccapolása már a XVIII. században megkezdődött, de befejezésére 1895-1900 között került sor. Ez a környezet biztosította azt a hagyományos életmódot, amelynek egyes elemei ma is vonzerőt jelenthetnek a természetközeli életmódot kedvelőknek.

A járás felszíni vízhálózatának legfontosabb eleme a Szamos. Mivel a Romániában eredő folyónak csak a torkolati szakasza (50 km) tartozik Magyarországhoz, így vízzállítási és vízminőségi paramétereit az erdélyi vízgyűjtőréssz határozza meg. Vízhozamának közepes átlaga 120 m³/s. Vízállását jelentősen befolyásolja a Tisza, amely árvizek idején jelentős visszaduzzasztó hatást fejt ki (pl. 1970 árvíz). A vízgyűjtő lazább, üledékes kőzetanyaga miatt jelentős a folyó hordalékszállítása, a lebegtetett anyag mennyisége felülmúlja a Tiszaét, és még Csenger után is szállít homokot, iszapot. A folyótorkolat áthelyezésével is járó folyószabályozási munkák 58%-al rövidítették meg a magyarországi szakaszt. A hosszan elnyúló, szabályozása után is jelentős természeti értékekkel bíró folyó, a határok átjárhatóságával kis vízi paradicsoma lehet egy minőségi turisztikai fejlesztésnek.

Az ármentesített területeken lefolyás hiányában, a tavaszi időszakban jelentős mennyiségű víz halmozódott fel. A megoldást a belvízrendezési munkák során a gyakran holtmedrek, mélyedések felhasználásával kiépített csatornahálózat jelentette. Ennek első jelentős állomása az Ecsedi-láp lecsapolása volt. A kistérség területén az egykori láp K-i peremén létesített Ura, Tyukod, és Csengerújfalú határában futó Keleti-övesatorna emelhető ki, melynek vizét a Holt-Szamosba vezetik.

A belvizek a befogadóba gravitációsan áramlanak, de magas vízállás esetén, a területen kell visszatartani, vagy vízkormányzás segítségével megoldani a problémát. A belterületi belvízelvezető rendszerek állapota továbbra sem megfelelő, a külterületi csatornákhöz való csatlakozásaik még ma is megoldatlanok, elsősorban a karbantartás hiánya miatt. Nagyobb felületű állóvizek közül csak a holtmedrek jellemzők. Ezen kívül Csengersimán az 1970-es árvíz után mesterségesen kialakított halastavak említhetők. Mindezek viszont a vizes élőhelyek szempontjából kedvezőek, ami potenciálisan ökoturisztikai vonzerőként vehető figyelembe.

A felszín alatti vizek közül a talajvíz a fiatal hordalék és öntésképződményekben található. Átlagos szintje 1,5-2,0 m közötti, a folyóhátakon 3 m alatti, ami a belvizes időszakokban jelentősen csökken. A Szamos mentén a vízjárástól függően nagyobb különbségek is létrejöhetnek. Az ivóvíz nagy része a pleisztocén kavicsos, homokos rétegekből származik. A járás, bár a vízföldtani adottságok lehetővé tennék (durvább szemcsés pannon üledékek) hévízkúttal nem rendelkezik.

A síkság talajai a folyók hordalékanyagán és öntésképződményein alakultak ki. A folyók mentén öntés a mélyebb területeken réti öntés talajok alakultak ki. A Szamosháton a gyümölcsösök alatt közepes minőségű öntéstalaj található, de ez az adottság is egyik fontos tényezője a szatmári alma és egyéb gyümölcsök jellegzetes ízvilágának. A lápi területeken az állandó vízhatás következményeként láptalajok alakultak ki. Az öntések közötti mélyedésekben ritkán szikes foltok jelennek meg színező elemként (pl. Csenger). Az ár és belvízrendezési munkák eredményeként a talajvízszint csökkenésével a láp és réti talajok fokozatosan kiszáradása, csernozjomosodása volt megfigyelhető.

A terület természetes növénytakaróját tekintve a folyókat és lefűzött morotvákat az alacsony ártéren puhafás (fűz-nyár), a magas ártéren keményfás (tölgy-kőris-szil) ligeterdők kísérték. A lefolyástalan területeken hínár, mocsár és lápi vegetáció volt az uralkodó. A honfoglalástól kezdődő, majd a középkorban egyre erőteljesebbé váló tájhasználat eredményeként az erdők területe jelentősen csökkent, helyüket fás legelők, kaszálók, szántók foglalták el. Az ár és belvíz rendezés után a lápi növényzet visszahúzódott helyét szintén kaszálórétegeknek adva át. A járás területe ma jellegzetes agrártáj, amelyben meghatározó jelleggel bír a múlt század 20-30-as éveiben megindult, majd a 60-as években kiteljesedett gyümölcs telepítés. A szántók aránya az erdei és öntéstalajokon a 65-70%-ot is eléri.

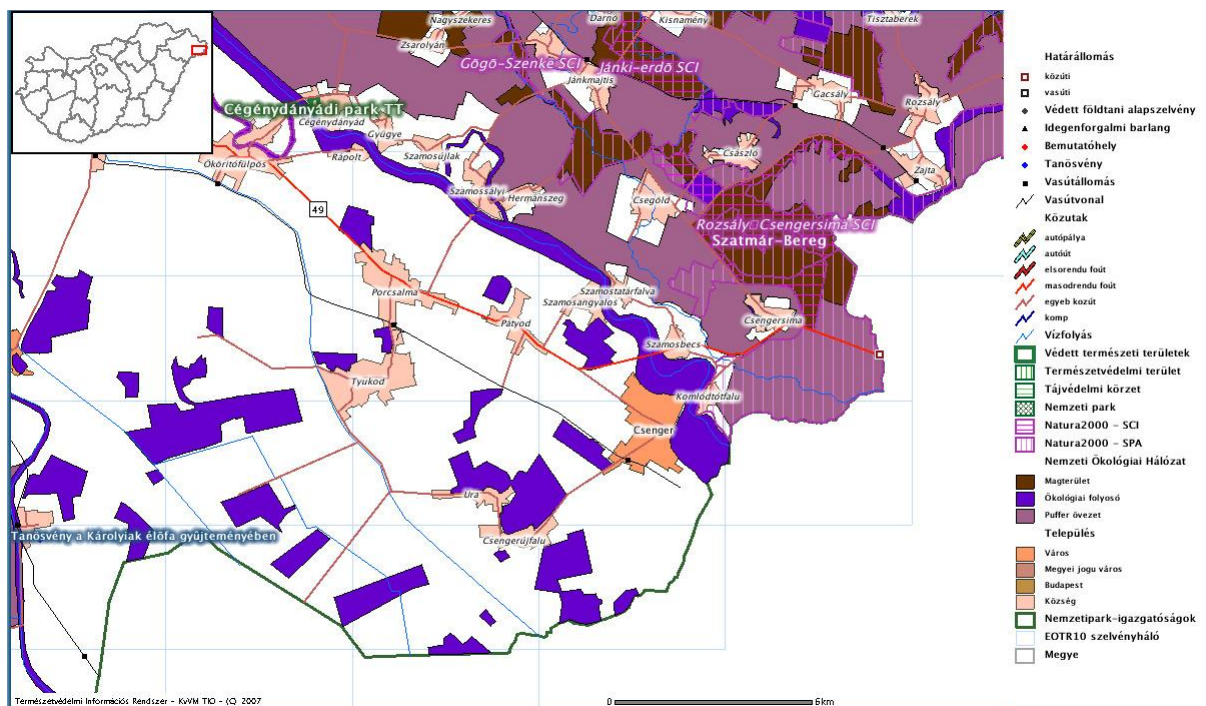
A terület éghajlati viszonyait tekintve a mérsékelt meleg – mérsékelt száraz éghajlati körzetbe tartozik. Az idegenforgalom szempontjából meghatározó nyári időszakban (július-augusztus) a napsütéses órák száma 263-296 óra, míg decemberben és januárban csak 45-62 óra. A hőmérsékleti viszonyokat tekintve a tél itt a leghidegebb az országban, a kitavaszkodás későn indul meg. A nyári hónapok középhőmérsékletei a Kárpátok közelségének köszönhetően 1-1,5 Co-kal maradnak az Alföld délebbi tájegységeinek értékei alatt. A csapadék mennyisége 600-754 mm közötti, megoszlását erős júniusi és egy őszi végi másodlagos maximum jellemzi, de a tenyészidőszakban (április-szeptember) nagyfokú csapadékhiányos (nyár közepe, őszi eleje) periódusok jelentkezhetnek. Nyáron jelentős lehet a zivatarokhoz kapcsolódó intenzív csapadék (50-100 mm). A nedves periódusok intenzív belvizesedést idéznek elő, az éven belüli szélsőségek egymást követő aszályos és belvizes időszakokat generálhatnak.

A természetvédelem kettős turisztikai szerepe miatt fontos tudni, melyek a mikrotérségre vonatkozó alapelvek. A törvények egyszerre korlátokat szabnak, ugyanakkor kijelölik a fejleszthető turisztikai ágak kereteit. A Natura 2000 hálózat az Európai Unió ajánlásai alapján megfogalmazott különleges madárvédelmi (SPA) és természet megőrzési (SCI) területeket foglal magába. E védelmi csoportba tartozó terület a járás Szamostól ÉÉK-i irányban elhelyezkedő részén található.

A szintén nemzetközi elvárások és irányelvek alapján felállított Nemzeti Ökológiai Hálózat területi rendszerében a határ menti zónák kiemelt jelentőséggel bírnak. Ezek ugyanis elhelyezkedésüknél fogva ütközőzónái a tágabb medencebeli környezetünkbe érkező klimatológiai, florisztikai és faunisztikai hatásoknak. A járást még ma is az ökológiai folyosók nagyszámú, működőképes jelenléte jellemzi, amely az élővilág feltöltődésének folyamatos utánpótlását biztosítja. A hálózat rendszeréből a

járásban magterületek, pufferzónák és ökológiai folyosók is szerepelnek. Magterület Csengersimától É-ra található (megegyezik a Natura 2000 területtel), a Szamos jobb parti területei (kivéve a települések belterületeit) a kedvezőtlen ökológiai hatásokat csökkentő, szűrő pufferzónaként szerepelnek.

A különböző tájak közötti összeköttetést biztosító folyamatos ökológiai folyosó a teljes Szamos ártér. Megszakadó ökológiai folyosó (stepping stones) a járás D-i, DK-i részén található az Ecsedi-lápi egykori területén.

A jellegzetes arculattal bíró Felső-Tisza-vidéki kultúrtájon kialakították határon átnyúló kezdeményezéssel szerveződő Szatmár-Beregi Natúrparkot. Létrehozásának célkitűzései között a védelmi (természet, környezet, érték) és környezeti nevelési szempontokon kívül hangsúlyozottan szerepelt a fenntartható gazdálkodás, a település és vidékfejlesztés összehangolt szervezése és fejlesztése. Ebben a járásból a Szamos jobb partjának települései (Komlódótfalu, Csengersima Szamosbecs, Szamostatárfalva) vettek részt.

A természetvédelemről szóló 1996 évi LIII. törvény értékvédelmi rendszere alapján meghatározott kategóriák közül a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet védelem alatt álló országos jelentőségű védett természeti terület és érték a vizsgált településeken nem található. Legfontosabb helyi jelentőségű természeti értéknek a Szamos folyó és hullámtere jelölhető ki, amely Csenger, Komlódótfalu, Szamosbecs és Szamostatárfalva települések határát érinti. A kanyargós medret puhafás ligeterdők kísérik, az ártér főként gerinctelen zoológiai értékekkel rendelkezik (tompá folyami kagyló, bánáti csiga). Halak közül védelmet élveznek a bennszülött fajok (homoki küllő, magyar bucó), emlősök közül a vidra említhető. További védett vagy helyi védelemre javasolt tájelemek a gyakran egykori medermaradványokban futó csatornák és környezetük. Ilyen például a Szamosbecstől É-ra található Garand-csatorna, helyenként mocsári növényzettel. Madártani értékeik közül a karvalyposzáta, bakcsó, fehér gólya a nagy kócsag emelhető ki. Helyi jelentőségű természeti értékek továbbá az átalakuló kultúrtáj maradványfoltjai. Ilyenek az egykori ecsetpázsitos, magasfüvű kaszálógyepek, melyeket a nedvesebb zombékos foltok mellett fasorok tagolnak. Ilyen található Szamosbecstől É-ra (Öreg-nyíl).

Egyedi tájértékként a helyi tájépítészet elemei (kúriák, lakóházak, istállók) és természetes növénytakaró és kultúrtáj maradványfoltjai említhetők a települések szinte mindegyikén.

A környezeti elemek egymásra visszaható rendszerében kiemelten fontos a felszíni és felszín alatti vizeket, a talajt és levegőt érő hatások kölcsönhatásainak ismerete. Ezek ugyanis részben helyszínei, részben hatásviselői a gazdaságfejlesztésnek (pl.: a turizmusnak). Az adatok alapján megállapítható, hogy a Felső-Tisza-vidék az ország legkevésbé terhelt területei közé tartozik, ami kifejezetten kedvező. Ami a helyi szennyezőforrásokat, és környezeti veszélyeztetettséget (pl. felszín alatti vízminőség, nitrátérzékenység, talajérzékenység) illeti, a Csengeri Járás még a megyén belül is a legkedvezőbb pozíciót foglalja el.

Vizek szennyezettsége: A talajvíz minősége már a múlt század második felében egyre intenzívebb mezőgazdasági termelés miatt sokat romlott. A kimutatható műtrágya bemosódás, növényvédő szerek, és a hozzáadódó kommunális szennyezés miatt a szennyezettség olyan mértékű, hogy ez a víz emberi fogyasztásra alkalmatlan, ami odafigyelést igényel. Rétegvizek esetében a különböző szemcseméretű pleisztocén és holocén üledékek szűrőfunkciója megfelelően érvényesül így a szokásos vízkezelési eljárások után (vas, mangán, gáztartalom kezelése, klórozás) az ivóvízhálózatba táplálhatók. Parti szűrésű víz nem kerül hálózati felhasználásra. A térség turizmusa szempontjából jelentős Szamos folyó vízminősége sok kívánnivalót hagy maga után, amint Romániából megérkezik, érintve több iparvidéket is. Vízminősége Tunyogmatolcsnál tápanyag háztartás paramétere alapján IV. osztályú „szennyezett víz”, míg a többi paraméter alapján III. osztályú „tűrhető” minőségi kategóriába sorolható. Évente ismétlődő vízminőségi probléma a meleg nyári, kisvízes időszakokban a Szamos oxigénháztartásának nagy labilitása, amely a Tisza folyón is kedvezőtlen vízminőségi állapotot okoz. Az elmúlt tíz évben rendkívüli szennyeződések az országhatáron túlról érkező elsősorban szénhidrogén származékok, ritkább esetben hidrometeorológiai helyzet, illetve esetenként cianid, nehézfém (kadmium, cink) szennyezések okoztak. Ezek viszont kedvezőtlen marketingértékük miatt turisztikai szempontból még a valós környezeti hatásnál is hosszabb távú negatív üzenetet közvetítenek, ami nehezen korrigálható (pl. 2001. évi ciánszennyezés).

Talajállapot: A térség öntéstalajait a nagyüzemi mezőgazdaság a múlt század 60-as éveitől egyre nagyobb mértékben vonta művelés alá. A közepes vízgazdálkodási és tápanyag ellátottság mellett eredményes művelés csak erőteljes talajerő utánpótlással valósulhatott meg. A rendszerváltás idejére a talajok agroökológiai potenciálja jelentősen lecsökkent. Az intenzív műtrágya felhasználás mellett csökkent a kijuttatott szerves trágya részaránya. A művelési ágak és módszerek helytelen megválasztása miatt leromlott a fizikai talajszerkezet. A rossz talajfedést biztosító kultúrák miatt nőtt a talajerózió. A rendszerváltozást követően előtérbe kerülő talajvédelmi szempontok alapján kívánatos a talaj termékenységét csökkentő káros talaj-leromlási (talajdegradációs) folyamatok megelőzése, kiküszöbölése, vagy bizonyos tűrési határig történő mérséklése. Ehhez hozzájárul a művelési ágak megválasztása, vagy adott területek művelés alól történő kivonása. A turisztikai szempontból kedvezőbb gyümölcsstermesztés javíthatja a talajok állapotán.

Levegőtisztaság: Az alacsonyabb iparosodottság miatt a levegő szennyezettsége elmarad az országostól. A rendszerváltás után a légszennyezettség mértéke érezhetően csökkent, az üzemek technológiai korszerűsödése, másrészt a lakossági földgázhasználat terjedése következtében. Így a kisebb mértékű lakossági fűtési légszennyezés mellett elsősorban a közlekedési eredetű légszennyezés a meghatározó az ipari helyett, így a szén-dioxid, az ólom és a szén-monoxid helyett a nitrogén-oxidok váltak a vezető légszennyező faktorokká, amelyek elsősorban a főbb közlekedési utak (49. út) mentén okoznak problémát. Az ülepedő por mennyisége a nyári hónapokban megemelkedik, ami a szárazabb időjárásnak, az intenzív mezőgazdasági tevékenységnek köszönhető. Az eddig felsorolt légszennyezések jelentős a parlagfű- és pollenfertőzöttség, ebből a szempontból az egész megye az ország egyik legproblémásabb területe. A kismértékű légszennyezettség szintén fontos turisztikai előny, amelyet azonban az allergén növényzet fokozott megjelenése némileg leront.

Tájhasználati konfliktusok: A táj esztétikai értéke mindenki számára nyilvánvaló, amikor egy kilátóról széttekintve befogadja a környező panorama látványát. A táj szépsége - akár kultúrtájról, akár természeti területek uralta tájról van szó - nagymértékben annak függvénye, hogy a különféle tájhasználati módok, az emberi kultúrkörnyezet és a természeti területek képe harmonikusan fonódjon egymásba. Ez a fajta tájlesztettkai harmónia olyan vonzerőt képvisel, amelyet a természetvédelmi

törvény (1996. évi LIII. Tv.) tájvédelmi fejezete az egyedi tájértékek között jelenít meg. A tájhasználat formákat nézve a járásban uralkodó a szántóföldi művelés, amelynek táji változatosságát a kedvező arányú kistáblás művelés elterjedése is elősegíti. Ezzel együtt a tájhasználat nem, vagy csak kisebb részben illeszkedik a térségi adottságokhoz. A nagytáblás szántóművelés egyaránt jelen van a folyókanyarulatokban és a hátságokon, amelyek általában tagolatlan felszínborításúak. A járás ÉK-i részén találhatóak nagyobb arányban védett területek, azonban a nagyobb kiterjedésű gyepek és erdőfoltok mellett itt is jelen van a nagytáblás szántóművelés. A Szamos hullámtérének erdősültsége nagy, de ezen kívül jelentősebb területeket a térségen kívül, a folyóhátan túl találunk. A Csengeri Járásban az egykori folyóhálózat fejlődésével tagolt domborzati adottságok alakultak ki, amelyhez a 20. század második felének nagyüzemi mezőgazdasági szerkezete és tájhasználat nem tudott alkalmazkodni, s ez a kedvező mértékű tájökölógiai mozaikosság részbeni megszűnéséhez vezetett. Mind tájesztétikai, természetvédelmiökölógiai, valamint gazdasági-turisztikai érdekek is azt kívánják, hogy a kis távolságokon belül eltérő vízgazdálkodású, talajadottságú, növényzeti borítottságú, mikromorfológiai különbségekhez igazodó, differenciált művelési struktúrát kívánó tájmozaikot hozzanak létre. A romló termőhelyi adottságok miatt a tájhasználati módszerek megváltoztatása vagy a természetközeli állapot visszaállítása (erdősítés, szántóföldi művelés alól kivonás, kaszálórétek kezelése) szükséges.

A térség kulturális erőforrásai

A kulturális erőforrások, illetve vonzótényezők jelentőségének kiértékelése alapján látható Csenger kiemelkedő szerepe. Azonban a többi település értékei jelen állapotában gazdasági/turisztikai szempontból nem, vagy csak korlátozottan hasznosul. Jól mutatja azonban, egy-két kivételtől eltekintve önálló turisztikai terméké nem alakították át ezeket, pedig a jelek szerint működne. Általában eme potenciális lehetőségek közös programok szervezésével aknázhatók ki.

A kistérségben számos műemlék, illetve műemlék jellegű épület, többnyire templomok találhatóak, melyek a térség turisztikai vonzerejét jelenthetik. Többségük azonban leromlott fizikai állapotban van, és jelentős felújításra szorul. Kiemelkedő arányú látogatottságra tart igényt az Árpád-korban épült csengeri Református Templom, a csengersimai, szamostatárfalvai, csengersimai - nagygéci templomokkal együtt. A térség hosszú történelemre visszatekintő tárgyi emlékei közül kiemelkednek az épített örökség elemei még a kastélyok (Szuhányi – kastély, Domahidy - kastély), kúriák (Becsky – kúria, Jékey – ház, Gyene - kúria), fa haranglábak, a hagyományos szatmári építészet jellegzetes épületei és a kiemelt emlékhelyek (Nagyéc és a Megmaradás Temploma, Kossuth - kriptá).

A Szamoshát hagyományos szatmári lakóházai közé tartoznak a fatornácos parasztházak, amelyek különlegessége a faragott tölgyfaoszlop és könyökfa megoldás. Szatmári lakóházból Csengeren műemlék jellegű portát is találunk, a térség falvaiban több helyen is megmaradtak ezen épületek, Komlódtótfalun, Szamosbecsen (Kossuth L. u.) és Szamostatárfalván (Ady E. u.) utcarészt meghatározó jelentőségűek. Ez potenciálisan kihasználható lehetőség a falusi turizmus szálláshelyek kialakításában, a hagyományos falukép megőrzésében.

A Csengeri Helytörténeti Múzeumot a főtéren épült polgári lakóházban alakították ki. Öt állandó kiállítással rendelkezik. Régészeti anyaga a megyében is számottevő. Gazdag dokumentumanyaga segíti a kutatókat. Szépen rendezett udvarán, két nyitott színben nagyobb mezőgazdasági eszközök láthatók.

A méltó és igényes környezetben kialakított, unikális értékekkel és tartalommal megtöltött csengeri O'svách - ház bemutatja a látogatóknak, érdeklődőknek és kutatóknak Szatmár kincseit, emléket állít egy innen származó nemesi családnak, továbbá segít leküzdeni az egykori szatmári központ, ma romániai részén fekvő Szatmárnémetivel szembeni versenyhátrányát, így szolgálva a határon túli szatmári embereket is. Az intézmény küldetésének tekinti, hogy a nemcsak a város lakói részére, hanem turistáknak, kutatóknak, egyszerű érdeklődőknek, az óvodás kortól a nyugdíjas korig, a szükségleteknek és a felmerülő igényeknek megfelelően megteremtse az önművelődéshez szükséges alapfeltételeket. A közösségi művelődéshez méltó, esztétikus környezetet és infrastruktúrát biztosít, mivel a művelődés a tanuláshoz legszélesebben értelmezett folyamata. Őrzi a hagyományokat, az egyetemes és nemzeti kultúra értékeivel megismerteti a lakosságot, gondozza az ünnepek kultúráját.

Segíti a helyi társadalom kapcsolatrendszerének, közösségi életének fejlődését, lehetőséget ad a szabadidő hasznos eltöltéséhez a kulturális, művelődési, szórakozási kikapcsolódásra.

Csenger belvárosa (Hild – éremmel jutalmazott település) egyszerre modern és mégis hagyománytartó városképpel nyújt még kiaknázatlan turisztikai vonzerőt. A belváros múlt században épült és a közelmúltban felújított épületei jellegzetes hangulatot kölcsönöznek a városnak. Ide tartozik az emeletes, klasszicista stílusú Jékey-ház, valamint a több mint 200 éves barokk Szuhányi-kastély, a mai Schuster Hotel. A Makovecz tervezte középületek az egykori építészeti megoldásokkal, teljes harmóniát alkotnak. Ezek közé tartozik az általános iskola a Művelődési Ház és Városi könyvtár gótikát idéző beltér és aula kialakítása, a mellette felépült Városi Sportcsarnokkal. A Makovecz-csoport munkáját dicséri a Polgármesteri Hivatala különleges kivitelezésű organikus épülete, a rusztikus kialakítású Szolgáltatóház, valamint az erdélyi hatásokat idéző Népjóléti Intézmény és Járóbeteg Szakellátó.

Számos hagyományos foglalkozás, népi mesterség ma is él, és eredeti környezetben látványosságok gazdag tárházát kínálja. Valóságos különlegességek, mint a pl. az almapálinka, az egyéb gasztronómiai különlegességek és az ezekre épülő fesztiválok, rendezvények (Urai Uborkás Napok, Csengerújfalui Mézfesztivál, Csengeri Napok, Csengeri Almafesztivál stb.) számos vendéget vonzanak.

A járásban a város és falunapok mellett, mint turistacsalogatók, említésre méltóak még a kulturális és szórakoztató események, állami és nemzeti ünnepekhez kapcsolódó rendezvények, majálisok (Pátyod), koncertek (Szatmári Zenei Napok).

A térség számos helyi termékkel (tájspecifikus, egyedi termékek, mezőgazdasági termékek helyi hozzáadott értékkel, kulturális termékek) rendelkezik, melyek piaci szerepe alatta marad az elvárhatónak.

Rendkívüli szerepet tölt be a mezőgazdaság, a tájspecifikus termékek előállítása, de a termékek marketingje és piacra juttatása még nem megoldott. A térségben ugyanakkor jelentős kihasználatlan potenciál rejlik az idegenforgalmat illetően. Hiányos a térségi marketing, alacsony szintű a térségi márkák elterjedtsége és a hozzáadott érték.

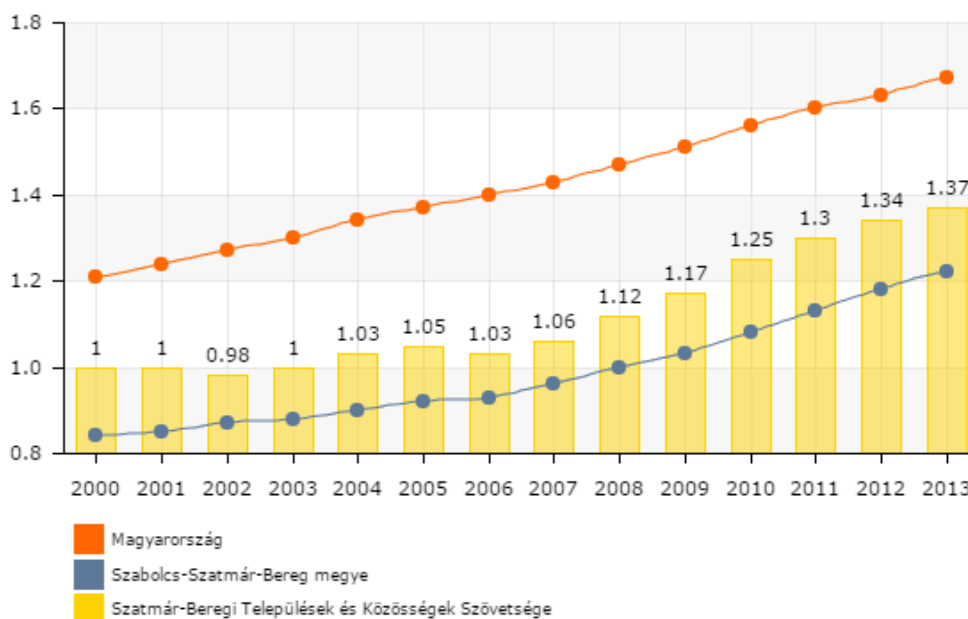
Egy település, vagy egy térség vonzó arculatának megteremtésében a kulturális termékek és szolgáltatások egyre nagyobb szerepet kapnak. Ez ma a turizmussal összefonódva a világ gazdaság egyik dinamikusan fejlődő része. Jól felhasználható termékek az ún. szimbolikus javak (a térséghez kapcsolódó jelképek, népművészeti, kulturális alkotások, helyi termékek stb.), amelyek termelése és fogyasztása egyre nagyobb mértékű a világon. A térség szakmai szinten ismert, de már kevésbé művelt népművészeti értéke pl.: a csengeri hímzés, amely országos ipar- és népművészeti kiállításokon is sikeresen szerepelt. Ugyanakkor a vízhez, a lápi élethez kötődő termékek is megjeleníthetők, mint a járás arculatához kapcsolódó ajándéktárgyak.

A térség valamennyi települése bízik a Szamos folyó jelenleg siralmas vízminőségének javulásában, a fürdő- és vízitúrázó vendégek nagyszámú (újbóli) megjelenésében (bár Csengerben és Pátyodon működik uszoda). Jelentős idegenforgalmi szerepe van a Szamos folyó magyar szakaszával párhuzamosan a gát tetején futó aszfaltozott kerékpárútnak is.

A térség társadalmi állapota

A Csengeri Járás, mint HFS tervezési terület Szabolcs – Szatmár – Bereg megye legkisebb kiterjedésű és lakónépességű térsége. A folyamatos, a regionális trenddel egyező természetes fogyás, az elvándorlások következtében a lakosság száma csökken, a korösszetétel romlik. A negatív vándorlási különbözetnek - ezer lakosra jutó évi átlaga 2013-ban -4,56 fő volt - köszönhetően a népsűrűség a regionális szintnél jóval alacsonyabb, az elvándorlás elsősorban a képzettebb fiatal korosztályt érinti. Sokan már középfokú tanulmányaikat is a térségen kívül végzik, a felsőfokú végzettséget szerzők többsége pedig ritkán tér vissza a járásba munkát vállalni. A megmaradó népesség körében így egyre kevesebb lesz a képzett, fiatal munkaerő, és újratermelődik egy szegényebb, szakképzetlen, hátrányos helyzetű lakossági réteg.

(c) 2016 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

Örösgégi mutató (Forrás: TEIR 2013.)

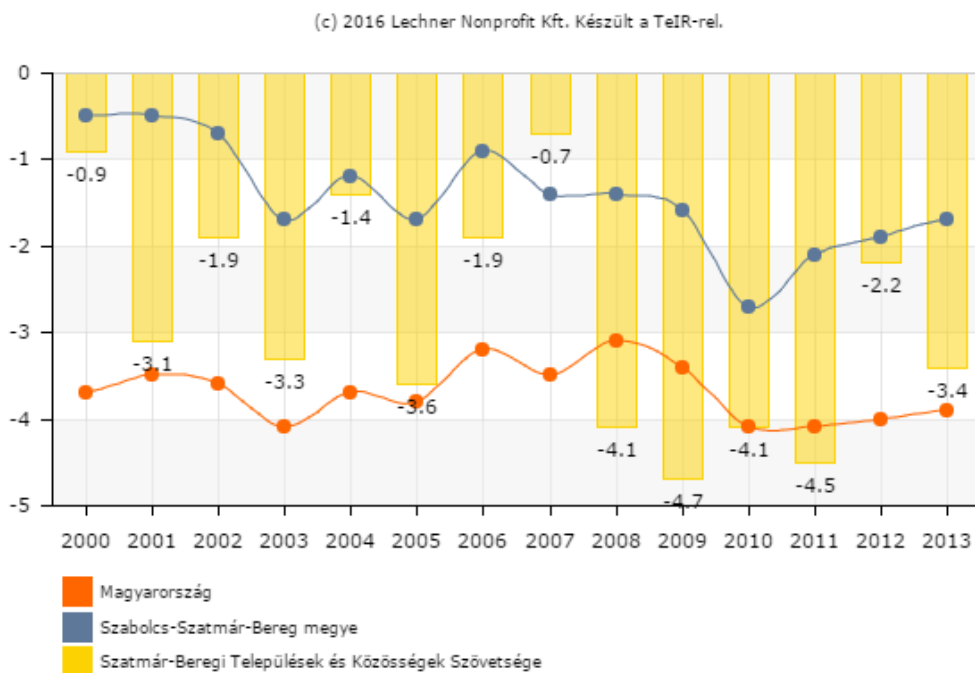
Az öregedési mutató jól szemlélteti a lakosság előregedésének folyamatát, ami folyamatos emelkedést mutat évről-évre, 2013-ban 137,16-ra növekedett. A térségben jelentős a cigány kisebbséghez tartozók aránya, mely átlagosan 15-20% körüli, de egyes településeken jóval meghaladja a 25%-ot is. A halálozások száma 2013-ban 183 fő volt, a természetes szaporodás/fogyás ezreléke -3,27 volt, mely jelentős mértékben meghaladja a megyei átlagot (-1,62), amely közvetett módon utal a térség kedvezőtlen demográfiai helyzetére. A kistérség urbanitás indexe, azaz a 120 fő/km² népsűrűség feletti településen lakók aránya 2013-ban 35,58% volt, ami a megyei értéktől alig marad el, míg a regionális átlag felett teljesít. Ez az érték leginkább a járás településszerkezetével magyarázható, hiszen a térségi központban, Csengerben koncentrálódik a kistérség lakosainak többsége (35,58%-a), míg a térség többi településén a települések alapterületéhez képest a lakosságszám igen alacsony.

A megye járásai közül a Csengeri Járásban az egyik legszűkebb az a kör, akik legális tevékenységből rendszeres jövedelemhez jutnak. A térségben az adózók ezer lakosra jutó száma elsősorban azokon a településeken rendkívül alacsony, ahol magas a munkanélküliség, és a roma népesség is meghatározóan jelen van. Mindemellett a száz állandó lakosra jutó SZJA - alapot képező jövedelem az egyik legalacsonyabb a megyében, és jelentősen elmarad a megyei vagy régiós átlagtól is. A Csengeri kistérségben az SZJA alapot képező nettó jövedelem száz állandó lakosra 2013-ban 435 040 Ft volt.

A térségben az egészségügyi alapellátás nem minden településen megoldott. Összesen 7 vegyes, 2 felnőtt és 1 gyermekorvosi praxis található a kistérségben, Gyógyszertár 5 településen található, ezekből 2 fiókpatika. Az egy háziorvos betegforgalma ezer lakosra vetítve a térségben, 2013-ban 7179, mely alig emelkedik a megyei átlag fölé (7109), viszont lényegesen rosszabb a regionális (6444) és az országos értéknél (5807). Járóbeteg Szakellátó szakorvosi intézmény, illetve mentőállomás működik a térségben, kórház legközelebb Mátészalkán és Fehérgyarmaton vehető igénybe.

A térségben bölcsődei ellátás 2008-tól működik Csengerben, mely azt jelenti, hogy a 3 évesnél fiatalabb gyermekek napközbeni ellátása a kistérség legtöbb településén nem megoldott, ami tovább csökkenti az édesanyák munkába (vissza)állásának esélyét. Ez megmutatkozik a foglalkoztatott nélküli háztartások magas arányában (több mint 50%) és a rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesítettek arányában is. Utóbbi értéke magas, a kistérség 0-24 éves lakosságának majdnem fele részesül gyermekvédelmi támogatásban, mely duplája az országos értéknek (23,38%) és meghaladja a regionális átlagot (40,1%) is. Szociális szolgáltató rendszer hatékony működésére kiemelt szükség van. Családok átmeneti otthona egyáltalán nincs a térségben. A szociális és gyermekjóléti ellátás

szervezése térségi szinten nehézségekkel küzd. A térségben az utóbbi időben nincs betöltött védőnői álláshely több településen. Egy-egy védőnő van Porcsalmán, Pátyodon, Csengersimán és Csengerújfaluban, míg Tyukodon kettő, Csengerben pedig 3 védőnői álláshely van. A kistérségben két bentlakásos idősok otthona működik Csengerben, míg egy átmeneti elhelyezést biztosító otthon Szamosangyaloson volt. Az idősok, betegek szociális ellátása a települések legtöbbszében valamilyen formában - főleg idősok nappali ellátását szolgáló öregek napközi otthonában és házi szociális gondozás keretében - igénybe vehető, bár a szociális intézmények kapacitása legtöbb helyen maximálisan kihasznál. A rossz jövedelmi helyzet és az alacsony aktivitás is igen jelentős, ami foglalkoztathatóság fejlesztésének első számú prioritássá tételét ez is indokolja. A Csengeri Járásban a fiatalodási index, azaz a 15 évesnél fiatalabbak aránya a 60 éves és idősebb korosztályhoz viszonyítva több, mint 90%.

Természetes szaporodás, fogyás (Forrás: TEIR 2013.)

A járásban a gazdasági aktivitási ráta értéke jelentős mértékben elmarad a régiós és országos átlagtól. Mindez jelzi, hogy a térség munkaképes korú lakosságának többsége nem rendelkezik legális munkajövedelemmel. Ez a jelenség, növeli a szociális problémákat és társadalmi feszültséget, valamint csökkenti a térség gazdasági erejét, versenyképességét. A térségben a helyben dolgozók aránya közel 70%, de emellett igen magas az ingázó munkavállalók aránya is, akik főleg a székhelytelepülésen, de sokan a közeli Mátészalkán, Fehérgyarmaton, Nyírbátorban, vagy épp Nyíregyházán találtak munkalehetőséget. A távolabbi helyeken munkát vállalók között nagy számban találhatók olyanok, akik a fővárosi munkahelyükről heti rendszerességgel járnak haza. Az ingázás mértékét nemek és korcsoport szerint vizsgálva megállapítható, hogy a foglalkoztatottak teljes létszámához viszonyítva a 30-49 éves korosztály körében a legmagasabb az ingázók aránya (17%), a férfiak több mint egyharmada jár más településre dolgozni, míg a nőknek kevesebb, mint egynegyede. A térség versenyképességének hiánya más tényezők mellett a lakosság képzettség szerinti összetételéből is adódik. A térséget magas strukturális munkanélküliség sújtja, amit tovább súlyosbít az inaktív lakosság magas aránya. A Csengeri Járásban az álláskereső aránya 2013-ban 12,88% volt, mely több, mint a régiós átlag (10,55%), míg az országos átlaghoz képest (6,65%) is magasabb. Mindez alátámasztja azt a tényt, hogy a hazai gazdasági folyamatoknak megfelelően ebben a térségben is kedvezőtlenül alakulnak a munkaerő piaci folyamatok. Az előző éveket vizsgálva látható, hogy a munkanélküliségi ráta lassan csökken, ennek ellenére a tartósan munkanélküliek aránya minimális csökkenést mutat, melyben nagy szerepe van a foglalkoztatási és közmunkaprogramoknak egyaránt. Azonban még 2013-ban is 35,21% volt a 180 napon nyilvántartott álláskereső aránya a nyilvántartott

álláskeresőkből. A nyilvántartott álláskeresők között 16,33% körül alakult a pályakezdők aránya, mely a megyei átlag közelében van (15,99%). A munkaerő kínálata nem találkozik a térség munkaerő igényével. Egyszerre van jelen a munkanélküliség és a munkaerő hiánya, ami akadályozza a gazdaság fejlődését! Az álláskeresők nemek szerinti megoszlását tekintve – az általános hazai tendenciáknak megfelelően – a Csengeri Járásban is a férfiak vannak többségben (az álláskeresők több mint fele férfi), az állástalan nők sokszor az eltartottak számát emelik. Minden korcsoportot erőteljesen érint a munkanélküliség, azonban mindenképpen jelentős problémákra utal, hogy a 25 év alatti álláskeresők aránya kb. 20%. Az, hogy az 50 év feletti álláskeresők aránya mindössze 10% alatt van, részben azt támasztja alá, hogy az idősebb korosztály esetében a munkanélküli státuszt hivatalosan felváltja az inaktivitásba vonulás, ami többnyire rokkant nyugdíjazást jelent. A Csengeri Járásban a képzetlen vagy alacsony iskolai végzettséggel rendelkező lakosság körében a leggyakoribb a munkanélküliség. Az álláskeresők között legnagyobb arányban a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők (43,8%) és a szakmunkásképzőben vagy szakiskolában képesítést szerzők (45,3%) vannak, felsőfokú végzettséggel viszont az álláskeresők mindössze 1%-a rendelkezik.

A járás oktatási intézményekkel való ellátása jó. Óvoda 9 településen működik a 11-ből, mindössze Komlódótfaluban és Szamostatárfalván nem megoldott az óvodai ellátás. A térség központi települése Csenger városa közoktatási szempontból fontos szerepet tölt be. A járás 11 településéből 7 településen található általános iskola. A kistérségben az általános iskolai tanulók száma ezer lakosra országos átlaghoz képest lényegesen magasabb – ez is jelzi a térség demográfiai tendenciáit. Az egy osztályra jutó tanulók száma 16 és 24 fő között alakul. Az egy pedagógusra jutó tanulók száma a térségben átlagosan 9,9, ami megfelel a regionális értéknek. Középfokú oktatás csengeri gimnáziumban és szakközépiskolában, valamint Pátyodon egy kihelyezett esti gimnáziumi tagozaton folyik. A Csengeri Ady Endre Gimnáziumban négyosztályos gimnáziumi oktatás folyik, emelt szinten tanulhatnak a diákok angolt, németet és informatikát. Szakiskolai képzésben emellett pedagógiai, gazdasági ismereteket szerezhettek a tanulók, továbbá 5. évfolyamos képzés keretében mód nyílik vámműgyintézői, rendészeti végzettség megszerzésére is. A térség felsőfokú oktatást szolgáló intézménnyel nem rendelkezik, kihelyezett képzés lehetőségei adóttak.

Az elvégzett iskolai osztályok alacsony átlagát (8,27, miközben a leghátrányosabb helyzetű térségek átlaga 8,34) magyarázza, hogy hat településen kiemelkedően magas, 2,5%-on felüli az általános iskola első osztályát sem elvégzettek, vagyis az analfabéták aránya a 7 éves és idősebb népességen belül. Kiugróan magas ez a mutató Szamostatárfalván és Csengerben, ahol jelentős mértékben meghaladja az országos átlagot. A 18 éves vagy idősebb lakosságon belül a középiskolai érettségivel rendelkezők aránya 2011-ben 20,3%-ot ért el. Főiskolai vagy egyetemi végzettséget a 25 év feletti korosztály 3,3%-a szerzett, ezzel a térség szintén elmarad a megyei és az országos átlagtól.

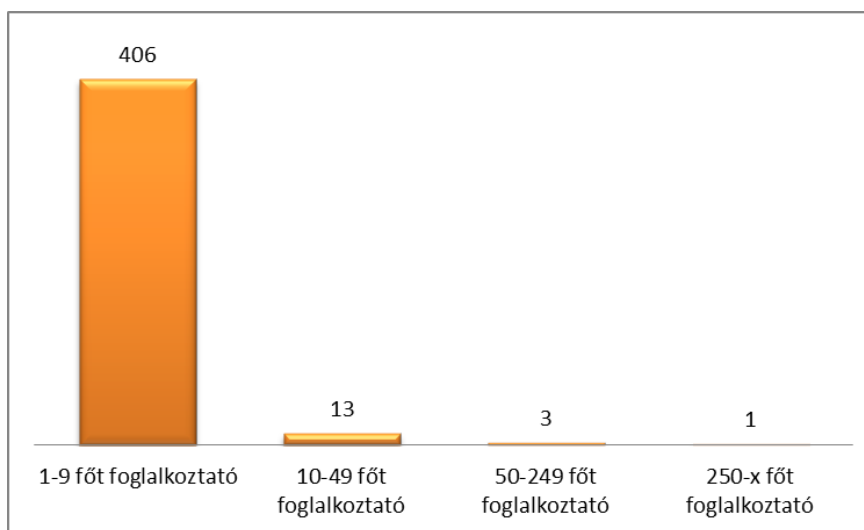
A térség gazdasági helyzete

A Csengeri Járásban működő vállalkozások ezer lakosra jutó száma 2010-ben 24 volt, amely az országos átlag felét sem éri el. Bár az elmúlt évek folyamán emelkedett a vállalkozások száma, így is a megyei és a régiós összehasonlításkor az egyik legalacsonyabb mutatószámot adja. A 2010-es adatok alapján a térségben működő vállalkozások száma 313 volt, mely messze elmarad a regionális és országos átlagoktól. A vállalkozások közel $\frac{3}{4}$ -e egyéni vállalkozásként működik, nagy részük nem képes új munkahelyek létrehozására, versenyképességük gyenge. A térség élő mező- és erdőgazdasági hagyományait támasztja alá, hogy a mezőgazdasági vállalkozások aránya közel 15%, ami többszöröse az országos átlagnak (3,43%). A szolgáltatási szektorban működő vállalkozások aránya a gazdasági tendenciáknak megfelelően kiemelkedő (68%), a megyei és régiós értékhez közelít. Az ipari vállalkozások száma 67 volt 2010-ben, melynek jelentős részét, 60%-át az építőipari vállalkozások jelentik. Emellett a térségben erőteljes a feldolgozóipar jelenléte is, alapvetően könnyűipari tevékenységek (cipőgyártás) és a mezőgazdasági termékfeldolgozás dominálnak. A vállalkozások iparüzési adójából származó önkormányzati helyi adó egy lakosra jutó mértéke a térségben 2013-ban 435 040 Ft volt, ami közvetett módon jelzi a kistérség alacsony gazdasági versenyképességét, hiszen ez az országos érték 674 902 Ft, a megyei átlag pedig 538 542 Ft.

A mezőgazdaságban foglalkoztatottak aránya 10% felett van. A helyi mezőgazdaságot alacsony versenyképesség jellemzi, mely az elaprózott birtokszerkezettel, az alacsony jövedelemtermelő képességgel, az elavult technikai felszereltséggel és a kooperáció hiányával magyarázható. A kistérségen belül a mezőgazdaságban dolgozók aránya Csengerben a legmagasabb (36,1%), de Porcsalma és Csengersima településeken is meghaladja a 11%-ot. A legjellemzőbb mezőgazdasági tevékenységek között a gyümölcs- és zöldségtermesztés, továbbá a gabonatermesztés említhető, amelyben jelentős helyi tapasztalattal és speciális szakismerettel rendelkeznek a termelők. Az alternatív növénytermesztést a térségben ma még kizárólag csak az erdőtelepítés képviseli.

A térségben a foglalkoztatottak arányát nemzetgazdasági áganként vizsgálva megállapítható, hogy a megyei (31%), a regionális (32,4%) és az országos (32,9%) szintekhez képest hasonló szerepet tölt be az ipar a foglalkoztatásban a maga 37%-ával. Az ipar területi elhelyezkedésére jellemző, hogy meglehetősen centralizált, főleg Csengerben koncentrálódik, ha nem is a termelés, de a begyűjtő és feldolgozó tevékenység döntő hányada. Az ipari szerkezetet vizsgálva a térségben megállapítható, hogy hasonlóan a megyei viszonyokhoz a feldolgozóipar teszi ki a legnagyobb részét. A megyében a 49 főnél nagyobb vállalkozások termelésének több mint 96%-át a feldolgozóipar adja, a maradék 4 százalék körüli részt pedig az energiaszektor. A térségben erőteljes a feldolgozóipar jelenléte, alapvetően könnyűipari tevékenységek és a mezőgazdasági termékfeldolgozás a dominálóak. A kistérség ipari központja Csenger. Itt található a kistérség egyetlen Ipari Parkja, ami még sok vállalkozásnak biztosíthat működési teret. Az ide települni szándékozók döntését azonban megnehezíti a szakképzett munkaerő hiánya, a nehéz megközelíthetőség és a közművesítéssel kapcsolatos hiányosságok. A kistérség tudományos kutatási és fejlesztési tevékenységet végző szakemberekkel nem rendelkezik (2013-ban ezer lakosra jutó számuk 0 volt).

A szolgáltatásban foglalkoztatottak aránya 2013-ban kb. 50% volt, ami több mint 9 százalékponttal marad el az országos értéktől. Az alapvető lakossági szolgáltatások minden településen biztosítottak. Az üzleti szolgáltatások (pénzügyi, vállalkozói szolgáltatások, ingatlanközvetítés stb.) a kistérségi centrumban koncentrálódnak, a kistérség településein főként a lakossági banki szolgáltatások érhetőek el, a térségben 6 bankfiók található. A települések nagy részén az önkormányzati intézmények és a kereskedelmi egységek a legjelentősebb foglalkoztatók. Az ezer lakosra jutó kiskereskedelmi boltok száma 20,2 volt, mely 6 százalékponttal magasabb a régiós átlagnál.

***Működő társas vállalkozások száma a helyi akciócsoport területén
(Forrás: Saját szerkesztés a TEIR 2012-es adatai alapján)***

Összefoglalás

A Csengeri Járás Szabolcs-Szatmár-Bereg megye keleti részén terül el, a magyar-román határ mellett, települései között földrajzi, gazdasági, társadalmi és kulturális téren szoros az összefonódás. A terület

nagy része síkság, a terület vízfolyások tagolják. Jelentős a tavak, holtágak, erdős területek száma, mely turisztikai perspektívát kínál. A természeti területek érintetlensége, a ritka növény és állatvilág az országos jelentőségű védett természeti területek nagyságát bizonyítja.

A térség hosszú történelemre visszatekintő tárgyi emlékei közül kiemelkednek az épített örökség elemei: kastélyok, kúriák, a középkori templomok, fa haranglábak, a hagyományos szatmári építészet jellegzetes épületei és a kiemelt emlékhelyek. Számos hagyományos foglalkozás, népi mesterség ma is él, és eredeti környezetben látványosságok gazdag tárházát kínálja. Valóságos különlegességek, mint a pl. az almapálinka, az egyéb gasztronómiai különlegességek és az ezekre épülő fesztiválok, rendezvények (Uborkás Napok, Mézfesztivál, Almanap stb.) számos vendéget vonzanak. A térség számos helyi termékkel (tájspecifikus, egyedi termékek, mezőgazdasági termékek helyi hozzáadott értékkel, kulturális termékek) rendelkezik, melyek piaci szerepe alatta marad az elvárhatónak.

Rendkívüli szerepet tölt be a mezőgazdaság, a tájspecifikus termékek előállítása, de a termékek marketingje és piacra juttatása még nem megoldott. A térségben ugyanakkor jelentős kihasználatlan potenciál rejlik az idegenforgalmat illetően. Hiányos a térségi marketing, alacsony szintű a térségi márkák elterjedtsége és a hozzáadott érték. Az ipari infrastruktúra gyenge, a KKV-k erőtlének.

A perifériális helyzetet erősíti a fővárostól és a megyeszékhelytől, valamint az autópályáktól és gyorsforgalmi utaktól való távolság. A térség halmozottan hátrányos helyzetű. Felfokozottan igaz ez az aprófalvas vidékekre, melyek megközelíthetősége, a szolgáltatásokhoz való hozzájutás rendkívül nehéz.

A népesség képzettségi mutatói rendkívül rosszak, hiányos az érték- és szükségletalapú képzési, szakképzési rendszer, valamint az idegen nyelv ismerete. Ez szorosan összefügg az országos átlagot meghaladó munkanélküliséggel. A helyzetet súlyosítja a nagyarányú elvándorlás és a halálozások magas, a születések alacsony száma, azaz az előregedés. A szociális ellátórendszerre nagy terheket ró az inaktívak magas aránya. A roma kisebbség esélyegyenlőségének megteremtése is fontos feladat. A térség fejlesztésének egyenetlenségeit az együttműködések esetlegessége, a partnerség kezdetlegessége okozza.

Az alapvetően hagyományos és innovatív mezőgazdasági, kézműipari ágazatra épülő mikrovállalkozások létrejöttével, fejlesztésével minőségi, a szükségletekre és piaci igényeken alapuló jövedelemtermelő tevékenység indul, vagy a meglévő minősége, előállításának technológiája javul. A zöltség, gyümölcstermesztés, illetve állattenyésztés hagyományainak megőrzésére épülő agrárvállalkozások fejlesztése az alapanyagok helybeni feldolgozásával és a termékek helyi hálózaton keresztüli értékesítésével helyezhető szilárd alapokra.

Az egyes mikrorégiókban a gazdag természeti és kulturális értékekre épülő, húzóágazattá növekedő turisztikai szolgáltatások minőségi fejlesztése érdekében elősegítendő az EU által alkalmazott minősítési rendszernek való megfeleltetés, a „falusi vendégasztal” szolgáltatási feltételeinek kialakítása. A gasztronómiai különlegességek, egyediségek helyi és országos kiállításokon való megjelenése visszahat a jövedelemtermelő képesség növelésére, továbbá kölcsönösen erősítik egymást a turisztikai szolgáltatások jövedelmezőségével a térségi márkák kialakításával, a helyi termékek fejlesztésével, hozzáadott értékének növelésével és termékkataszterek kialakításával.

A terület határ menti elhelyezkedésére és a meglévő, valamint a kialakítandó területi együttműködésekre ugyancsak lehet építeni a jövőben.

A gazdaságfejlesztés lényege lenne a hátrányos helyzetűek elsődleges munkaerőpiacon történő elhelyezkedése, az önfoglalkoztatás és a kiegészítő jövedelemszerzés ösztönzése, lehetőségekhez történő hozzásegítése. A helyi termékek előállítása, piacra juttatása kapcsán növelni kell a minőségi és a minőségre épülő marketing elemeket, az innovatív fejlesztéseket, a hozzáadott értéket. A mikrovállalkozások háttér infrastruktúrájának kisléptékű fejlesztése a minőségi színvonal emelését, a technológiák környezeti szempontú fejlesztése a környezet-és az életminőség javítását teszi lehetővé.

A turisztikai szolgáltatások színvonalának növelésével, az egyediségek hangsúlyozásával, a rendezvények és fesztiválok marketingerejével a vidék vonzerejének növelését, ezáltal a térségben lakók életminőségének javítását, jövedelemszerzési lehetőségei szélesítését lehet elérni.

Szolgáltatási környezet fejlesztésével és támogatásával az esélyegyenlőségi szempontból kiemelt csoportok szolgáltatásokhoz való hozzájutását, képzettségük és készségeik fejlesztését ajánlott elősegíteni. A települési környezet javításával, egyedi településközpontok kialakításával és a helyiek által igénybe vehető szolgáltatásokkal pedig a helyben élők életminőségének javítását, az elvándorlás

csökkenését vonhatja maga után. A közösségépítés és önszerveződés folyamatának generálásával, a civil szektor fejlesztésével a társadalmi kohéziója, végső soron a települések megtartó ereje növelhető. A fejlesztések előkészítése, megvalósítása és lezárása során a fenntarthatóság alapelveinek betartása alapkövetelmény és alapérték. Az épített és természeti, környezeti erőforrások nem kiaknázásra, hanem fenntartható használatra kerülnek, így érvényesül az életciklus szemlélet. A gazdálkodási tevékenység újabb források bevétele nélkül piaci alapon fenntartható, a helyi közösségekre gyakorolt hatása katalizáló. A környezeti fenntarthatóság általános elvének biztosítása, valamint az ökoszociális piacgazdaság kialakítása és fenntarthatósága érdekében kizárólag ökológiailag fenntartható technológia fejlesztését, az élömunka elsődleges bevonását és a költséghatékonyság együttes érvényesülését szabad támogatni. Ennek generációkon keresztül érvényesülése érdekében a környezettudatos nevelés elengedhetetlen. Az esélyegyenlőségre, alapvető elemre fokozott figyelmet kell fordítani.

4.2 A 2007-2013-as HVS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések

A Csengeri Járás Leader Közhasznú Egyesület HFS tervezési területe (11 települése) a 2007-2013-as időszakban a Szatmár Leader Közhasznú Egyesület helyi akciócsoport működési területének részét képezte. A Leader szervezet ezen időszakra vonatkozó kiemelt célterületei a következők voltak:

- Szatmár turizmusának fejlesztése

Szatmár gazdag mind a természeti mind pedig az épített történelmi és környezeti értékekben. Ez a célkitűzés az egységes Szatmári arculat megteremtésén keresztül a turizmus jövedelemtermelő képességének fokozását szolgálja. Új beruházások indulnak, új munkahelyek jönnek létre, ezáltal a lakosság életminősége jelentősen javul, önbecsülésük, identitásuk erősödik. Szorosan kapcsolódik a turizmusfejlesztéshez a szálláshely szolgáltatások fejlesztése, a vásárok és turisztikai rendezvények, illetve egyéb szatmári értékek feltárásának, megőrzésének, megóvásának támogatása, szükséges infrastrukturális háttér biztosítása.

- Vállalkozási aktivitás növelése Szatmárban

Ez a célkitűzés szorosan kapcsolódik az előzőhöz. A klasszikus vállalkozásfejlesztésen túlmenően innovatív termékek előállítását, a helyi élelmiszer termékek létrejöttét, a helyben történő értékesítésük segítségét teszik lehetővé.

- Természetközeli gazdálkodás támogatása

Szatmár környezettudatos fejlődéséhez a fenntartható tájhasználat kialakításán, a környezeti terhelés csökkentésén, a környezetvédelmi szolgáltatások biztosításán keresztül egyedi szemlélet-, és tudatformáló tevékenységek, képzések segítségével, öko-, és biogazdálkodás népszerűsítése szükségeltetik, mivel a térség leginkább mezőgazdasági hagyományokkal rendelkezik, ezen belül is a gyümölcs- és zöldségtermesztés, továbbá a gabonatermesztés említendő, amelyben jelentős múltra tekint vissza és jelenthet jövőbeni perspektívákat a jövedelemszerzésre.

- Szatmár közösségeinek megerősítése, aktivizálása

A kis közösségek összetartozásának erősítése és a fiatalok programjainak bővítésével, a civil szervezetek megfelelő háttér infrastruktúrájának biztosításával, szolgáltatásbeli hiányosságok pótlásával elősegíthető legfőképpen a fiatal generáció térséghez kötődésének növelése. A közösségi élet fejlesztésében a civil szervezetek és önkormányzatok fontos szerepet vállalnak.

A Szatmár Leader Közhasznú Egyesület 2007-2013 tervezési időszakban elért eredményei alapot adnak a következő tervezési ciklus megalapozásához. Mintegy 3,2 milliárd fejlesztési forrás állt rendelkezésre a tervezési ciklus elején, ezzel szemben plusz források felhasználásával közel 5 milliárd forint érkezett a Szatmár Leader HACS 75 települést magába foglaló területére.

A Szatmár Leader Közhasznú Egyesülethez benyújtott nyertes pályázatok listája a Csengeri Járás 11 településének területéről a 2007-2013-as tervezési időszak alatt:

Település	Pályázó ügyfél megnevezése	Fejlesztés megnevezése	Jóváhagyott támogatási összeg (Ft,-)	Jogcím/célterület megnevezése
Csenger	Lázár Géza e. v.	Lázár Géza egyéni vállalkozásának fejlesztése	12 119 411	LEADER
Csenger	Komárominé Katona Anett	Anett Szépségszalon	3 421 922	LEADER
Csenger	Elyon Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Elyon Kft. vállalkozásfejlesztése Csengerben	15 000 000	LEADER
Csenger	"Szamosért" Környezet- és Természetvédelmi Közhasznú Egyesület	Szamos-túra hátrányos helyzetű fiatalok részére	2 457 364	LEADER
Csenger	"Szamosért" Környezet- és Természetvédelmi Közhasznú Egyesület	Ponton hajó beszerzés	5 000 000	LEADER
Csenger	Csengeri Városüzemeltetési Nonprofit Kft.	XII. Csengeri Almanapok megrendezése	6 430 944	LEADER
Csenger	Orfeusz Csenger Város Önk. Ifjúsági Művészeti Kiemelkedően Közhasznú Egyesület	Az Osváth - ház kialakítása és az Osváth - gyűjtemény elhelyezése	30 000 000	LEADER
Csenger	Csenger Városüzemeltetési Nonprofit Kft.	XI. Csengeri Almanapok megrendezése	3 987 200	LEADER
Csenger	Szatmári Ízek Term. Feldolg. Ker. Szolg. Kft.	"Szatmári Almalekvár"	14 956 271	LEADER
Csenger	Csengeri "Szent Flórián" Tűzoltó és Vízügyi Egyesület	Az Egyesület eszközháttérének bővítése a közösségi élet fejlesztése érdekében	4 782 922	LEADER
Csenger	Csengeri Lovas Egyesület	Lovas és íjászhagyományörzés	2 787 091	LEADER
Csenger	Csenger Városi Kézilabda Club Egyesület	"Rajtad is múlik" - Ifjúsági közösségfejlesztés a csengeri térségben	2 559 469	LEADER
Csenger	"Csengerért" Szociális Szövetkezet	Építőipari és parkgondozás végzéséhez szükséges eszközbeszerzés	2 762 669	LEADER
Csenger	"Petőfi" Diák és	Ifjúsági szálló	20 000 000	LEADER

	Szabadidő Sportegyesület	kialakulása Csengerben		
Csenger	Csenger Város Önkormányzat Községi Testület	IX. Csengeri Almafesztivál és szatmári vásár	1 490 450	LEADER
Csenger	Béres Károly e. v.	Garázsipari fejlesztés	3 854 493	LEADER
Csenger	Csengeri Hídő Kft.	Targoncabeszerzés	3 380 000	LEADER
Csenger	Pallér-2 Kft.	Vályi Kemping	4 989 469	LEADER
Csengersima	Mezeiné Juhos Noémi	Cukrászda építése	8 752 674	Mikrovállalkozások létrehozása és fejlesztése
Csengersima	Csengersima Református Egyházközség	Csengersimai gyülekezeti ház felújítása	13 469 196	Vidéki örökség megőrzése
Csengersima	Nagygéért Közhazsnú Egyesület	Nagygéért Közhazsnú Egyesület eszközbeszerzése	2 255 520	LEADER
Csengersima	Fekete István Környezetvédelmi és Horgász Egyesület	Eszközbeszerzés a Fekete István Egyesületnél	4 983 385	LEADER
Csengerújfalú	Csengerújfalui Görög Katolikus Egyházközség	A csengerújfalui görög katolikus templom felújítása	24 974 678	Falumegújítás és - fejlesztés
Csengerújfalú	Csengerújfalú Sportegyesület	Csengerújfalú szabadidőpark kialakítása	7 912 788	Falumegújítás és - fejlesztés
Csengerújfalú	Osváth Elekné	LEKO 5,2 m-es gyűrűshenger	536 250	Mikrovállalkozások létrehozása és fejlesztése
Csengerújfalú	Zsiga Mihály	"Mesterségek és hagyományok magtára"	14 829 576	LEADER
Csengerújfalú	Csengerújfalú Község Önkormányzat	Mézfesztivál és falunap Csengerújfaluban	4 000 000	LEADER
Csengerújfalú	Csengerújfalú Község Önkormányzat	Falunap és Mézfesztivál Csengerújfaluban	2 751 500	LEADER
Komlódtótfalu	RÁZÁL Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Falusi szálláshely kialakítása Komlódtótfalu településen Csónakházzal és Horgász házzal	29 657 568	Turisztikai tevékenységek ösztönzése
Pátyod	Zsenyuk Sándorné	Turisztikai szálláshely kialakítása Pátyodon kemencés épülettel és csónaktárolóval	29 505 047	Turisztikai tevékenységek ösztönzése
Pátyod	Tóth János e. v.	Eszközbeszerzés	1 162 106	Mikrovállalkozások létrehozása és fejlesztése

Pátyod	Pátyodi Római Katolikus Egyházközség	A Római katolikus templom felújítása	13 517 229	Vidéki örökség megőrzése
Pátyod	Pátyodi Görög Katolikus Egyházközség	Pátyodi gr. Katolikus templom felújítása	15 435 200	Vidéki örökség megőrzése
Pátyod	Pátyod Község Önkormányzat	Temető rendezés Pátyodon	20 168 454	Falumegújítás és - fejlesztés
Pátyod	Pátyod Község Önkormányzat	Pátyodi Majális	3 999 843	LEADER
Pátyod	Pátyod Község Önkormányzat	Hagyományos Pátyodi Majális	3 917 000	LEADER
Pátyod	Pátyod Község Önkormányzat	"Fenntartható ökogazdálkodás kialakítása Szatmár térségében" című képzés megvalósítása	3 976 967	LEADER
Porcsalma	D. Landau Kereskedelmi és Szolgáltató Bt.	Meglévő épületből falusi turisztikai szálláshely kialakítása Porcsalmán, csónaktároló épülettel és kerékpártároló épülettel	29 848 850	Turisztikai tevékenységek ösztönzése
Porcsalma	Jencsik Brigitta e.v.	Falusi szálláshely létesítése Porcsalmán agroturisztikai és vízi turisztikai létesítményekkel	29 495 806	Turisztikai tevékenységek ösztönzése
Porcsalma	Porcsalma Nagyközség Önkormányzata	Tájház kialakítása Porcsalmán	27 045 788	Vidéki örökség megőrzése
Porcsalma	Porcsalmai Görög Katolikus Egyházközség	Porcsalmai Görög katolikus templom felújítása	29 999 700	Vidéki örökség megőrzése
Porcsalma	"Folkland Holiday" Szolgáltató Kft.	"Vendégház építés és gasztropihenőkert kialakítása Porcsalmán"	29 891 723	Turisztikai tevékenységek ösztönzése
Porcsalma	Pappok Kft.	Gépbeszerzés környezetünk megóvásáért	20 800 650	Mikrovállalkozások létrehozása és fejlesztése
Porcsalma	ifj. Jäger Sándor Dávid	Villás targonca és magas nyom. mosó beszerzése	3 429 616	Mikrovállalkozások létrehozása és fejlesztése
Porcsalma	Kolibri Oktatási és Kulturális Kiemelkedően Közhasznú Alapítvány	"Vágyainkat Valóra Váltjuk"	4 890 899	LEADER
Porcsalma	Porcsalmai Búzakalász Férfi Kórus Egyesület	Közösségi Ház energetikai korszerűsítése	5 000 000	LEADER

Porcsalma	Kolibri Oktatási és Kulturális Kiemelkedően Közhasznú Alapítvány	Eszközbeszerzés rézfúvózenekar részére	2 598 250	LEADER
Porcsalma	Porcsalmi Búzakalász Férfi Kórus Egyesület	Számítástechnikai eszközök beszerzése	487 014	LEADER
Szamosangyalos	Bakos Blanka	Vendégház építése Szamosangyaloson	29 730 306	Turisztikai tevékenységek ösztönzése
Szamosangyalos	Szamosangyalos Önkormányzat	Falukép megújítás	17 396 554	Falumegújítás és - fejlesztés
Szamosbecs	Szamosbecs Község Önkormányzat	Szamosbecs településközpontjának felújítása és kulturális közösségi tér kialakítása	24 926 207	Falumegújítás és - fejlesztés
Szamosbecs	Szamosbecsi Református Egyházközség	A Szamosbecsi templom felújítása	29 978 781	Vidéki örökség megőrzése
Szamosbecs	ifj. Pintye Ferenc	Gépbeszerzés Szamosbecs telephelyre	2 275 000	Mikrovállalkozások létrehozása és fejlesztése
Szamostatárfalva	Szabóné Fási Beáta	"Rézüst" Lekvár-ház létrehozása Szatmárban	14 932 331	LEADER
Tyukod	Tyukodi Református Egyházközség	Műeml. megőrz. és bemutathatóságának növ.	21 747 386	Vidéki örökség megőrzése
Tyukod	Nagyné Vass Mária	"Tyukodi Pajtás" Kemping kialakítása	14 999 989	LEADER
Tyukod	Tyukodi Polgárőr és Önkéntes Tűzoltó Közhasznú Egyesület	Eszközbeszerzés	1 995 375	LEADER
Tyukod	Tyukod Nagyközség Önkormányzat	"Tyukorica Fesztivál"	2 172 300	LEADER
Tyukod	Rádi Géza	Falusi szálláshely kialakítása Tyukodon	2 859 523	LEADER
Ura	Ura Község Önkormányzat	Művelődési Ház felújítása és környezetének rendezése	22 057 083	Falumegújítás és - fejlesztés
Ura	Csengerújfalui Görög Katolikus Egyházközség	Az urai templom felújítása, parkosítás	19 932 180	Vidéki örökség megőrzése
Ura	Ura Község Önkormányzat	II. Urai Uborkás	3 218 566	LEADER
Ura	Ura Község Önkormányzat	"Urai Uborkás"	2 266 320	LEADER

Összegzés:

A fejlesztések vonatkozásában elmondható, hogy a HVS hozzájárult a Leader Helyi Akciócsoport illetékességi területén fennálló problémák kezeléséhez, a HVS-ben lefektetett alapok tovább gondolása, a megkezdett célok beteljesítése tovább folytatandó.

- EMVA III. tengely (Mikrovállalkozások létrehozása és fejlesztése; Turisztikai tevékenységek ösztönzése; Vidéki örökség megőrzése; Falumegújítás és –fejlesztés):

A HVS dokumentum hozzájárult ahhoz, hogy a térségben található mikro-, kis- és középvállalkozások fennmaradjanak, piaci pozíciójukat megőrizték és megerősítették versenyképességük növelésével. Az új vállalkozások létrejöttével, valamint a meglévő vállalkozások megerősödésével lehetőség nyílt ezen vállalkozások foglalkoztatási létszámának növeléséhez, mely hozzájárult a térségben fennálló munkanélküliség kezeléséhez. A fejlesztések során előnyben részesültek az alternatív energiaforrásokat alkalmazó, környezetkímélő fejlesztések is, mely hozzájárult az éghajlatváltozás negatív hatásainak csökkentéséhez. Mindezek alapján látható, hogy a vállalkozások megerősítése több, a térségben található gazdasági, társadalmi probléma megoldását elősegíti. A HVS hozzájárult ahhoz, hogy a térség természeti adottságaira, azok erősségeire alapozó turisztikai fejlesztések megvalósulnak. Ezzel a térségben található minőségi szálláshelyek száma nőtt, így a térségben eltöltött vendégéjszakák száma is növekedésnek indult, mely a turizmusból élő szervezetek, személyek megélhetését biztosítja. A térségben számos, a település képét meghatározó épített környezeti örökség megtalálható, melyek állapota döntő többségében leromlott állapotú. Ezen építmények megőrzése fontos közérdek. A HVS intézkedésein keresztül hozzájárult a térség egyedi arculatának megőrzésében, az épített és védett örökség fenntartásához.

- EMVA IV. tengely (Leader)

A Leader programban elsősorban olyan fejlesztések valósultak meg, melyek EMVA III. tengelyben nem támogathatóak, valamint előtérbe helyezve a Leader alapelvek érvényesülését is. Leader programon belül vállalkozások fejlesztése, helyi turizmus fejlesztése, civil szervezetek tevékenységeinek támogatása, helyi termékek piacra jutásának támogatása, valamint települési önkormányzatok tevékenységeinek támogatása stb. valósult meg intézkedésekbe foglalva. A fejlesztések során település szintű, projektötlet alapú fejlesztések történtek. A Leader alapelvek a HVS dokumentumban, illetve a fejlesztések megvalósítása során megfelelően működtek.

4.3 A HFS-t érintő tervezési előzmények, programok, szolgáltatások

A Csengeri Járás Leader Közhasznú Egyesület Helyi Fejlesztési Stratégiájának elkészítését megelőzően figyelembe kellett venni az Európai Bizottság által elfogadott operatív programokat, valamint a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területfejlesztési Stratégiai Programot, valamint az alábbi jogi rendelkezéseket:

- 272/2014 (XI.5.) Kormányrendelet az EU alapok felhasználásáról 2014-2020
- Közös Stratégiai keretről szóló 1303/2013 EU rendelet
- 1305/2013 EU rendelet az EMVA támogatásokról
- 22/2015. (V.18.) IH közlemény a LEADER HACS-ok számára rendelkezésre álló forrásról

A dokumentumok tanulmányozásának célja volt azon kapcsolódási elemek megtalálása, amelyek hozzájárulhatnak a térség fejlődéséhez, és ezzel együtt a HFS megvalósulásához összhangban a megye prioritásaival, célkitűzéseivel, valamint a HFS prioritásai is támogatják a dokumentumokban foglaltak megvalósulását. Cél tehát a kölcsönös szinergia, amely elősegítheti a térség, valamint ezzel és ezen keresztül Magyarország fejlődését.

A Helyi Fejlesztési Stratégia specifikus céljai és a célokhoz való operatív programok kapcsolódásai:

Az OP-k esetében elsődleges, hogy a helyi szereplők, elképzeléseikhez igazodva a megfelelő konstrukciókból (OP pályázati kiírásból) tudjanak forrásokhoz jutni, ill. az önerőből ezt megvalósítani

képtelen helyi szereplők a LEADER forrásból eszközölt fejlesztéseket követően, erre képessé válnak. Ennek vonatkozásában a HACS igyekszik minden rendelkezésére álló eszközzel segíteni és tájékoztatni a működési terület szereplőit. A HFS külső koherenciáját tekintve az OP-k közül a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Programban, a Terület és Településfejlesztési Operatív Programban, a Vidékfejlesztési Programban, a Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Programban, az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Programban, valamint Magyar Halgazdálkodási Operatív Programban megfogalmazott célok esetében mutat összefüggést, találhatóak kapcsolódási pontok.

1. A Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Programban (GINOP):

- hazai kis- és középvállalkozások versenyképességének fejlesztése és növekedésének elősegítése,
- foglalkoztatás bővítése versenyképes munkahelyek létrehozásán keresztül

Mikro-, kis- és középvállalkozások termelési kapacitásának bővítése; Mikro-, kis- és középvállalkozások termelési kapacitásainak bővítése, melyek az 5 millió Ft-ot meghaladó támogatási igényű nem mezőgazdasági termelő tevékenységet, illetve a szabad vállalkozási zónában a szolgáltatások ellátását támogatják, ezzel hozzájárulnak a térség foglalkoztatási helyzetének javításához.

Mikro-, kis- és középvállalkozások munkahelyteremtő beruházásainak támogatása a szabad vállalkozási zónákban, mely új munkahelyek kialakítását segíti.

Épületenergetikai fejlesztések; Épületenergetikai fejlesztések megújuló energiaforrás hasznosítással kombinálva; Helyi fő- és villamosenergia-igény kielégítése megújuló energiaforrásokkal támogatási lehetőségek elősegítik a vállalkozásoknál a környezetterhelés csökkentését, továbbá csökkentik a fenntartási költségeket, ezzel pedig segítik a gazdasági növekedést, a munkahelyek megtartását.

Természeti és kulturális örökség megőrzése ugyan elsősorban a kiemelt, országos turisztikai szervezetek fejlesztéseit támogatja, viszont a Bejárható Magyarország program keretében csatlakozási lehetőséget biztosít a térségnek az országos adatbázisokban történő megjelenéséhez. A Bejárható Magyarország 2014-2020 program célja az egészségre nevelés az aktív szabadidő eltöltése az életminőség javítása. Ezt a célt a különböző mozgáskultúrák megismertetésével, megtanításával és fejlesztésével kívánja a program elérni. A kerékpározás, természetjárás, vízi sportok (vitorlás és túra kenu és kajak) és lovassport került be a programba, hogy komplex fejlesztést hozzanak létre, amely hozzá járul a vidékfejlesztéstől, az életminőség javításon át az információk átadásáig sok mindenhez. Fontos, hogy turisztikai termékként a tematikus útvonalak kialakításában a kerékpározás is szerepet kapjon. Gazdaságélénkítésnek és munkahelyteremtésnek eszköze lehet a belföldi turizmus fejlesztése, amelyhez ez a program hozzájárul, továbbá az oktatásban nagy szerepet kell szánni a természet közeli szabadidő eltöltésének megtanításában. A program jól kapcsolható a helyi turizmusfejlesztéshez.

2. A Terület és Településfejlesztési Operatív Programban (TOP):

- térségi gazdasági környezet fejlesztése a foglalkoztatás elősegítésére,
- vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés,
- alacsony széndioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés,
- a helyi közösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése,
- helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés elősegítése

A Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) a megyére megfogalmazott valamennyi prioritása és intézkedése kapcsolódik a Helyi Fejlesztési Stratégiához. A TOP-5.1.2-15 Helyi foglalkoztatási együttműködés felhívás alapján szorgalmazni kell a támogatási kérelem benyújtását. A Csengeri Járás Leader Közhasznú Egyesület lehetőség szerint konzorciumi tagként részt kíván venni a helyi foglalkoztatási paktumban.

3. A Vidékfejlesztési Programban (VP):

- vidéki lakosság helyben tartása a mezőgazdasági kiegészítő tevékenység erősítésével,
- ez erdők közjóléti és turisztikai potenciáljának erősítése,
- hagyományos-, kézműves-, bioélelmiszer előállításával, feldolgozásával foglalkozó KKV-k versenyképességét célzó fejlesztések (magasabb hozzáadott értékű termékstruktúra) biztosítása,
- hozzájárulás a REL tematikus alprogram célkitűzéseire,
- környezettudatos fejlesztések megvalósulása

A különböző állattartó telepek építése és korszerűsítése (sertés, baromfi, szarvasmarha, juh és kecske), melyek segítségével gazdaságosabbá lehet tenni a már meglévő állattartó telepeket, másrészt újakat lehet létrehozni. Ezzel új munkahelyek teremthetők, csökkenthető a környezet terhelése és hozzájárul a térségen belüli feldolgozó vállalatok alapanyag biztosításához.

Kertészet korszerűsítése, üveg- és fóliaházak létrehozása, öntözés kialakítása, gyógynövénytermesztés, technológia fejlesztése, gépbeszerzések támogatása. Ezen intézkedések szintén új munkahelyeket teremthetnek és segítik a helyi termékek előállításához, a helyi közétkeztetéshez az alapanyag biztosítását.

Mezőgazdasági termékek értéknövelése és erőforrás-hatékonyság elősegítése a feldolgozásban, mely a meglévő és a más intézkedések segítségével létrejövő mezőgazdasági alapanyagok feldolgozását segíti a térségben. Ezen intézkedés szintén hozzájárulhat a térség foglalkoztatásához, a helyi termékek előállításához, továbbá kapcsolódik a turizmus fejlesztéséhez is alapanyagok, termékek értékesítésével.

A fiatal mezőgazdasági termelők számára nyújtott induló támogatás segíti a mezőgazdasági végzettséggel rendelkező fiatalok térségben történő megtartását vagy vonzását, a vidéki identitás népszerűsítését, új munkahelyek teremtését.

A mezőgazdasági tevékenység diverzifikálása segíti különböző szolgáltatások elindítását a térségben, különösen a turisztika területén. Szintén segíti a fiatalok megtartását és vonzását, a munkahelyek teremtését a nem mezőgazdasági vállalkozások indításának támogatása.

A mezőgazdasági kisüzemek fejlesztése segíti a már mezőgazdasággal foglalkozóknak a főállású válást, mely elősegíti a helyi termékek előállítását, munkahelyek teremtését.

Nem mezőgazdasági tevékenységek fejlesztésének támogatása: szolgáltatásfejlesztés és termelés indítása, fejlesztése segíti a meglévő mezőgazdasági termelőink egyéb, nem mezőgazdasághoz kapcsolódó szolgáltatásaink és termék előállításának fejlesztését, elindítását, ami tovább bővítheti a térségben elérhető szolgáltatások és termékek körét, így segíti a gazdaságfejlesztést. Az energetikai fejlesztés pedig csökkenti a környezetterhelést és a fenntartási költségeket.

A településképet meghatározó épületek külső rekonstrukciója, többfunkciós közösségi tér létrehozása, fejlesztése, energetikai korszerűsítés egyrészt segíti a turisztikai lehetőségeket, másrészt a közösségépítést, illetve csökkenti a környezetterhelést és a fenntartási költségeket.

A helyi termékértékesítést szolgáló piacok infrastrukturális fejlesztése, közétkeztetés fejlesztése lehetőséget biztosít a térség helyi termelőinek a megtermelt alapanyagok, előállított helyi termékek értékesítésére, ami javítja a térség gazdasági lehetőségeit.

Az egyedi szennyvízkezelés segíti a hiányzó infrastruktúra pótlását, csökkenti a környezetterhelést.

Külterületi helyi közutak fejlesztése, önkormányzati utak kezeléséhez, állapot javításához, karbantartásához szükséges erő- és munkagépek beszerzése egyrészt javítja az infrastruktúrát, másrészt hozzájárul a turisztikai lehetőségekhez azáltal, hogy a külterületi utakat alkalmassá teszi biciklis, lovas, gyalogos turisták általi használatához.

Kis gazdasági szereplők között létrehozott együttműködések, beleértve a turisztikai együttműködések kiemelten kell segíteni szervező, tanácsadó, projektmenedzsmenti tevékenységgel, hiszen ez segíti a turisztikai lehetőségek minél szélesebb körű, a termelésben, szolgáltatásban meglévő kapacitások lehető leggazdaságosabb kihasználását. Lehetővé teszi, hogy egy-egy résztvevő csak kisebb beruházást hajtson végre és a tevékenységéhez még hiányzó eszközöket, szolgáltatásokat más termelőtől, szolgáltatótól vegye igénybe. Ez csökkenti a költségeket, ami javítja a foglalkoztatási lehetőséget, továbbá elősegíti az érdektelenség csökkentését, a hálózatosodás kialakulását.

Együttműködések támogatása a Rövid Ellátási Láncok és a helyi piacok kialakításáért, fejlesztéséért és promóciójáért kiemelten illeszkedik a HFS végrehajtásához, hiszen biztosítja a meglévő és létrejövő helyi termékek értékesítését, ami fejleszti a gazdaságot, hozzájárul a turizmusban felhasználható alapanyagok, termékek elérhetővé tételéhez is.

Szolidáris gazdálkodás és közösség által támogatott mezőgazdaság esetén a támogatási felhívás ismeretében segíteni kell mintaprojektek kialakítását.

Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése többek között hozzájárul a turisztikai lehetőségek bővítéséhez.

4. A Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Programban (KEHOP):

- a környezetvédelem és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítása

A Környezeti és Energiahatékonyság Operatív Program (KEHOP) esetében jellemző a támogatások kiemelt eljárásrend keretében történő meghirdetése, így ezekhez a települések elsősorban a szolgáltatókon keresztül (víz, szennyvíz, hulladékszállítás és kezelés, katasztrófavédelem) kapcsolódhatnak.

5. Az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Programban (EFOP)

- aktív befogadás, többek között az esélyteremtés és az aktív részvétel előmozdítása, valamint a foglalkoztathatóság javítása érdekében,
- a fiatalok vidéken, helyben maradásának, aktivitásának növelését célzó programok és szervezetek támogatása,
- perifériás élethelyzetek, valamint a leszakadást előidéző humán tényezők visszaszorításán tevékenykedő szervezetek támogatása,
- a társadalmi vállalkozásokba történő szakmai integráció és a szociális és szolidáris gazdaság előmozdítása,
- egészségfejlesztő és betegségmegelőző programok kialakulásának elősegítése és támogatása

Az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program (EFOP) több intézkedése is kapcsolódik a Helyi Fejlesztési Stratégia végrehajtásához. A Leader HACS a térség intézményeivel, civil szervezeteivel összefogva kíván részt venni az EFOP 1.7 intézkedésében: Az egymást erősítő, elmaradottságot konzerváló területi folyamatok megtörésére. Ezen intézkedés keretében segíteni lehet a térségben felhasználható képzések megszervezését, a hátrányos helyzetűek munkába állását, a fiatalok helyben tartását, a közösségépítést, a vidéki identitás erősítését, mentorhálózat és ösztöndíjprogram bevezetését, a közösségi szolgáltató terekben a gyermekek részére különböző foglalkozások, képzések megvalósítását, a hátrányos helyzetű gyermekek részére táborprogram kialakítását, az érintettek és a különböző szakemberek közötti egyeztetések, műhelymunkák lebonyolítását, a környezeti fenntarthatósági szempontoknak való megfelelést. Emellett ifjúsági programok szervezése is történhet.

6. A Magyar Halgazdálkodási Operatív Programban (MAHOP):

- a teljes horgászturisztikai potenciál kihasználásának elősegítése,
- vizes élőhelyekhez és halastavakhoz köthető sport, horgász és ökoturizmus fejlesztése

Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Stratégiai Programjához való illeszkedés:

Átfogó célok: 3. A vonzó megye - Vonzó természeti, társadalmi, kulturális és gazdasági környezet megteremtése

Stratégiai célok:

- 1. Versenyképes élelmiszergazdaság - az agrárgazdaság erősítése fókuszált módon
- 3. Proaktív megye - A megyei szintű gazdasági, társadalmi önszerveződés feltételeinek kialakítása
- 7. Élhető vidék és felzárkózó külső perifériák - a megye külső perifériáinak komplex felzárkóztatása és a vidéki térségek integrált fejlesztése

Prioritások:

- 1. prioritás: A megyei élelmiszergazdaság piacorientált megerősítése
- 3. prioritás: Komplex megyei menedzsment és marketing tevékenység megvalósítása – Turizmusfejlesztés részterület
- 8. prioritás: Élhető vidéki térségek megteremtése

A célok és prioritások tartalma a megyei területfejlesztési koncepcióban kerültek kifejtésre.

A HFS kapcsolódik a települési esélyegyenlőségi tervekhez.

Térségek közötti együttműködések (hazai és nemzetközi) szorgalmazásával mindenképpen a HFS céljaihoz teljes mértékben illeszkedő, térségek közötti együttműködések kialakítását és megvalósítását kell megvalósítani, főként a térség gazdálkodási együttműködési lehetőségeinek bővülése érdekében, kiemelten a szolgáltatási- és a nonprofit szektor vonatkozásában.

4.4 SWOT

A SWOT elemzés lényege, hogy a külső és belső tényezők csoportját együttesen vizsgálja, nem függetleníti ezeket egymástól, hanem úgy állítja fel a végső analízist, hogy közben figyelembe veszi, hogy a tényezők folyamatosan hatnak egymásra. Az elemzés során meg kell vizsgálni azokat a pontokat, amelyeknél az erősségek (Strengths) és a lehetőségek (Opportunities) egybeesnek, és ezeket a későbbiekben meg kell valósítani. A felsorolható gyengeségeket (Weaknesses) mindenképp orvosolni kell, és olyan stratégiákat kell kialakítani, amelyek lehetővé teszik a fenyegetések elkerülését.

SWOT analízis elemei:

- **Erősségek-belső tényezők:** pozitív dolgok, pozitív hatásokkal, befolyásolhatóak, térséget erősítik,
- **Gyengeségek-belső tényezők:** pozitív hatásokat gyengítő dolgok, fejlesztésük szükséges, befolyásolhatóak,
- **Lehetőségek-külső tényezők:** olyan adottságok összessége, melyekre ráhatásunk nincs, de hozzájárulhat a térség fejlődéséhez, erősségeket segíti (stratégia fejlesztési területei),
- **Veszélyek-külső tényezők:** olyan adottságok, melyeket nem tudunk befolyásolni, kockázatot jelentenek.

A Csengeri Járás, mint térség erősségei, gyengeségei, lehetőségei és veszélyei:

Erősségek	Lehetőségek
• mezőgazdasági hagyományokkal és korszerű termelési tapasztalatokkal rendelkeznek a térség termelői • a turizmus számára előnyös földrajzi-geológiai adottságok • nagy kiterjedésű védett természeti területek, kedvező környezeti állapot • Szamos és vízhálózata – egyedülálló ökoturisztikai érték – zöldfolyosó	• értékes természeti és kulturális adottságok a turizmus fejlesztése számára • térségi együttműködések növekedése az infrastruktúrafejlesztésekben • megújulási törekvések települési és térségi összefogásban • településfejlesztési tervek összehangolása • javulhat a megközelíthetőség/elérhetőség

• vonzó természeti adottságok, tájképi látványértékek • javuló infrastrukturális alapellátottság • eltérő hagyományok találkozásának helyszíne • gasztronómiai hagyományok, biogazdálkodás • kulturális örökségvédelmi területek és épített környezeti emlékek sokszínűsége • az internet hozzáférés, illetve mobil kommunikációs rendszer minden településen biztosított • néhány üzemegységben, gyárban folyamatos a termékfejlesztés és az innováció • jelentősek az élelmiszeripari tapasztalatok és hagyományok a járásban • barna és zöldmezős beruházásokra alkalmas ingatlanok rendelkezésre állnak a térségben • működővé tehető ipari park jelenléte Csengerben • a térségben működő civil szervezetek közül néhány igen aktívan közreműködik a térségi emberek életének javításában • a járás több településén megtalálhatóak kisebbségi önkormányzatok, melyek a kisebbség érdekeit képviselik	• a határon átnyúló kapcsolatok adta helyzet kihasználása • felértékelődhet a térség határ menti fekvése, így a komparatív előnyök jobb kihasználásával, a határ menti együttműködés erősítésével vonzóbbá tehető • szakemberképzés és továbbképzés, illetve képzési struktúra fejlesztése • jók a feltételek egy komplex turisztikai kínálattal rendelkező térség kialakításához • fokozható a turisztikailag vonzó, kiejánlható rendezvények, események száma • a hazai turisták növekvő érdeklődése a kistérség turisztikai kínálata iránt • pályázati aktivitás és hatékonyság növekedése • jelentős mértékben javítható a térség imázsa marketingtevékenységgel • gyógy- és termálvízkezelés • periférikus, határ menti elhelyezkedésből fakadó határ menti együttműködések • határ menti elhelyezkedés, nagy tranzit forgalom, Szatmárnémeti közelsége, annak dinamikus gazdasági fejlődése • a befektetői érdeklődés növekedése • növekvő kereslet a bio és alternatív mg. termékek iránt a hazai és európai piacokon • az egészséges életmód térnyerése, az egészségmegőrző, regeneráló szolgáltatások iránti igény és kereslet növekedése • mezőgazdasági termékek piacra jutási feltételeinek megteremtése • a gazdasági együttműködések (integrátor szervezetek, új típusú szövetkezetek) szerepe felértékelődik • növekszik a minőségi, egyedi mezőgazdasági termékek iránti igény • piaci igényekhez illeszkedő szakképzések beindítása • munkanélküliek számára átképzési lehetőség biztosítása • foglalkoztatási programok szervezése, koordinálása, amely javíthat a térség foglalkoztatási helyzetén
Gyengeségek	Veszélyek
• a környezetvédelmi infrastruktúra	• a képzett munkaerő elvándorlása

alacsony színvonala • nem kellő társadalmi igényesség a természeti és művi környezettel szemben • a települések eltérő fejlettségi szintje és eltérő fejlesztési érdekei • közlekedési peremhelyzet • kis- és középvállalkozások fejletlenek • kkv-k közötti együttműködés gyenge • tőkehiány • külföldi tőkebefektetések alacsony részaránya • alacsony szintű a fejlesztések hasznosítása • magas képesítéssel rendelkező szakemberek elvándorlása • foglalkoztatási lehetőségek szűkösége • alacsony jövedelmi színvonal, magas munkanélküliség, az alkalmi munkából élők száma • alacsony az általános és speciális képzettségi színvonal • kevés a nyelveket beszélő szakszemélyzet • komplex turisztikai termékek hiánya (fejletlensége) • a térség turisztikai ismertsége nem megfelelő • kiépítetlen térségi szervező-információs háttér • térségi alapanyagokat feldolgozó és munkahelyteremtő beruházások hiányoznak • a települések elérhetősége közúton és vasúton is gyenge • a közúthálózat állapota rossz, a térségen belüli közlekedési kapcsolatok nem megfelelőek • a kistérség belső kohéziója nagyon gyenge • hátrányos helyzetű csoportok részaránya növekszik • a lakosság száma folyamatosan csökken, a korösszetétel romlik • a népsűrűség a megyei szintnél jóval alacsonyabb, az elvándorlás elsősorban a képzetesebb fiatal korosztályt érinti • a térségben jelentős a cigány kisebbséghez tartozók aránya • az idegenforgalom nem rendelkezik piacképes kínálattal, kiépített infrastruktúrával és szolgáltatói háttérrel • a térségből hiányoznak az üzleti	fokozódik a megfelelő minőségű munkahelyek és az alacsonyabb kereseti lehetőségek következtében • a munkanélküliség további emelkedése a térség további leszakadását eredményezheti mind a megyében, mind az országban • a környezetvédelmi szempontok elhanyagolása, az ökológiai szemlélet hiánya • környezetvédelmi beruházások elmaradása, levegő, talaj- és vízminőség romlása • időjárási szélsőségek gyakori előfordulása • a hulladék nagymértékű növekedése • árvizek és folyószennyezési kockázatok a Szamoson • infrastrukturális nagyberuházások elhúzódása • fejlesztések elmaradása, a periféria helyzet megmerevedése • ágazati és térségi érdekek közötti feszültségek fennmaradása • tőkehiány állandósulása • romló gazdasági környezet • egészségügyi és oktatási szektor működőképességének romlása • nem halad előre a települések együttműködése • a feketekereskedelem és a bűnözés erősödése a határtérségben • fizetőképes kereslet alacsony szintje • a belföldi és a beutazó turizmus visszaesése • nem javul az együttműködési készség a térség gazdasági/turisztikai résztvevői között • szűk forráslehetőségek a marketingre • versenytársak megerősödése • erősödik az országon belüli, illetve a határon túli konkurencia versenyképessége • jelentős környezetterhelés a térség településein áthaladó 49-es főút mentén a növekvő autóforgalom miatt • a piacra jutás lehetőségének hiányában a mezőgazdasági termelők kivágják ültetvényeiket • a határon túli munkaerő kínálat növekedése jelentős mértékben növeli a térség munkavállalóinak elvándorlását
---	---

szolgáltatások • alacsony a vállalkozói kedv és a vállalkozói aktivitás • a mezőgazdasági feldolgozó üzem többsége technológiai hátrányok miatt nem tudja versenyképessé tenni a termelését • térségi alapanyagokat feldolgozó és munkahelyteremtő beruházások hiányoznak • a települések elérhetősége közúton gyenge, viszont az áthaladó közúti forgalom igen magas (naponta akár 600-800 kamion is áthalad a térségen) • a Csengeri Ipari Park kihasználatlan a magas szintű infrastruktúra, a megfelelő közműellátottság és a szakképzett munkaerő hiányában	• a térségben jelenleg működő vállalkozások munkaerő hiányában elviszik a termelést vagy más térségekből hoznak munkaerőt
---	---

	BELSŐ ERŐSSÉGEK	BELSŐ GYENGESÉGEK
KÜLSŐ LEHETŐSÉGEK	Offenzív stratégiák Vállalkozások fejlesztése, helyi termékek előállításának támogatása, munkanélküliség csökkentése, táji-természeti értékekre épülő turizmusfejlesztés.	Fejlesztő stratégiák A munkaerő helyben tartásával a munkanélküliség csökkentése, alternatív energiaforrások alkalmazásával a fenntartható fejlődés biztosítása, társadalmi összetartás növelése, civil szervezetek megerősítésével hátrányos helyzetű lakosság felkarolása, továbbá életminőségének javítása.
KÜLSŐ VESZÉLYEK	Védekező stratégiák Versenyszféra erősítésével az ott alkalmazott munkavállalók számának növelésével csökken az önkormányzati foglalkoztatottság (hátrányos helyzetű csoportok foglalkoztatásának elősegítése), a helyi termékek támogatása által a mezőgazdasági tevékenységek fenntartása.	Elkerülő stratégiák A gazdaságfejlesztéssel és a hátrányos helyzetű csoportok fejlesztési stratégiába való bevonásával a leszakadás csökkenthető, illetve a pályázati fejlesztési források hatékony alkalmazása katalizátorként hat a térségre, mely számos problémát tud kezelni és negatív hatást enyhíteni, illetve az önkormányzatok támogatásával valamelyest ellensúlyozható a leterheltségük.

4.5 Fejlesztési szükségletek azonosítása

Ha áttekintjük a térség jelenlegi helyzetét, valamint az arra alapozott SWOT analízist, akkor azt láthatjuk, hogy jelenleg a Csengeri Járás egyrészt számos nehézséggel, problémával küszködik, másrészt pedig nagyon sok – jelenleg még kihasználatlan – lehetőséggel is rendelkezik.

A SWOT analízisből világosan látszik, hogy egyszerre kell foglalkozni a hátrányos helyzetből adódó társadalmi gondok kezelésével és a hátrányos helyzetből való kitörés lehetőségét megteremtő fejlesztésekkel. Központi probléma, hogy a munkanélküliség és a munkaerő hiánya egyszerre van jelen a térségben. A munkaerő kínálat és kereslet nem találkozik. Már ma is érzékelhető a könnyűipar és az élelmiszeripar területén, hogy a helyi gazdaság fejlődésének egyik akadálya a piacképes munkaerő hiánya. A munkaerő fejlesztése szempontjából kulcskérdés, hogy a tényleges munkaerő-piaci igényekre válaszoljon. Fontos figyelembe venni a mezőgazdaság speciális munkaerő igényét és foglalkoztatási sajátosságait. A foglalkoztathatóság fejlesztése érdekében egyszerre kell a jövő generáció esélyeit javítani és a ma munkaképes korúak gondjait kezelni. Gazdasági infrastruktúra fejlesztése szempontjából a mezőgazdasági termékek (zöldség, gyümölcs) piacra juttatása a legfontosabb térségi feladat. Az önfoglalkoztatás és az alacsony képzettségűek foglalkoztatása szempontjából ez rendkívül fontos. Ma még megmenthető az a növény állomány, magas szintű termelési kultúra, amely jellemzi a térség termelőit. Ha ezt a problémát nem kerül kezelésre, akkor előbb-utóbb helyi termék sem lesz. A helyi feldolgozó ipar technológiai hátránya figyelmeztető és kezelendő. A versenyhátrány megszüntetése fontos, nagy összegű technológiai fejlesztésre lenne szükség. Logisztikai háttér hiányában megoldatlan a térség tradicionális és egyre dinamikusabban fejlődő piacára Szatmárnémetibe és a szomszédos román piacra jutás. A térség elszenvedője a magas tranzit forgalomnak, lehetséges előnyeit gazdasági infrastruktúra hiányában nem tudja kihasználni. Térségi sajátossággként meg kell oldani az időskorúak és a szociálisan rászorulókat ellátását, amely ugyancsak munkahelyet teremthet és erősítheti a térség belső kohézióját. Az egyre jelentősebb számban itt élő romák társadalmi integrációjának elmaradása az egyik legkomolyabb veszély, amivel szembe kell néznie a járásnak.

A térség legnagyobb problémája az alacsony foglalkoztatottsági szint, amely alacsony képzettséggel, elvándorlással a lakosság öregedésével, elszegényedésével társul. A hátrányos helyzetű lakosság számának növekedése figyelhető meg, több településen telepszerűen elkülönülve. A vállalkozási szerkezetben belüli arányok eltolódása a mikro-, kisvállalkozások irányába, az alkalmazotti réteg számára kevés perspektívát nyújtanak. Foglalkoztatási infrastruktúra hiánya és a meglévő rossz minősége, közösségi együttműködés hiánya, vállalkozási szerkezet egyenlőtlensége, hangsúlyeltolódása nehezíti a megoldások realizálását. Roma közösségek integrációjának hiánya, döntési folyamatokban, tervezésben való részvétel és érdekképviselés alacsony hatékonysága társadalmi problémákat vet fel. A természetes- és épített környezet állapotának romlása negatív hatást gyakorol a térségben lakók életminőségére. Ezt eredményezi továbbá az is, hogy az infrastruktúra és a szolgáltatások minősége alatta marad az átlagos szintnek.

A térség legfontosabb lehetősége több forrásból táplálkozik. A határ mentiségből adódóan gazdasági, kereskedelmi kapcsolatok kialakítására nyílik lehetőség. Más szempontból a térség örökségei nyújtanak a helyi gazdaság, a mikrovállalkozások kialakítására, fejlesztésére lehetőséget a turizmus és a mezőgazdaság, illetve a feldolgozóipar területén. A helyi gazdaság kialakításával, jövedelemszerzési képességének növelésével a fiatal, képzett munkaerő áramlása, a falvak előrecedése, kiüresedése lassítható, vagy megállítható. A térségre jellemző hagyományos mezőgazdasági és kézműipari tevékenység jövedelemszerzésre, kiegészítő jövedelemszerzésre nyújthat lehetőséget. A roma érdekképviselési fórumok működtetésével, a tervezési folyamatokban való részvételükkel, aktív eszközök kidolgozásával lehet munkaerő-piaci helyzetüket javítani. A természeti környezet érintetlensége a szatmári vendégszeretettel párosulva különleges vonzerővel bírhatnak a térségbe látogatók számára.

A helyi gazdaság fejlesztése a vállalkozások létrejöttének, működésének segítségével, piaci szerepének és jövedelemtermelő képességének növelésével, valamint együttműködésük ösztönzésével, hálózatosodásukkal érhető el. A hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása a munka világába történő beilleszkedésüket, jövedelemszerző képességük növelését célozza meg képzettségi szintjük emelésével, pszicho-szociális támogatásukkal. A természeti- és épített környezetre épülő szolgáltatások piaci bevételei a térség gazdasági potenciálját növelik. A helyi termékek előállításának elősegítése ugyanezen tevékenység kiemelten támogatandó területeként a helyi gazdaság hagyományokra épülő tájspecifikus szegmense. Ezeket kiegészíthetik a határon átnyúló területi és a helyi társadalom együttműködéseit.

A Csengeri Járásban a határ-menti fekvésre, természeti-környezeti adottságokra, meglévő kezdeményező készségekre, termelési kultúrára épülő versenyképes gazdaság felépítése, amellyel lassíthatók a kedvezőtlen demográfiai folyamatok, a térség leszakadása a fejlettebb térségekhez képest, és elkerülhető a térségben a szegénység csapda záródása.

Egy feltételezett jövőkép olyan térséget tárhat elénk, amelyben a versenyképesség, a lehetőségek kihasználásának képessége áll a középpontban. Kiemelten a könnyűiparra, az élelmiszeriparra, a mezőgazdasági feldolgozó iparra, a határ menti kapcsolatokra, és a turizmusra építő gazdaságfejlesztést céloz meg. A gazdasági-társadalmi fejlődés motorja a szakképzett, életmódjában is versenyképes munkaerő.

5. Horizontális célok

5.1 Esélyegyenlőség

A Helyi Fejlesztési Stratégia összeállítása és megvalósítása során kiemelt cél az esélyegyenlőség megteremtése. Már a tervezési folyamatban kiemelt figyelmet kapott a fokozottan hátrányos helyzetű csoportok bevonása. Az önkormányzatokon, civil szervezeteken és egyházakon keresztül kerültek megkeresésre a stratégiába történő bevonás érdekében.

A Csengeri Járás Leader Közhasznú Egyesület tervezési területe, az az a Csengeri Járás, mint térség a 290/2014. (XI.26.) Korm. rendelet szerint komplex programmal fejlesztendő járás. A társadalomban jelenlévő és fokozódó probléma a társadalmi kirekesztődés, az újratermelődő szegénység. Ennek okai a növekvő számú nemzetiség alacsony képzettsége, munkahelyek hiánya, megszűnő cégek, befektetési tőke alacsony mértéke, továbbá jellemző még a korai iskola elhagyás. A cégek helyzetét tovább rontja, a közúthálózat rossz minősége. A mélyszegénységben élőkre jellemző a tartós munkanélküliség, alacsony iskolázottság, rossz életkörülmények. Ez magában hordozza a társadalmi kirekesztődést és a további életszínvonal romlását. De szintén nehéz helyzetben vannak a pályakezdő fiatalok, a gyedről, gyesről vagy házi gondozásból visszatérők, ugyan úgy, mint az 50 év feletti munkavállalók.

Alapvető cél a horizontális célok megvalósításának előmozdításán keresztül a hátrányos helyzetű (elsősorban alacsony iskolai végzettségű, munkanélküliség, elszegényedés által fenyegetett, alacsony érdekérvényesítő képességgel rendelkező) társadalmi csoportok integrációjának elősegítése, a helyi közösségekben élők életminőségének javítása, a civil társadalom megerősítése és a helyi társadalmi aktivitás növelése, valamint fenntartható fejlődés igényének kifejezésre juttatása. Ezen a konstruktív szemlélettel járul hozzá a szegregáció és a szelekció megállításához, valamint a kohézió erősítéséhez. A foglalkoztatás növekedését önmagában a munkakínálat nagyságának és minőségének javítása még nem teremti meg, az aktivitás növelésén túl az is szükséges, hogy a gazdaságfejlesztési programok a munkahelyteremtést, a munkaerő iránti kereslet növekedését segítve hozzájáruljanak a kínálati oldalon megjelenő potenciál kihasználásához.

Kitűzött esélyegyenlőségi célok:

- Helyi ökoszociális érdekeltiség és társadalmi felelősségvállalás: segítse elő, hogy az erőforrások használata felelősségtudatos körülmények között történjen, és a helyi közösségek érdekeit szolgálja.
- Társadalmi méltányosság: járuljon hozzá a vidéken élők megélhetésének javításához, a szegénység leküzdéséhez, a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkózásához;
- Tudásalapú vidékfejlesztés: segítse elő a mezőgazdaságban dolgozók képzését, hozzáférését az információhoz és a tudáshoz, segítse a gazdálkodást támogató helyi szellemi kapacitások, szolgáltatások kiépítését;
- Társadalmi kohézió: segítse, hogy a vidéki közösségek kitalálják saját jövőképüket, identitásukat, továbbá támogassa a térségek, települések társadalmi probléma importjának kikerülését (pl. városról kiköltözők vidéki szegregációja);
- Szolidaritás, területi kohézió: segítse elő az élelmiszertermelő és fogyasztó egymásra utaltságának felismerését, valamint a gazdaközösségek és a helyi társadalom kapcsolatának javítását;

- Nemzedékek közötti igazságosság és társadalmi esélyegyenlőség: Az erőforrások értékvédő, takarékos, hosszú távú szempontokat szem előtt tartó gazdálkodását kell megvalósítani, oly módon, hogy a nők, gyermekek, idősek, fogyatékkal élők esélyegyenlősége is biztosított legyen;
- Társadalmi részvétel: segítse a gazdatársadalom és az érintett helyi közösségek, civil és szakmai szervezetek részvételét a vidékfejlesztési döntésekben, támogassa a vidéki civil társadalom önszerveződését és fejlődését;

Az esélyegyenlőség érvényesítése jelen tervezési szinten a társadalmi, gazdasági és területi kohézió erősítését szolgálja.

A 2014-20-as időszakra az EFOP és azon belül is az 1.7-es intézkedés - Az egymást erősítő, elmaradottságot konzerváló területi folyamatok megtörése - a korábbiaknál több, jobb lehetőséget teremt az esélyegyenlőség biztosításának helyi/térégi szintű kezelésére. Továbbá lehetőséget kínál még a fentiek megvalósítására a TOP 5.1.2-15 intézkedésből megvalósítható foglalkoztatási paktum.

5.2 Környezeti fenntarthatóság

A Helyi Fejlesztési Stratégia tervezése, megvalósítása során fokozott célkitűzés a térségben található sokszínű bioszféra megóvása, a természeti értékekre épülő turisztikai célú fejlesztések biztosítása a környezetben fellelhető természetes folyamatok felborítása nélkül, a fenntartható fejlődés biztosításával. A stratégia lehetőséget teremt a természeti értékek kiaknázására úgy, hogy az a térség gazdaságára pozitív hatással legyen a turizmus segítségével. Fontos elve a stratégiának a fenntartható fejlődés érdekében, hogy a térségben csökkenjen a meg nem újuló erőforrások (szénhidrogének) alkalmazásának aránya a megújuló erőforrások (nap-, szél-, víz-, geotermikus energia, biomassza) alkalmazásával szemben. Kiemelt figyelmet kell fordítani a Natura 2000 területnek nyilvánított különleges természet-megőrzési területekre, illetve a Szamos völgyében található kiváló termőhelyi adottságú szántóterületekre. A stratégia megvalósítása során külön odafigyelve a vidéki élet sokszínűségének megőrzésére és- fejlesztésre, a táji értékek védelmére, a tájkép és a biológiai sokféleség megóvásával párhuzamosan az ökológikus vidékfejlesztés előmozdítására. A természetvédelmi szempontból külön megjelölt területek gazdag növény-, és állatvilágának megőrzése is fontos szempont a tervezés és a megvalósítás idején.

Kitűzött környezeti fenntarthatósági célok:

- Természet megőrzése: támogatni kell a természeti értékek és a biológiai sokféleség megőrzését.
- Ökológiai szempontok figyelembe vétele: a földhasználat során figyelembe kell venni a helyi természeti adottságokat.
- Környezet szennyezésének minimalizálása: törekedni kell a hulladékok és egyéb szennyezések kibocsátásának megelőzésére, illetve minimalizálására.
- Negatív hatások mérséklése: mérsékelnie kell a mezőgazdaság okozta kedvezőtlen környezeti hatásokat; elsődleges cél, hogy az elsivatagosodás, az éghajlatváltozás, a szélsőséges vízjárás, valamint a talajpusztulás hatásait lelassítsa, továbbá nem vezethet a különböző környezeti rendszerek közötti szennyezés-átterhelésekhez.
- Dematerializáció: a felhasznált ipari nyersanyagok (pl. műtrágya, növényvédő szer, agrotechnika) és energiahordozók mennyiségét, a szállítási és raktározási igényeket minimalizálni kell.
- Újrahasznosítás: elő kell segíteni a szennyvizek, a hígtrágyák és a hulladékok, valamint a mezőgazdasági melléktermékek és egyéb anyagok újrahasznosítását.
- Természeti erőforrásokkal való takarékoskodás: a meg nem újuló természeti erőforrások igénybevételét minimálisra kell szorítani.
- Racionális gazdálkodás: a feltételeken megújuló természeti erőforrások és környezeti elemek készleteit, állapotát és önszabályozó képességét fenn kell tartani és ezeket csak megújuló képességük mértéke és üteme figyelembevételével lehet igénybe venni.
- Ágazati integráció: segítse elő a fenntartható közlekedéspolitika, fenntartható energiapolitika, az ökológiai szemléletű tájgazdálkodás érvényre juttatását.

A fejlesztések megvalósításának nyomon követése fontos feladat a környezeti fenntarthatóságot biztosító célok megvalósulásának ellenőrzésében.

6. A HFS integrált és innovatív elemeinek bemutatása

A helyi fejlesztési stratégia, valamint az ebben megfogalmazott célok és intézkedések a térség társadalmi és gazdasági hátrányainak enyhítését célozzák meg. Ahhoz, hogy a térségi fejlesztésekre rendelkezésre álló LEADER fejlesztési források hatása a tervezési időszak végére érzékelhető legyen, elengedhetetlen a térségi szereplők közötti folyamatos együttműködés, közös projektek kidolgozása, megvalósítása. A LEADER pályázatokból megvalósuló fejlesztési projektek lehetőség szerint összekapcsolásra kerülnek más operatív programból megvalósítandó programokkal. A projektötletek kidolgozása – a HFS tervezése és megvalósítása során – tematikus munkacsoportok felállításával történik; bevonásra kerülnek a térség gazdasági szereplői, a civilek, a közszféra szereplői. A LEADER programban is kiemelten kell kezelni a hátrányos helyzetű leszakadó társadalmi csoportok problémáinak kezelését. A probléma kezelésére újszerű megközelítést kell alkalmazni. A korábbi években megvalósuló, a térség gazdasági és társadalmi lemaradását enyhítő EU-s programok, jelentős szakmai tapasztalatokkal bíró projektgazdái bevonásra kerülnek a tervezés során. A bevont szakemberek (polgármesterek, vállalkozók, egyházak képviselői, civil szervezetek vezetői, szociális és egészségügyi szakemberek, kisebbségek képviselői) tapasztalatai és javaslati beépítésre kerülnek a stratégia pontjaiba. A térségben területfejlesztéssel, gazdaságfejlesztéssel foglalkozó központ, inkubátorház, vagy hasonló kezdeményezés nincs. A Helyi Akciócsoport által működtetett iroda és munkaszervezet nem csak a LEADER projektek kezelését látja el. A szervezet a térségben „mini fejlesztési ügynökség” –ként fog működni. Projektgazdaként a Vidékfejlesztési Programból, illetve egyéb Operatív Programokból projekteket valósít meg, továbbá részt vesz térségi tervek, tanulmányok kidolgozásában, projektek generálásában, megvalósításában. Az iroda aktív szerepet vállal a térség gazdasági életében, a helyi termékek és szolgáltatások piacra jutásának segítségével, gazdasági együttműködések generálásában, megvalósulásában.

A Helyi Fejlesztési Stratégia kidolgozása során integrált és innovatív elemek, fejlesztési célok is beépültek, melyek alkalmazását az indokolja, hogy a Helyi Fejlesztési Stratégiának kellően rugalmasnak kell lennie a térségben bekövetkező változásokhoz képest, így új megközelítést szükséges alkalmazni különböző területeken. Ilyen például a „REL” alkalmazása. A „REL”, avagy rövid ellátási lánc-ban rejlő lehetőségeket a Vidékfejlesztési Program is taglalja, célja, hogy a térségben helyi termékkel foglalkozók együttműködésben, rövid ellátási láncon keresztül tudják forgalmazni a termékeiket, melyre nagy igény mutatkozott, ám megvalósítása még nem történt meg. Ezzel a folyamattal elősegíthető az ágazatközi erősítése együttműködésekkel, hiszen a helyi terméket előállítók lehetnek magánszemélyek, illetve vállalatok, civil szervezetek, önkormányzatok, a helyi terméket értékesítők pedig szintén a felsorolt szférákból kerülhetnek ki. Ezzel biztosítható a térségi hagyományok megőrzése, foglalkoztatottság növelése, illetve a megélhetés biztosítása. A „REL” jelentősége és integráltsága abban rejlik, hogy a cél elérése (helyi termékek értékesítése) érdekében a célcsoport körül mozgatja meg a közösséget valamennyi szféra szintjén, de ugyanakkor az értékesítési kapcsolatok kialakítása között szélesebb körű, a térségen is túlmutató kapcsolatokat épít ki, mely a térség kiugrási potenciálját erősíti.

A tervezés során több alkalommal és különböző tématerületekkel (hátrányos helyzetűek, helyi termék előállítás, turisztikai lehetőségek) kapcsolatban felmerült, hogy a további előrelépés, fejlődés egyik gátja az információ hiány és az emberek passzív hozzáállása. Ezen tapasztalatot felhasználva a stratégia egyik fő célja, hogy jelentősen ki kell bővíteni az együttműködések mind a LEADER térségen belül, mind a LEADER térségek között a különböző szférák és ágazatok együttes részvételével, illetve aktivizálni szükséges a LEADER térség vállalkozásait, civil szervezeteit és lakóit.

Emellett kiemelten fontos a turizmushoz kapcsolódó termékek, szolgáltatások, látnivalók olyan módon történő népszerűsítése, mely lehetőséget biztosít a minél hosszabb itt tartózkodásra a turisták részére. A még szélesebb együttműködés érdekében a Csengeri Járás Leader Közhasznú Egyesületnek fel kell

vennie a kapcsolatot régiós és országos turisztikai és egyéb szakmaközi szervezetekkel, illetve be szükséges kapcsolódni a Bejárható Magyarország programba, ahol meg lehet jeleníteni Leader térség turisztikai attrakcióit az országos adatbázisban. Szervező, koordináló munkával segíteni kell a térség önkormányzatait, civil szervezeteit, vállalkozásait, magán szálláshely nyújtóit és őstermelőit, hogy közös fejlesztésekben, túraútvonalakban gondolkodva működjenek együtt.

A jövőben egy-egy téma kapcsán időről-időre össze lehet hívni a térség adott témában érintett, szférától független képviselőit (önkormányzatok, szociális intézmények, egyházak, civil szervezetek, vállalkozók stb.), ahol megbeszelnék eddigi tapasztalataikat, megnéznék egymásnál a kialakult jó gyakorlatokat, kialakítanának egy közös programcsomagot.

A jövőben részt kíván venni a szervezetünk a LEADER térségek közötti és nemzetközi kapcsolatokban annak érdekében, hogy a máshol már jól működő fejlesztéseket (pl. megújuló energia, helyi védjegy), szakmai tapasztalatokat megismerhesse és a térségében azt kamatoztathassa.

7. A stratégia beavatkozási logikája

7.1 A stratégia jövőképe

„Egy ismert és elismert, egységes, erős belső kohézióval rendelkező, gazdaságilag versenyképes, élhető, önfenntartó, értékmegőrző és teremtő Csengeri Járás, mint vidéki térség, amely gyermekeinknek és unokáinknak a javuló életkörülmények miatt itthon maradást biztosít.”

Összhangban a megfogalmazott jövőképpel, a stratégia megvalósítása hozzá kíván járulni a térség gazdasági fejlődéséhez és a tökeszegény környezet fellendítéséhez. Ezek egyik alapköve a munkahelyteremtés és megtartás, továbbá a vállalkozási kedv és a vállalkozások versenyképességének fokozása. Szükséges a térségi szereplők aktivitásának növelése minden területen (vállalkozói- civil- és közsféra), lehetőségeik kiszélesítése oly módon, hogy segítséget nyújtanak számukra a kezdetekben és munkájuk során is, indukálva további fejlődésüket. Elérni kívánt másik cél, hogy a lakosok (főként a fiatalok) számára vonzó legyen a térségben maradni, élni és dolgozni, életminőségük javuljon, növekedjen a térség népességmegtartó ereje. Olyan együttműködések kialakulását kell indukálni, melyekből a térség minden szereplője profitálni tud, akár részvételével, akár a jó gyakorlatok elsajátításával (pl.: az együttműködések, mint aértékű vállalkozói beruházásokra alapozott helyi vidékfejlesztés jelentős eredményeket ér el a helyi termék előállítás és értékesítés, a foglalkoztatás bővítés, a hagyományörzés, a turisztika, valamint a fiatalok elvándorlásának megállítása területén, továbbá a települések közötti közösségi kapcsolatok megerősödnek stb.). Térségek közötti együttműködések megvalósításával, mind a térségi mind a térségek közötti értékteremtő kapcsolatok létrejöttében is tevékeny módon részt szándékozik venni a Leader HACS.

7.2 A stratégia célhierarchiája

Jövőkép
„Egy ismert és elismert, egységes, erős belső kohézióval rendelkező, gazdaságilag versenyképes, élhető, önfenntartó, értékmegőrző és teremtő Csengeri Járás, mint vidéki térség, amely gyermekeinknek és unokáinknak a javuló életkörülmények miatt itthon maradást biztosít.”

	Átfogó cél(ok)
1.	Gazdasági potenciál erősítése, a vidéki térség, mint vállalkozási tér versenyképességének, gazdasági aktivitásának erősítése és fenntartása
2.	Élhetőbb települések kialakítása, a vidéki térségben a lakosság életminőségének javítása
3.	A helyi közösségek tagjai egyéni aktivitásának, felelősségvállalásának és együttműködési

	készségeinek erősítése
4.	A vidéki térség kulturális, természeti és építészeti értékeinek a megőrzése, hagyományörzés

Ssz.	Specifikus célok	Eredménymutatók megnevezése	Célértékek	A cél megvalósítására allokált indikatív forrásarány (%)
1.	Vállalkozások fejlesztése	A támogatott projektek által létrehozott új munkahelyek száma (FTE)		
2.	Turisztikai vonzóképesség fejlesztése	Turisztikai fejlesztések száma (db)		
3.	Kulturális környezet fejlesztése	Támogatott rendezvények száma (db)		
4.	Települési környezet fejlesztése	Fejlesztéssel érintett települések száma (db)		
5.	Közösségi célú fejlesztések	Közösségfejlesztési programokba bevont lakosság aránya (%)		
6.	Hagyomány-, és értékmegőrzés, illetve teremtés	Kiadványok száma (db)		
7.	Humánszolgáltatások fejlesztése	Új, vagy továbbfejlesztett szolgáltatással/ infrastruktúrával érintett lakosság aránya (%)		

	Intézkedések (beavatkozási területek)	Melyik specifikus cél(ok)hoz járul hozzá ¹						
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1.	Induló és működő nem mezőgazdasági mikrovállalkozások fejlesztése	x	x		x		x	
2.	Induló és működő mezőgazdasági mikrovállalkozások fejlesztése	x	x		x		x	
3.	Helyi turisztikai szálláshelyek kialakítása, illetve fejlesztése a hagyományok és értékek jegyében	x	x		x		x	

4.	Élhetőbb településképek kialakítása		x		x			x
5.	Civil szervezetek székhely, illetve telephely fejlesztésének és eszközbeszerzésének támogatása			x	x	x	x	x
6.	Települési kiadvány támogatása		x	x			x	
7.	Egyházi és hitélet gyakorlását biztosító projektek támogatása			x	x	x	x	x
8.	Hagyományörző és értékteremtő fesztiválok és rendezvények támogatása		x	x		x	x	

Vállalkozások fejlesztése: A térségben az országos és megyei átlaghoz képest is elmarad a kis- és középvállalkozások száma. A társadalmi vállalkozások mennyisége minimális. A működő gazdasági szervezetek által előállított termékek és szolgáltatások versenyképessége alacsony. Magas az egyéni vállalkozók száma, akiknek a foglalkoztatásban betöltött szerepe elhanyagolható. A vállalkozások számára rendelkezésre álló technológia a legtöbb esetben elavult, nem energia hatékony. A legtöbb mikro vállalkozás számára kisléptékű fejlesztés is elégséges ahhoz, hogy az általa előállított termék hozzáadott értékének növelésével, vagy szolgáltatásfejlesztéssel új piacot szerezzen és így új munkahelyet, munkahelyeket hozzon létre. A működő mikro- és kisvállalkozásoknál marketingtevékenység nincs, vagy minimálisak az erre a célra fordított költségek. A vállalkozásokat ösztönözni, támogatni szükséges abban, hogy termékeiket, szolgáltatásaikat minél szélesebb körben népszerűsíthessék.

Turisztikai vonzóképesség javítása: A Csengeri Járás, mint térség turisztikai lehetőségei kiaknázatlanok. Az idegenforgalom infrastruktúrája és a hozzá kapcsolódó szolgáltatói háttér kiépítetlen, hiányos. Az idegenforgalmi szempontból fontos szálláshelyek száma kevés. A kistelepüléseken ilyen jellegű szolgáltatás, egy-két kivételtől eltekintve nincs is. Az önkormányzatok, egyházak és vállalkozások által működtetett, meglévő szálláshelyek fejlesztésre szorulnak. A működő turisztikai szolgáltatásokhoz kapcsolódó marketing tevékenység színvonala alacsony, fejlesztésre szorul. A potenciális turisztikai helyszíneket kiemelten kell kezelni, ezeken a helyeken megvalósuló nagyobb beruházásokat a LEADER projekt segítségével ki kell egészíteni. A Horgász, -vadász, -lovás, -gasztronómiai, -hagyományokra stb. épülő turizmushoz kapcsolódó, kisléptékű infrastrukturális fejlesztéseket, valamint a tevékenységekhez szorosan kapcsolódó eszközbeszerzéseket támogatni szükséges. A marketingtevékenységet minden szereplő esetében, akár együttműködve, térségi is szinten fejleszteni kell.

Kulturális környezet fejlesztése: A térség népessége – különösen a kistelepüléseken – folyamatosan csökken. A csökkenés legfőbb oka az elvándorlás. A kistelepülések lakosságmegtartó képességét negatívan befolyásolja az életminőséget javító programok, projektek hiánya is. A térségi hagyományok (kézművesség, gasztronómia, amatőr művészeti csoportok) őrzése veszélyben van, a probléma a 24. órában jár. Az életminőség javítása érdekében szervezett közösségi rendezvényeket, melyeket a szabadidő, sport, egészséges életmódra nevelés, esélyegyenlőség, környezettudatosság, hagyományörzés és innováció területén szerveznek, támogatni szükséges. A HACs területén hagyományokkal rendelkező, partnerségre épülő térségi rendezvények támogatása (Fesztiválok, városnapok, falunapok, versenyek stb.) szintén fontos.

Települési környezet kialakítása: A települések központi környezete leromlott, kevés a zöldfelület, nincsenek egységes arculati elemek. Nincsenek játszóterek, parkok, a településképet meghatározó épületek rossz állapotban vannak. A helyi piacok elavultak, nem felelnek meg az EU-s előírásoknak. Szükség van ezen közösségi elemek kialakítására, a már meglévők rehabilitációjára. A fejlesztések mentén javulna a helyi identitástudat, a vonzóbb környezet csökkenthetné az elvándorlási kedvet, lehetőséget teremtené a vállalkozások megtelepedésének. A fejlesztések megvalósítása alkalmat teremthetne a hátrányos helyzetű lakosság foglalkoztatásának, ezáltal a munkanélküliség

csökkentésének. A térségben számos épített és kulturális örökség található, melyek ugyancsak nagyon leromlott állapotban vannak. Ezen épületek felújításával szintén javulna a települések összképe, vonzóbb arculat jönne létre. A fejlesztések megvalósulásával pedig lehetőség adódna a falusi turizmus kialakítására is, amely jelenleg nem jellemző a térségben. Az épületek átalakítása, közösségi vagy egyéb funkciókkal való megtöltése lehetőséget teremt a térség vonzóerejének javítására, a lakosság helyi kötődésének erősítésére. A felújítási munkálatok során lehetőség nyílik a helyi építőipar bevonására, amely a helyi gazdaság helyzetére is pozitív hatással lenne.

Közösségi célú fejlesztések: A térségben alacsony a működő civil szervezetek száma. A települések lakosságának megtartásában, életminőség, közbiztonság javításában jelentős szerepet vállaló civil szervezeteket meg kell erősíteni, elő kell segíteni újabb szervezetek létrehozását. A szervezetekkel együtt kell működni EU-s projektek megvalósítása során. Számukra szakmai segítséget kell nyújtani, projektgenerálás, projektmegvalósítás során. A civil szervezet forráshiánnyal küzdenek, a működés mellett még minimális fejlesztésekre sincs lehetőségük. A működésükhöz közvetlenül kapcsolódó kisléptékű ingatlanfejlesztéseket (pl. székhely felújítás, átalakítás, korszerűsítés, bővítés, kisebb energetikai fejlesztések stb.), valamint a tevékenységükhöz közvetlenül kapcsolódó eszközbeszerzéseket támogatni szükséges. A marketingtevékenységüket szintén fejleszteni szükséges.

Hagyomány-, és értékmegőrzés, illetve teremtés: A kulturális erőforrások, illetve vonzótényezők jelentőségének kiértékelése alapján látható Csenger kiemelkedő szerepe. Azonban a többi település értékei jelen állapotában gazdasági/turisztikai szempontból nem, vagy csak korlátozottan hasznosul. Jól mutatja azonban, egy-két kivételtől eltekintve önálló turisztikai terméké nem alakították át ezeket, pedig a jelek szerint működne. Számos hagyományos foglalkozás, népi mesterség ma is él, és eredeti környezetben látványosságok gazdag tárházát kínálja. Valóságos különlegességek, mint a pl. az almapálinka, az egyéb gasztronómiai különlegességek és az ezekre épülő fesztiválok számos vendéget vonzanak. A térség számos helyi termékkel (tájspecifikus, egyedi termékek, mezőgazdasági termékek helyi hozzáadott értékkel, kulturális termékek) rendelkezik, melyek piaci szerepe alatta marad az elvárhatónak. Rendkívüli szerepet tölt be a mezőgazdaság, a tájspecifikus termékek előállítás, de a termékek marketingje és piacra juttatása még nem megoldott. A térségben ugyanakkor jelentős kihasználatlan potenciál rejlik az idegenforgalommal illetően. Hiányos a térségi marketing, alacsony szintű a térségi márkák elterjedtsége és a hozzáadott érték. Egy település, vagy egy térség vonzó arculatának megteremtésében a kulturális termékek és szolgáltatások egyre nagyobb szerepet kapnak. Ez ma a turizmussal összefonódva a világgazdaság egyik dinamikusan fejlődő része. Jól felhasználható termékek az ún. szimbolikus javak (a térséghez kapcsolódó jelképek, népművészeti, kulturális alkotások, helyi termékek stb.), amelyek termelése és fogyasztása egyre nagyobb mértékű a világon. A térség szakmai szinten ismert, ami különböző tevékenységekkel tovább fokozható. Az elvégzett felmérések alapján igény mutatkozik hagyományörző, értékteremtő, kulturális minőségi kiadványok támogatására, amelyek a helyi identitás tudatot és összetartozást hivatottak erősíteni.

Humánszolgáltatások fejlesztése: A szervezethez tartozó településeken magas a halmozottan hátrányos és hátrányos helyzetű emberek száma. Országos és megyei átlagot is meghaladó a munkanélküliek, eltartottak, segélyezettek száma. A kistelepülések szolgáltatáshiányosak, csak néhány településen működik gyerekház, közösségi ház, segítő ház, közösségi tér, IT pont, illetve közösségi klub. A korábbi EU-s projektekből működtetett hátrányos helyzetű rétegek segítségét célzó szolgáltatások (pl. közösségi házak, egészségügyi programok stb.) forráshiány miatt nem működnek. Az önkormányzatok, egyházak, civil szervezetek által fenntartott, a hátrányos helyzetű rétegek számára biztosított szolgáltatásokhoz közvetlenül kapcsolódó (pl. gyerekházak, közösségi házak, segítőházak, foglalkoztatási iroda, egészségügyi létesítmények, kisebbségi szolgáltatások stb.) kisléptékű infrastruktúra fejlesztéseket, eszközbeszerzéseket támogatni szükséges.

8. Cselekvési terv

8.1 Az intézkedések leírása

8.1.1. Intézkedés megnevezése:

Induló és működő nem mezőgazdasági mikrovállalkozások fejlesztése

Specifikus cél: A mezőgazdasági termelőnek nem minősülő induló és működő mikrovállalkozások, nem mezőgazdasági termék (nem Annex I.) előállításának, illetve egyéb szolgáltatásainak a fejlesztése, bővítése. Hozzájárul a mezőgazdasági termelőnek nem minősülő mikrovállalkozások nem mezőgazdasági termékeinek az előállításához, szolgáltatások végzéséhez, ezzel elősegíti a LEADER térségben a vállalkozásfejlesztést, a fiatalok és képzettek vonzását és megtartását.

1. Indoklás alátámasztás:

A térségben az országos és megyei átlaghoz képest is elmarad a mikrovállalkozások száma. A társadalmi vállalkozások mennyisége minimális. A működő gazdasági szervezetek által előállított termékek és szolgáltatások versenyképessége alacsony. A vállalkozások számára rendelkezésre álló technológia a legtöbb esetben elavult, nem energia hatékony. A legtöbb mikro vállalkozás számára kisléptékű² fejlesztés is elégséges ahhoz, hogy az általa előállított termék hozzáadott értékének növelésével, vagy szolgáltatásfejlesztéssel új piacot szerezzen és így új munkahelyet, munkahelyeket hozzon létre. A működő mikro- és kisvállalkozásoknál marketingtevékenység nincs, vagy minimálisak az erre a célra fordított költségek.

2. A támogatható tevékenység területek meghatározása:

- A mikrovállalkozás tevékenységének végzését közvetlenül szolgáló székhely, vagy telephely kisléptékű építési, felújítási, átalakítási, bővítési beruházásai
- A mikrovállalkozás tevékenységét közvetlenül szolgáló új és használt tárgyi eszközök beszerzése
- A vállalkozás tevékenységéhez közvetlenül kapcsolódó tervek, tanulmányok készítése

Önállóan nem támogatható tevékenységek:

- A vállalkozás tevékenységét közvetlenül szolgáló épületek, építmények kisléptékű energetikai korszerűsítése
- A mikrovállalkozás tevékenységét közvetlenül szolgáló székhelyén, vagy telephelyén biztonságtechnikai beruházások (kamerarendszer, riasztó, távfelügyelet kiépítése stb.), eszközbeszerzések
- Marketingtevékenység (pl.: arculat kialakítás, szórólap, kiadvány, plakát, cégtábla stb.) – kötelező elem
- Információs technológia-fejlesztés- kizárólag az új berendezéshez kapcsolódó új informatikai eszközök, szoftverek beszerzése támogatható;

Nem támogatható:

- Turisztikai tevékenységhez kapcsolódó infrastrukturális beruházás, vagy turisztikai szolgáltatásfejlesztés
- Gépjármű beszerzés
- Közművek telekhatáron kívüli kiépítése
- Utazási és szállásköltségek
- Működési és általános költségek (rezsi)
- Levonható ÁFA
- Olyan pályázó, amelynek fejlesztési igénye az Európai Unióról szóló Szerződés 1. számú mellékletében (Annex I.) szereplő mezőgazdasági termékek elsődleges termelésével, feldolgozásával vagy forgalmazásával kapcsolatos beruházásokra irányul

3. Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

² Kisléptékű fejlesztés: maximum 5 Millió Forint támogatás tartalmú fejlesztés

Az intézkedés kiegészíti a Vidékfejlesztési Program intézkedéseit, mivel támogatást biztosít a nem mezőgazdasági vállalkozók, nem Annex I. termékfeldolgozásához és egyéb szolgáltatásainak fejlesztéséhez. A GINOP-1.1.2-15 a mikrovállalkozások termelési kapacitás bővítése esetén min. 50%-ban kötelezően írja elő az eszközbeszerzést, önállóan nem engedi az anyagmozgatás, raktározás és csomagolási tevékenység fejlesztését, valamint a támogatás minimuma 50 M Ft. A GINOP-1.1.2-15 a kapacitásbővítő beruházások esetében termék előállítás és szolgáltatásfejlesztés támogatását minimum 5 millió Ft-ban határozza meg, és kizárólag feldolgozóipari tevékenységet támogat. Mindkét esetben kötelező előírás a meglévő egy teljes lezárt üzleti év. A GINOP-1.3.1-15 intézkedése csak a külföldi kiállításokon és vásárokon történő megjelenést támogatja. A GINOP 2.1.7 és a GINOP 2.1.1 felhívásokban a csak és kizárólag kísérleti fejlesztésekhez és ipari kutatásokhoz kapcsolódhat a fejlesztés, mindkét esetben min. 10 M Ft a támogatás minimuma projektenként. Jelen intézkedésünk csak 5 millió Ft-tól kisebb támogatás tartalmú projekteket támogat. Az induló vállalkozások is részesülhetnek támogatásban. A TOP forrásokból Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében az önkormányzati fejlesztések részesülnek támogatásban.

4. A jogosultak köre:

A helyi akciócsoport területén székhellyel, telephellyel rendelkező

- mezőgazdasági termelőnek nem minősülő mikrovállalkozások (egyéni vállalkozók, gazdasági társaságok stb.)
- induló vállalkozások (természetes személyek, akik vállalják, hogy legkésőbb a projekt fizikai befejezéséig főállású vállalkozóvá válnak és azt a fizikai befejezést követő három évig fenntartják)

5. Kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- A projekt kiválasztás során csak a fejlesztési cél elérése szempontjából egyértelműen indokolt, költséghatékony, a gazdasági és környezeti fenntarthatóság alapelveinek is megfelelő, a fejlesztéshez közvetlenül kapcsolódó kiadási tételekkel rendelkező projekt támogatható.
- Kizárólag a mikrovállalkozás tevékenységét közvetlenül szolgáló infrastrukturális és szolgáltatásfejlesztések támogathatók
- Helyi önkormányzat támogatói nyilatkozatával rendelkezik a pályázó
- A fejlesztéssel érintett terméket, illetve szolgáltatást a projektgazda legalább egy alkalommal az alábbi csatornák egyikén népszerűsíti: 1. helyi, vagy térségi nyilvános rendezvényen, 2. térségi kiadványban, 3. helyi termékek és szolgáltatások népszerűsítésére szolgáló webes felületen
- A projektgazda vállalja, hogy a fejlesztéssel érintett termékét/szolgáltatását a LEADER HACS által működtetett helyi termék/szolgáltatás katalógusban megjelenti, az ehhez kapcsolódó adatlapot a projekt fizikai befejezéséig a HACS felé megküldi
- A projektgazda vállalja, hogy a kötelező nyilvánossági elemeken túl a fejlesztés helyszínén, illetve a marketing anyagokon a HACS logóját megjeleníti
- A projektgazda a fejlesztésről a megvalósítást követő 30 napon belül szöveges beszámolót készít, a LEADER HACS honlapján történő megjelenítéshez
- A projektgazda vállalja, hogy a fenntartási időszakban évente adatot szolgáltat a HACS részére a projektben vállalt kötelezettségek teljesítéséről
- A pályázó köteles a fejlesztendő tevékenységhez kapcsolódó üzleti terv kidolgozására
- A támogatást igénylő vállalja, hogy a foglalkoztatott létszámot a projekt fizikai befejezéséig minimum egy főre növeli, vagy a foglalkoztatottak bázislétszámát a fizikai befejezéstől számított legalább egy lezárt üzleti éven keresztül fenntartja
- A támogatást igénylő abban az esetben részesülhet támogatásban, amennyiben az intézkedéshez rendelt pontozási szempontrendszer szerint előírt minimum pontszámot eléri
- Induló vállalkozások esetén, azon természetes személyek támogathatóak, akik vállalják, hogy a projekt fizikai befejezéséig vállalkozóvá válnak és azt a fizikai befejezést követően 3 évig fenntartják.
- Egy pályázó, egy intézkedésre, egy pályáztatási időszakban, egy támogatási kérelmet nyújthat be.

6. Tervezett forrás

6.1. Az intézkedésre alokált forrás: max. Ft

6.2. A támogatás aránya:

- Mikrovállalkozások (Egyéni vállalkozó, Kft., Szövetkezet, Bt.) 70%
- Természetes személyek 70%
- Társadalmi célú mikrovállalkozások esetén (Szociális szövetkezet) 95%

6.3. Projektméret:

Az intézkedésben a projektenként megítélhető legmagasabb támogatás: 4.999.999 Ft

6.4. Támogatás módja:

- Hagyományos

7. Megvalósítás tervezett időintervalluma:

2016. július – 2020. december

8. Kimeneti indikátorok:

a. Támogatott projektek száma (db): minimum

b. A támogatott kedvezményezettek száma típus alapján megbontva:

8.1.2. Intézkedés megnevezése:

Mezőgazdasági termék előállításának és feldolgozásának támogatása

Specifikus cél: Az önkormányzati foglalkoztatási programokhoz kapcsolódó, valamint a mikrovállalkozási szféra mezőgazdasági termelő és feldolgozó tevékenységének bővítése, fejlesztése. A HACS területén előállított helyi termékek feldolgozottsági szintjének, hozzáadott értékének növelése. Hozzájárul az önkormányzatok eddigi mezőgazdasági tevékenységének a továbbfejlesztéséhez, az őstermelők tevékenységének gazdaságosabbá tételéhez, illetve a LEADER térségben mezőgazdasági tevékenységet végző mikrovállalkozások alapanyag feldolgozásának, értékesítésének segítésével elősegíti a LEADER térségben a vállalkozásfejlesztést.

1. Indoklás alátámasztás:

A térségben az országos és megyei átlaghoz képest is elmarad a mikro-vállalkozások száma. A társadalmi vállalkozások mennyisége minimális. Az önkormányzatok és a mezőgazdasági mikrovállalkozások által előállított termékek feldolgozottsági szintje és a hozzáadott értékük nem megfelelő, így azok versenyképessége alacsony. A mezőgazdaságban rendelkezésre álló technológia a legtöbb esetben elavult, nem energia hatékony. A működő mezőgazdasági mikro-vállalkozásoknál marketingtevékenység nincs, vagy minimálisak az erre a célra fordított költségek.

2. A támogatható tevékenység területek meghatározása:

- A mezőgazdasági termeléshez, feldolgozáshoz közvetlenül kapcsolódó új és használt tárgyi eszközök beszerzése
- Marketingtevékenység (pl.: arculat kialakítás, szórólap, kiadvány, plakát, cégtábla stb.)
- A vállalkozás mezőgazdasági termelő és feldolgozó tevékenységéhez közvetlenül kapcsolódó tervek, tanulmányok készítése
- Nem főállású őstermelők esetében kizárólag a méhészeti termelőtevékenységet, a méz feldolgozását és forgalomba hozatalát közvetlenül szolgáló tárgyi eszközök beszerzése támogatható

Önállóan nem támogatható tevékenységek:

- Mezőgazdasági termék feldolgozási tevékenység végzését közvetlenül szolgáló székhely, vagy telephely kisléptékű infrastrukturális beruházásai (építés, felújítás, bővítés, átalakítás) – önállóan nem támogatható, csak eszközbeszerzéssel együtt
- A vállalkozás mezőgazdasági termelő, illetve feldolgozó tevékenységét közvetlenül szolgáló épületek, építmények energetikai korszerűsítése
- Információs technológia-fejlesztés – kizárólag az új berendezéshez kapcsolódó új informatikai eszközök, szoftverek beszerzése támogatható
- A vállalkozás, mezőgazdasági termelő illetve feldolgozó tevékenységének végzését közvetlenül szolgáló székhely, vagy telephely biztonságtechnikai beruházásai (kamerarendszer, riasztó, távfelügyelet kiépítése stb.), kapcsolódó eszközbeszerzések
- Közművek telekhatáron belüli kiépítése

Nem támogatható:

- Turisztikai tevékenységhez kapcsolódó infrastrukturális beruházás, vagy turisztikai szolgáltatásfejlesztés
- Nem mezőgazdasági termék (nem Annex I.) előállítására, feldolgozására irányuló fejlesztés
- Járműbeszerzés
- Működési és általános költségek (rezsi)
- Levonható ÁFA
- Közművek telekhatáron kívüli kiépítése

3. Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Az intézkedés kiegészíti a Vidékfejlesztési Program intézkedéseit, mivel támogatást biztosít a mezőgazdasági mikrovállalkozók, mezőgazdasághoz kapcsolódó termékeinek előállításához. A VP-ban kis gazdaságok részesülhetnek átalánytámogatásban, nem főállású őstermelők nem. A GINOP a termék előállítás és szolgáltatásfejlesztés támogatását minimum 5 millió Ft-ban határozza meg, míg jelen intézkedés 5 millió Ft-tól kisebb támogatás tartalmú projekteket támogat, valamint nem támogatja az Annex I. termékek előállítását, feldolgozását. A TOP forrásokból Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében csak az önkormányzati fejlesztések részesülnek támogatásban, mely fejlesztésekhez szervesen, kiegészítésként kapcsolódik a jelen intézkedés. Az intézkedésekkel az önkormányzatok foglalkoztatási projektjeihez, programjaihoz kapcsolódó mezőgazdasági termelés és feldolgozás tevékenység fejlesztéseit is támogatjuk, mivel erre egyéb OP-k közvetlen támogatási lehetőséget nem biztosítanak.

4. A jogosultak köre:

A Helyi Akciócsoport területén székhellyel, vagy telephellyel rendelkező, főállású őstermelő, vagy mikrovállalkozásnak és mezőgazdasági termelőnek minősülő vállalkozó, vagy szociális szövetkezet, induló vállalkozások (természetes személyek, akik vállalják, hogy legkésőbb a projekt fizikai befejezéséig főállású őstermelővé, vagy főállású vállalkozóvá válnak és azt a fizikai befejezést követő minimum egy évig fenntartják), önkormányzatok, méhészeti tevékenységet végző nem főállású őstermelő

5. Kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- A támogatást igénylő igazolja, hogy a támogatási kérelem benyújtását megelőző, vagy amennyiben erre vonatkozóan nem rendelkezik adatokkal, az ezt megelőző teljes lezárt üzleti évben árbevételenek legalább 50%-a mezőgazdasági tevékenységből származott;
- A projekt kiválasztás során csak a fejlesztési cél elérése szempontjából egyértelműen indokolt, költséghatékony, a gazdasági és környezeti fenntarthatóság alapelveinek is megfelelő, a fejlesztéshez közvetlenül kapcsolódó kiadási tételekkel rendelkező projekt támogatható.
- Kizárólag a mikrovállalkozás mezőgazdasági termelő és feldolgozó tevékenységét közvetlenül szolgáló infrastrukturális beruházások támogathatók
- Helyi önkormányzat támogatói nyilatkozatával rendelkezik a pályázó, illetve önkormányzat esetén testületi határozat szükséges a fejlesztésről

- A fejlesztéssel érintett terméket, illetve szolgáltatást a projektgazda legalább egy alkalommal az alábbi csatornák egyikén népszerűsíti: 1. helyi, vagy térségi nyilvános rendezvényen, 2. térségi kiadványban, 3. helyi termékek és szolgáltatások népszerűsítésére szolgáló webes felületen
- A projektgazda vállalja, hogy a fejlesztéssel érintett termék/szolgáltatását a LEADER HACS által működtetett helyi termék/szolgáltatás katalógusban megjelenti, az ehhez kapcsolódó adatlapot a projekt fizikai befejezéséig a HACS felé megküldi
- A projektgazda vállalja, hogy a kötelező nyilvánossági elemeken túl a fejlesztés helyszínén, illetve a marketing anyagokon a HACS logóját megjeleníti
- A projektgazda a fejlesztésről a megvalósítást követő 30 napon belül szöveges beszámolót készít, a LEADER HACS honlapján történő megjelenítéshez
- A projektgazda vállalja, hogy a fenntartási időszakban évente adatot szolgáltat a HACS részére a projektben vállalt kötelezettségek teljesítéséről
- A mikrovállalkozónak, illetve főállású őstermelőnek, őstermelőnek minősülő támogatást igénylő köteles a fejlesztendő tevékenységhez kapcsolódó üzleti terv kidolgozására
- A mikrovállalkozásnak, főállású őstermelőnek minősülő támogatást igénylő vállalja, hogy a foglalkoztatott létszámot a projekt fizikai befejezéséig minimum egy főre növeli, vagy a foglalkoztatottak bázislétszámát a fizikai befejezéstől számított legalább egy lezárt üzleti éven keresztül fenntartja
- A támogatást igénylő abban az esetben részesülhet támogatásban, amennyiben az intézkedéshez rendelt pontozási szempontrendszer szerint előírt minimum ponthatárt eléri
- Egy pályázó, egy intézkedésre, egy pályáztatási időszakban, egy támogatási kérelmet nyújthat be.

6. Tervezett forrás

6.1. **Az intézkedésre allokált forrás: max. Ft**

6.2. A támogatás aránya:

- Mikrovállalkozások (Egyéni vállalkozó, Kft., Szövetkezet, Bt.), őstermelők, természetes személyek 70%
- Társadalmi célú mikrovállalkozások (Szociális szövetkezet) és önkormányzatok esetén 95%

6.3. Projektméret:

Az intézkedésben a projektenként megítélhető legmagasabb támogatás: Ft

6.4. Támogatás módja:

- Hagyományos

7. Megvalósítás tervezett időintervalluma:

2016. július – 2020. december

8. Kimeneti indikátorok:

- a. Támogatott projektek száma (db): **minimum**
- b. A támogatott kedvezményezettek száma típus alapján megbontva:

8.1.3. Intézkedés megnevezése:

Helvi turisztikai szálláshelyek kialakítása, illetve fejlesztése a hagyományok és értékek jegyében

Specifikus cél: Szálláshelyfejlesztés, kialakítás, szálláshelyek tovább fejlesztése, helyi és térségi turisztikai szolgáltatások indítása, fejlesztése, a térség turisztikai vonzerejének növelése.

1. Indoklás alátámasztás:

A Csengeri Járás, mint térség turisztikai lehetőségei kiaknázatlanok. Az idegenforgalom infrastruktúrája és a hozzá kapcsolódó szolgáltatói háttér kiépítetlen, hiányos. Az idegenforgalmi szempontból fontos szálláshelyek száma kevés. A meglévő szálláshelyek fejlesztésre szorulnak. A turisztikai szolgáltatásokhoz kapcsolódó marketing tevékenység színvonala alacsony, fejlesztésre szorul. A kistérségeken még mindig szükséges bizonyos kisléptékű településképet javító fejlesztéseket elvégezni a turisztikai vonzóképesség javításának érdekében.

2. A támogatható tevékenység területek meghatározása:

- Működő szálláshely, szolgáltatás épületének korszerűsítése, felújítása, bővítése
- Induló szálláshely szolgáltatás esetén, a szolgáltatás helyszínén szolgáló épület felújítása, átalakítása, korszerűsítése, bővítése
- Szálláshelyhez szolgáltatáshoz közvetlenül kapcsolódó eszköz, gép beszerzése
- Vadászturizmus szolgáltatáshoz közvetlenül kapcsolódó infrastrukturális beruházások, eszközbeszerzések
- Lovasturizmushoz közvetlenül kapcsolódó infrastrukturális beruházások, eszközbeszerzések
- Kerékpáros turizmushoz, gyalogos turizmushoz, túraútvonalakhoz közvetlenül kapcsolódó infrastrukturális beruházások, eszközbeszerzések
- A térségben található vízfelületekhez kapcsolódó horgász és vízisportokhoz kötődő infrastrukturális beruházások, eszközbeszerzések
- Helyi és térségi turisztikai szolgáltatások és termékek piacra jutását elősegítő marketing eszközök alkalmazása, fejlesztése, turisztikai tevékenységekhez kapcsolódó kiállításokon való részvétel

Önállóan nem támogatható tevékenységek:

- Szálláshely szolgáltatáshoz köthető kisléptékű infrastruktúra (parkoló, -járda, -kerítés, -telekhatáron belüli közművek építése, parkosítás, filagória és egyéb kültéri építmények stb.) kialakítása, korszerűsítése
- Információs technológia -fejlesztés – fejlesztéshez kapcsolódó új informatikai eszközök, szoftverek
- Turisztikai fejlesztésekhez kapcsolódó energia hatékonyságot javító infrastrukturális beruházások, eszközbeszerzések - önállóan nem támogatható, csak kiegészítésként (csak kisléptékű pl. fűtőkorszerűsítés, nyílászáró csere, megújuló energia stb.)
- A pályázó tevékenységét közvetlenül szolgáló székhelyén, vagy telephelyén biztonságtechnikai beruházások (kamerarendszer, riasztó, távfelügyelet kiépítése stb.), eszközbeszerzések

Nem támogatható:

- Gépjárműbeszerzés
- Nem turisztikai célú tevékenység fejlesztése
- Nem a tevékenységhez közvetlenül kapcsolódó eszközbeszerzés, infrastrukturális fejlesztés
- Működési és általános költségek (rezsi)
- Levonható ÁFA
- Közművek telekhatáron kívüli kiépítése

3. Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

A 2007 -2013 tervezési időszakban az UMVP forrásaiból a térségben elindultak a turisztikai fejlesztések, a 2014-2020 fejlesztések egy része ezen szolgáltatások továbbfejlesztésére, bővítésére, összekapcsolására irányul.

A Vidékfejlesztési Program és a GINOP az önkormányzatok, civil szervezetek turisztikai tevékenységeinek fejlesztését nem támogatja. A TOP forrásokból Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében az önkormányzati fejlesztések részesülnek támogatásban. Jelen intézkedés a megyei operatív program 8. Prioritásának kiegészítése. A 8. prioritás 4. intézkedéséhez (Térségi szintű turizmusfejlesztés), valamint az 5. intézkedéshez (Turizmus komplex fejlesztése a vidéki térségekben) is kapcsolódik

kiegészítő jelleggel. Az intézkedésben létrejövő fejlesztésekkel kapcsolódik a térség a Bejárható Magyarország Program prioritásaihoz is.

4. A jogosultak köre:

A Helyi Akciócsoport területén működő

- Mikroállalkozások (Egyéni vállalkozó, Kft., Bt.,)
- Induló vállalkozások (természetes személyek, akik vállalják, hogy legkésőbb a projekt fizikai befejezéséig vállalkozóvá válnak és azt a fizikai befejezést követő három évig fenntartják)

5. Kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- A projekt kiválasztás során csak a fejlesztési cél elérése szempontjából egyértelműen indokolt, költséghatékony, a gazdasági és környezeti fenntarthatóság alapelveinek is megfelelő, a fejlesztéshez közvetlenül kapcsolódó kiadási tételekkel rendelkező projekt támogatható.
- A helyi önkormányzat támogatói nyilatkozatával rendelkezik a pályázó
- Szálláshely kialakítás, fejlesztés esetén a szálláshely szolgáltatást legkésőbb a projekt fizikai befejezéséig a NAV nyilvántartásába bejelenti
- A fejlesztéssel érintett terméket, illetve szolgáltatást a projektgazda legalább egy alkalommal az alábbi csatornák egyikén népszerűsíti: 1. helyi, vagy térségi nyilvános rendezvényen, 2. térségi kiadványban, 3. helyi termékek és szolgáltatások népszerűsítésére szolgáló webes felületen
- A projekt minimum két szervezet (önkormányzat, KKV, egyház, civil szervezet, őstermelő) együttműködésével valósul meg és az együttműködésről szóló megállapodás a támogatási kérelemhez becsatolásra kerül.
- A projektgazda vállalja, hogy a fejlesztéssel érintett termékét/szolgáltatását a LEADER HACS által működtetett helyi termék/szolgáltatás katalógusban megjelenteti, az ehhez kapcsolódó adatlapot a projekt fizikai befejezéséig a HACS felé megküldi
- A projektgazda vállalja, hogy a kötelező nyilvánossági elemeken túl a fejlesztés helyszínén, illetve a marketing anyagokon a HACS logóját megjeleníti
- A projektgazda a fejlesztésről a megvalósítást követő 30 napon belül szöveges beszámolót készít, a LEADER HACS honlapján történő megjelenítéshez
- A projektgazda vállalja, hogy a fenntartási időszakban évente adatot szolgáltat a HACS részére a projektben vállalt kötelezettségek teljesítéséről
- A vállalkozói pályázat esetén kötelező a fejlesztendő tevékenységhez kapcsolódó üzleti terv kidolgozása
- A szálláshely kialakítását és működését szabályzó rendelet figyelembe vétele kötelező a tervezés és megvalósítás során: 239/2009. (X. 20.) Korm. rendelet a szálláshely-szolgáltatási tevékenység folytatásának részletes feltételeiről és a szálláshely-üzemeltetési engedély kiadásának rendjéről
- Az épületek energiahatékonyságáról szóló irányelv (2010/31/EU) szerint legkésőbb 2014-től minden új épület és jelentős felújítási projekt esetében alkalmazni kell az energiahatékonyságra vonatkozó minimumkövetelményeket
- A támogatást igénylő abban az esetben részesülhet támogatásban, amennyiben az intézkedéshez rendelt pontozási szempontrendszer szerint előírt minimum pontszámot eléri
- Egy pályázó, egy intézkedésre, egy pályáztatási időszakban, egy támogatási kérelmet nyújthat be.

6. Tervezett forrás

6.1. **Az intézkedésre allokált forrás: max. Ft**

6.2. A támogatás aránya:

Mikroállalkozások és természetes személyek esetén 70%

6.3. Projektméret:

Az intézkedésben a projektenként megítélhető legmagasabb támogatás: Ft

6.4. Támogatás módja:

- Hagyományos

7. Megvalósítás tervezett időintervalluma:

2016. július – 2020. december

8. Kimeneti indikátorok:

- a. Támogatott projektek száma (db): minimum
- b. A támogatott kedvezményezettek száma típus alapján megbontva:

8.1.4. Az intézkedés megnevezése:

Élhetőbb településképek kialakítása

Specifikus cél: Rendezett településképek kialakítása, kulturált kapcsolódási lehetőséget biztosító játszóterek, szabadidőparkok stb. létrehozása, települési közbiztonság javítása. Kisléptékű infrastrukturális beruházások megvalósítása.

1. Indoklás, alátámasztás:

A térség települései, mint vidéki térség épített örökségének megóvása fontos érdek, célja az épített örökség megőrzése az utókor számára. Beavatkozás célja a településképek megjelenésében jelentős szereppel bíró épületek felújítása, energiahatékonyságának javítása. A cél megvalósítása hozzájárul a fenntartható fejlődéshez, a klímaváltozás hatásainak csökkentéséhez, környezetvédelemhez és az erőforrások hatékonyságának növeléséhez. További cél a lakosság helyben tartása, illetve új értékek létrehozása.

2. A támogatható tevékenység területek meghatározása:

- családi szabadidőpark kialakítása, illetve felújítása (kötelező elemek: utcai bútorok, napelemes kandeláber, EU szabványnak megfelelő legalább 2 db játszótéri elem, legalább 2 db fából készült hulladékgyűjtő, legalább 2 db őshonos fa telepítése, együttműködési megállapodás helyi vagy térségi polgárőr egyesülettel a park fizikai állapotának ellenőrzése és rendeltetésszerű használatára)
- új park kialakítása, illetve meglévő park felújítás (kötelező elemek: utcai bútorok, napelemes kandeláber, legalább 2 db fa hulladékgyűjtő, legalább 2 db őshonos fa telepítése, együttműködési megállapodás helyi vagy térségi polgárőr egyesülettel a park fizikai állapotának ellenőrzése és rendeltetésszerű használatára)
- ravatalozó, köztemető, klubhelyiség, művelődési ház stb. közösségi célú, használatú épületek, ingatlanok külső / belső felújítása, szükséges eszközök beszerzése,
- autóbuszváró korszerűsítése, cseréje (kötelező elem: 1 db fából készült hulladékgyűjtő kihelyezése az autóbuszváró mellé, együttműködési megállapodás helyi vagy térségi polgárőr egyesülettel fizikai állapotának ellenőrzése és rendeltetésszerű használatára)
- térfigyelő kamerarendszer kiépítése, meglévő fejlesztése (kötelező elem: együttműködési megállapodás helyi vagy térségi polgárőr egyesülettel a rendszer napi szintű fizikai állapotának ellenőrzésére)
- tájházak, kiállító helyek létrehozása, épület / külső belső felújítás, szükséges infrastruktúra kialakítása, eszközbeszerzés
- egységes utcakép kialakítása (kötelező elem: fából készült helységnév- és utcanév tábla kihelyezése)

Önállóan nem támogatható tevékenységek:

- Információs technológia -fejlesztés – fejlesztéshez kapcsolódó új informatikai eszközök, szoftverek

Nem támogatható:

- Gépjárműbeszerzés
- Működési és általános költségek (rezsi)
- Levonható ÁFA
- Közművek telekhatáron kívüli kiépítése
- IKSZT fejlesztése

3. Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Az intézkedés hozzájárul a Vidékfejlesztési Program: M07 - Alapvető szolgáltatások és a falvak megújítása a vidéki térségekben című intézkedéséhez, valamint a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program: 3.B A települési önkormányzatok energiahatékonyságának javítása és a megújuló energiaforrások részarányának növelése című intézkedéshez.

4. A jogosultak köre:

A helyi akciócsoport területén működő önkormányzat, valamint önkormányzati társulás, nemzetiségi önkormányzat

5. Kiválasztási kritériumok és alapelvek:

- A projekt kiválasztás során csak a fejlesztési cél elérése szempontjából egyértelműen indokolt, költséghatékony, a gazdasági és környezeti fenntarthatóság alapelveinek is megfelelő, a fejlesztéshez közvetlenül kapcsolódó kiadási tételekkel rendelkező projekt támogatható
- Kizárólag önkormányzati tulajdonú ingatlanokat érintő fejlesztés támogatható
- Testületi határozat becsatolása szükséges a fejlesztésről
- A fejlesztéshez kapcsolódó szolgáltatások (a szolgáltatás értékének minimum 50%-át elérő mértékben) a Helyi Akciócsoport területén székhellyel, vagy telephellyel rendelkező vállalkozástól kerülnek beszerzésre
- A projektgazda vállalja, hogy a kötelező nyilvánossági elemeken túl a fejlesztés helyszínén, illetve a marketing anyagokon a HACS logóját megjeleníti
- A kérelmezőnek vállalnia kell, hogy a fejlesztés megvalósítását követő 30 napon belül elektronikusan benyújtja a fejlesztés LEADER HACS honlapon történő bemutatásához szükséges legalább minimum 10 db fotót és beszámolót
- A fejlesztéssel érintett szolgáltatást a projektgazda legalább egy alkalommal az alábbi csatornák egyikén népszerűsíti: 1. helyi, vagy térségi nyilvános rendezvényen, 2. térségi kiadványban, 3. helyi termékek és szolgáltatások népszerűsítésére szolgáló webes felületen
- A projektgazda vállalja, hogy a fejlesztéssel érintett termékét/szolgáltatását a LEADER HACS által működtetett helyi termék/szolgáltatás katalógusban megjelenti, az ehhez kapcsolódó adatlapot a projekt fizikai befejezéséig a HACS felé megküldi
- A kérelmezőnek vállalnia kell, hogy a fenntartási időszakban évente adatot szolgáltat a LEADER HACS részére a vállalt kötelezettségek teljesítéséről
- A támogatást igénylő abban az esetben részesülhet támogatásban, amennyiben az intézkedéshez rendelt pontozási szempontrendszer szerint előírt minimum pontszámot eléri
- Egy pályázó, egy intézkedésre, egy pályáztatási időszakban, egy támogatási kérelmet nyújthat be.

6. Tervezett forrás

6.1. Az intézkedésre allokált forrás: max..... Ft

6.2. A támogatás aránya:

- önkormányzat, valamint önkormányzati társulás, nemzetiségi önkormányzat 95 %

6.3. Projektméret:

Az intézkedésben a projektenként megítélhető legmagasabb támogatás: Ft

6.4. A támogatás módja:

- Hagyományos

7. A megvalósítás tervezett időintervalluma:

2016. július - 2020. december

8. Kimeneti indikátorok:

a. Támogatott projektek száma (db): minimum

b. A támogatott kedvezményezettek száma típus alapján megbontva:

8.1.5. Intézkedés megnevezése:

Civil szervezetek székhely, illetve telephely fejlesztésének és eszközbeszerzésének támogatása

Specifikus cél: Civil szervezetek székhelyének, telephelyének fejlesztése, tevékenységhez köthető szükséges eszközök cseréje, beszerzése, a hasznos, minőségi civil munka érdekében.

1. Indoklás alátámasztás:

A civil szervezetek költségvetése igen szűkös, amiből nagyméretű projektek előfinanszírozása nem valósítható meg. A LEADER forrás megoldást jelent számukra kisösszegű, előleg igénylésével könnyített támogatáshoz való jutásban. A civilek fontos szerepet játszanak a település lakosságának összefogásában, hagyományok őrzésében, értékek teremtésében, környezettudatosság kialakításában. Minőségi munkavégzéshez azonban szükségük van rendezett és megfelelő székhelyre és tevékenységükhöz szükséges eszközök beszerzésre. (pl. hangszerek, fellépő ruhák, projektor, stb.). Adott intézkedés célja a civilek munkájának segítése. Szükség van a civilek által szervezett olyan fórumokra is amelynek célja a korai iskola elhagyás csökkentése.

2. A támogatható tevékenység területek meghatározása:

- Civil szervezetek székhelyének, telephelyének külső / belső felújítása (önállóan nem, csak eszközbeszerzéssel együtt pályázható)
- Kisléptékű infrastruktúra kialakítása
- Felvett, alapszabályban foglalt tevékenységi körhöz kapcsolódó eszközök beszerzése

Önállóan nem támogatható tevékenységek:

- Fejlesztésekhez kapcsolódó energia hatékonyságot javító infrastrukturális beruházások, eszközbeszerzések - önállóan nem támogatható, csak kiegészítésként (csak kisléptékű pl. fűtőkorszerűsítés, nyílászáró csere, megújuló energia stb.)
- A civil szervezet tevékenységét közvetlenül szolgáló székhelyek, egyéb épületek, biztonságtechnikai beruházásai (kamerarendszer, riasztó, távfelügyelet kiépítése stb.), eszközbeszerzések
- Kisléptékű infrastruktúra kialakítása, (önállóan nem, csak eszközbeszerzéssel együtt pályázható).

Nem támogatható:

- Turisztikai tevékenységhez kapcsolódó infrastrukturális beruházás, vagy turisztikai szolgáltatásfejlesztés
- Járműbeszerzés
- IKSZT fejlesztése
- Közművek telekhatáron kívüli kiépítése
- Egyházi tulajdonú építmények, ingatlanok fejlesztése

3. Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

A közösségi célú fejlesztés támogatásához hasonló támogatási lehetőség nincs másik operatív programban. A Vidékfejlesztési Program csak energetikai, illetve külső felújítási beruházásokat támogat. A forrás kiegészíti az egyéb Operatív Programokban lévő fejlesztéseket, szervesen kapcsolódik az EFOP 1.6, 1.7 intézkedéshez, mivel az ott megfogalmazott célok eléréséhez szükséges kisléptékű infrastrukturális és eszközbeszerzéseket segíti elő.

4. A jogosultak köre:

A Helyi Akciócsoport területén működő

- Civil szervezet – Egyesület, Alapítvány, Szövetség³
(ide nem értve a szakszervezetet és a pártot, illetve egyházakat)
- Nonprofit Kft.

5. Kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- A projekt kiválasztás során csak a fejlesztési cél elérése szempontjából egyértelműen indokolt, költséghatékony, a gazdasági, társadalmi és környezeti fenntarthatóság alapelveinek is megfelelő, a fejlesztéshez közvetlenül kapcsolódó kiadási tételekkel rendelkező projekt támogatható
- A helyi önkormányzat támogatói nyilatkozatával kell rendelkeznie a pályázónak
- A fejlesztéssel érintett szolgáltatást a projektgazda legalább egy alkalommal az alábbi csatornák egyikén népszerűsíti: 1. helyi, vagy térségi nyilvános rendezvényen, 2. térségi kiadványban, 3. helyi termékek és szolgáltatások népszerűsítésére szolgáló webes felületen
- A projekt minimum két szervezet (önkormányzat, KKV, egyház, civil szervezet, őstermelő) együttműködésével valósul meg és az együttműködésről szóló megállapodás a támogatási kérelemhez becsatolásra kerül.
- A projektgazda vállalja, hogy a fejlesztéssel érintett termékét/szolgáltatását a LEADER HACS által működtetett helyi termék/szolgáltatás katalógusban megjelenteti, az ehhez kapcsolódó adatlapot a projekt fizikai befejezéséig a HACS felé megküldi
- A projektgazda vállalja, hogy a kötelező nyilvánossági elemeken túl a fejlesztés helyszínén, illetve a marketing anyagokon a HACS logóját megjeleníti
- A projektgazda a fejlesztésről a megvalósítást követő 30 napon belül szöveges beszámolót készít, a LEADER HACS honlapján történő megjelenítéshez
- A projektgazda vállalja, hogy a fenntartási időszakban évente adatot szolgáltat a HACS részére a projektben vállalt kötelezettségek teljesítéséről
- A támogatást igénylő abban az esetben részesülhet támogatásban, amennyiben az intézkedéshez rendelt pontozási szempontrendszer szerint előírt minimum pontszámot eléri
- A fejlesztéshez kapcsolódó szolgáltatások (a szolgáltatás értékének minimum 50%-át elérő mértékben) a Helyi Akciócsoport területén székhellyel, vagy telephellyel rendelkező vállalkozástól kerülnek beszerzésre.
- Egy pályázó, egy intézkedésre, egy pályáztatási időszakban, egy támogatási kérelmet nyújthat be.

6. Tervezett forrás

6.1. **Az intézkedésre allokált forrás: max. Ft**

6.2. A támogatás aránya:

Civil szervezetek esetén 95%

³ A szövetség olyan egyesület, amely két tag részvételével is alapítható, működtethető. A szövetség tagja egyesület, alapítvány, egyéb jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet vagy civil társaság lehet; szövetség tagja természetes személy nem lehet. Amennyiben a szervezet elnevezésében a „szövetség” szó szerepel, az nem feltétlenül jelenti, hogy szövetség formában működik.

6.3. Projektméret:

Az intézkedésben a projektenként megítélhető legmagasabb támogatás: max. Ft

6.4. Támogatás módja:

- Hagyományos

7. Megvalósítás tervezett időintervalluma:

2016. július – 2020. december

8. Kimeneti indikátorok:

- a. Támogatott projektek száma (db): minimum
- b. A támogatott kedvezményezettek száma típus alapján megbontva:

8.1.6. Intézkedés megnevezése:

Települési kiadvány támogatása

Specifikus cél: Hagyományőrző, értékteremtő, kulturális települési kiadványok támogatása.

1. Indoklás, alátámasztás:

Az elvégzett felmérések alapján igény mutatkozik hagyományőrző, értékteremtő, kulturális minőségi települési kiadványok támogatására, amelyek a helyi identitás tudatot és összetartozást hivatottak erősíteni.

2. A támogatható tevékenység területek meghatározása:

Kiadványkészítés (kiadvány elkészítése, szerkesztése, nyomdai előkészítése, sokszorosítása)

Önállóan nem támogatható tevékenységek:

- Nem releváns

Nem támogatható tevékenység:

- Már korábban megjelent települési kiadvány újraskozorósítása, ismételt kiadása

3. Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Egyik Operatív Programban sem található helyi település történetet bemutató kiadvány szerkesztése, de a LEADER elveknek megfelelően hagyományőrzés, ismeretterjesztés, identitástudat erősítés megjelenik adott intézkedés keretein belül. Más operatív programtól nem releváns a lehatárolása. Cél, hogy egy iskolai kiegészítő tananyagként is helytálló, identitástudat erősítésére, közösségi értékek, múlt megőrzésére szolgáló minőségi kiadvány jöjjön létre, melyet az utókor számára is hasznosítható legyen, reális módon, tényeken alapulva, megfelelő kutató munka eredményeként valósul meg.

4. A jogosultak köre:

A helyi akciócsoport területén működő önkormányzatok, valamint önkormányzati társulások, nemzetiségi önkormányzatok

5. A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- Színes, keménykötéses kiadvány szerkesztése, amely legalább 25 oldalból áll minimum A/5 formátumban, fotódokumentációval, település történeti bevezetéssel, a helyi kulturális, épített, természeti, vidéki stb. örökségek, hagyományok bemutatásával, helyi civilek, egyházak és vállalkozók leírásával, lajstromával
- Elkészítendő példányszám minimum 250 db
- Az elkészült kiadványból legalább egy darab ingyenesen a helyi általános iskolában, könyvtárban és öregek otthonában, illetve térségi kulturális intézményekbe kötelezően elhelyezendő

- A kiadvány megjelenését a HACS honlapján, a megjelenést követő 1 héten belül közzé kell tenni (a közzététel ingyenes)
- A kiadvány elkészítésébe helyi vállalkozó bevonása kötelező
- A pályázó önkormányzatnak kötelezően csatolnia szükséges a fejlesztésről szóló testületi határozatot
- A projektgazda vállalja, hogy a kötelező nyilvánossági elemeken túl a kiadványon a HACS logóját megjeleníti
- A projektgazda a fejlesztésről a megvalósítást követő 30 napon belül szöveges beszámolót készít, a LEADER HACS honlapján történő megjelenítéshez
- A támogatást igénylő abban az esetben részesülhet támogatásban, amennyiben az intézkedéshez rendelt pontozási szempontrendszer szerint előírt minimum ponthatárt eléri
- Egy településről, egy pályázat támogatható a 2014 – 2020 pályázati időszakban!

6. Tervezett forrás

6.1. Az intézkedésre allokált forrás: max..... Ft

6.2. A támogatás aránya:

önkormányzat, valamint önkormányzati társulás, nemzetiségi önkormányzat 95 %

6.3. A projektméret:

Az intézkedésben a projektenként megítélhető legmagasabb támogatás: max. Ft

6.4. A támogatás módja:

- Hagyományos

7. A megvalósítás tervezett időintervalluma:

2016. július - 2020. december

8. Kimeneti indikátorok:

a. Támogatott projektek száma (db): minimum

b. A támogatott kedvezményezettek száma típus alapján megbontva:

8.1.7. Intézkedés megnevezése:

Egyházi és hitélet gyakorlását biztosító projektek támogatása

Specifikus cél: Hitélet gyakorlásának biztosítása méltó körülmények között, hitélet fellendítése, egyház és lakosság együttműködésének szorosabbra fűzése.

1. Indoklás, alátámasztás:

A 2007 – 2013 időszak tapasztalatai azt mutatják, ha kis összegen is, de igény mutatkozik az egyházak támogatására. Nagy problémát jelent a templomok egyre romló állaga, a rossz szigetelések miatti beázások, nem megfelelő csapadékvíz elvezetés, és a megoldatlan templomfűtés. Ugyan ezek mondhatóak el a parókia és egyéb egyházi épületek esetében is. A haranglábak szerkezet megerősítése is igényként merült fel. Ugyanakkor itt is lehetőség van eszközbeszerzésre a hitéllelhez kapcsolódóan.

2. A támogatható tevékenység területek meghatározása:

- Templom / parókia / ravatalozó, köztemető stb. egyházi hitélet és vallásgyakorlást szolgáló épületek, illetve ingatlanok külső / belső felújításához kapcsolódó munkafolyamatok
- Kisléptékű infrastruktúra kialakítása
- Fűtési korszerűsítése pl: padfűtés
- Hitéllelhez, szertatásokhoz kapcsolódó eszköz beszerzés,

- Templom közvetlen környezetének rendbetétele (parkosítás, utcai bútorok, látványtárgyak beszerzése, napelemes kandeláber stb. elhelyezése)
- Harangláb felújítása
- Templomi orgona, ikonosztáz állagmegóvása, felújítása

Önállóan nem támogatható tevékenységek:

- Fejlesztésekhez kapcsolódó energiahatékonyságot javító infrastrukturális beruházások, eszközbeszerzések - önállóan nem támogatható, csak kiegészítésként (csak kisléptékű pl. fűtőkorszerűsítés, nyílászáró csere, megújuló energia stb.)
- A egyházi tevékenységét közvetlenül szolgáló épületek, biztonságtechnikai beruházásai (kamerarendszer, riasztó, távfelügyelet kiépítése stb.), eszközbeszerzések
- Kisléptékű infrastruktúra kialakítása (önállóan nem, csak eszközbeszerzéssel együtt pályázható).

Nem támogatható:

- Turisztikai tevékenységhez kapcsolódó infrastrukturális beruházás, vagy turisztikai szolgáltatásfejlesztés
- Járműbeszerzés
- IKSZT fejlesztése
- Közművek telekhatáron kívüli kiépítése
- Civil szervezetek (nem egyházak) tulajdonában lévő építmények, ingatlanok fejlesztése

3. Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Egyházzal köthető fejlesztések a VP Alapvető szolgáltatások fejlesztése 7.4.1, Kisméretű infrastruktúrafejlesztés 7.2.1 alprogramokban megtalálható, más programban nem szerepelnek, ezért csak a VP – felsorolt részeitől szükséges lehatárolni, amely az összegek minimalizálásával és maximalizálásával, valamint kritériumokkal (pl: együttműködések, őshonos fátételek stb.) kerülnek lehatárolásra.

4. A jogosultak köre:

A helyi akciócsoport területén működő egyházak

5. A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- Ünnepekörhöz kapcsolódó szentmiséhez kapcsolódóan legalább 2 alkalommal hagyományörző csoport / kórus meghívása, minimum 20 perces műsorral (együttműködési megállapodás szükséges)
- Karácsonyi és húsvéti ünnepekörhöz kapcsolódó szentmise alkalmával, 5 helyi termelő meghívása (ha adott településen nem található 5 helyi termelő, vagy nem kívánnak részt venni, akkor a térség bármely településéről hívható helyi termelő), akiknek a helyet biztosít az egyházi ingatlan területén, az arra kijelölt helyen, árujuk bemutatására és eladására, a szertatás előtt és után,
- A helyi önkormányzat támogatói nyilatkozatával kell rendelkeznie a pályázónak
- Egy pályázó, egy településről, egy támogatási kérelmet nyújthat be a 2014 – 2020 támogatási időszakban!
- A projekt kiválasztás során csak a fejlesztési cél elérése szempontjából egyértelműen indokolt, költséghatékony, a gazdasági, társadalmi és környezeti fenntarthatóság alapelveinek is megfelelő, a fejlesztéshez közvetlenül kapcsolódó kiadási tételekkel rendelkező projekt támogatható
- A fejlesztéssel érintett szolgáltatást a projektgazda legalább egy alkalommal az alábbi csatornák egyikén népszerűsíti: 1. helyi, vagy térségi nyilvános rendezvényen, 2. térségi kiadványban, 3. helyi termékek és szolgáltatások népszerűsítésére szolgáló webes felületen
- A projektgazda vállalja, hogy a fejlesztéssel érintett termékét/szolgáltatását a LEADER HACS által működtetett helyi termék/szolgáltatás katalógusban megjelenti, az ehhez kapcsolódó adatlapot a projekt fizikai befejezéséig a HACS felé megküldi
- A projektgazda vállalja, hogy a kötelező nyilvánossági elemeken túl a fejlesztés helyszínén, illetve a marketing anyagokon a HACS logóját megjelenti

- A projektgazda a fejlesztésről a megvalósítást követő 30 napon belül szöveges beszámolót készít, a LEADER HACS honlapján történő megjelenítéshez
- A projektgazda vállalja, hogy a fenntartási időszakban évente adatot szolgáltat a HACS részére a projektben vállalt kötelezettségek teljesítéséről
- A támogatást igénylő abban az esetben részesülhet támogatásban, amennyiben az intézkedéshez rendelt pontozási szempontrendszer szerint előírt minimum ponthatárt eléri
- A fejlesztéshez kapcsolódó szolgáltatások (a szolgáltatás értékének minimum 50%-át elérő mértékben) a Helyi Akciócsoport területén székhellyel, vagy telephellyel rendelkező vállalkozástól kerülnek beszerzésre
- Kizárólag egyházi tulajdonú ingatlanokat érintő fejlesztés támogatható

6. Tervezett forrás

6.1. Az intézkedésre allokált forrás: max. Ft

6.2. A támogatás aránya:

Egyházak esetén 95%

6.3. Projektméret

Az intézkedésben a projektenként megítélhető legmagasabb támogatás: max. Ft

6.4. Támogatás módja:

- Hagyományos

7. Megvalósítás tervezett időintervalluma:

2016. július – 2020. december

8. Kimeneti indikátorok:

a. Támogatott projektek száma (db): minimum

b. A támogatott kedvezményezettek száma típus alapján megbontva:

8.1.8. Intézkedés megnevezése:

Hagyományörző és értékteremtő fesztiválok és rendezvények támogatása

Specifikus cél: A térségben a helyi társadalom identitástudatát, összetartozását, együttműködését szolgáló, helyi termékek és szolgáltatások népszerűsítését, piacra jutását elősegítő hagyományokra épülő rendezvények támogatása. Helyi életminőség javítása.

1. Indoklás alátámasztás:

A térség népessége – különösen a kistelepüléseken – folyamatosan csökken. A csökkenés legfőbb oka az elvándorlás. A kistelepülések lakosságmegtartó képességét negatívan befolyásolja az életminőséget javító programok, projektek hiánya is. A térségi hagyományok (kézművesség, gasztronómia, amatőr művészeti csoportok) őrzése veszélyben van, a probléma a 24. órában jár. Az életminőség javítása érdekében szervezett közösségi rendezvényeket, melyeket a szabadidő, sport, egészséges életmódra nevelés, esélyegyenlőség, környezettudatosság, hagyományörzés és innováció területén szerveznek, támogatni szükséges. A HACS területén hagyományokkal rendelkező, partnerségre épülő térségi rendezvények támogatása (fesztiválok, városnapok, vidékfejlesztési napok, különböző versenyek) szintén fontos.

2. A támogatható tevékenység területek meghatározása:

Települési szintű rendezvény: A Helyi Akciócsoport településein megrendezésre kerülő települési szintű rendezvény szervezése, mely lehetőséget biztosít a településen és a térségben előállított helyi

termékek, szolgáltatások bemutatására, népszerűsítésére és értékesítésére, továbbá mely programjában helyt ad helyi kulturális és hagyományőrző tevékenységet végző előadóknak, mesterségeknek.

Térségi rendezvény: A Helyi Akciócsoport területén megrendezésre kerülő, minimum három szervezet együttműködésében megvalósuló, nagyobb volumenű térségi hagyományokkal bíró rendezvény szervezése, mely lehetőséget biztosít a térségben előállított helyi termékek, szolgáltatások bemutatására, népszerűsítésére és értékesítésére, továbbá mely programjában helyt ad térségi kulturális és hagyományőrző tevékenységet végző előadóknak, mesterségeknek (versenyek, fesztiválok, kulturális és szakmai rendezvények, stb.).

Kisközségi rendezvény: A Helyi Akciócsoport területén, kis közösségek által szervezett, a hátrányos helyzetű rétegek felzárkóztatását elősegítő, közösségfejlesztési, esélyegyenlőséget, egészséges életmódra nevelést segítő kisléptékű rendezvények (szakmai előadás, családi, -sport, -egészségnapok, tematikus táborok, kiállítások, vásárok stb.) szervezése.

Önállóan nem támogatható tevékenységek:

- Rendezvényekhez kapcsolódó eszközbeszerzés
- Rendezvények helyszínül szolgáló terek kialakítása, tereprendezés
- Marketingtevékenység

Nem támogatható:

- A támogatást igénylő szervezet tevékenységét közvetlenül szolgáló színhelyek, egyéb épületek, infrastrukturális beruházásai
- Járműbeszerzés
- Vendég előadó útiköltsége, szállás díja
- Honlap kialakítás, fejlesztés

3. Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

A települési és térségi rendezvények támogatására, egyéb Operatív Programokból forrásigénylési lehetőség nincs. Az intézkedés kiegészíti a GINOP, a VP és az EFOP programokat, mivel lehetőséget biztosít az azokban létrejött fejlesztések népszerűsítésére, értékesítésére, szférák közötti gazdasági és társadalmi együttműködések létrehozására.

4. A jogosultak köre:

A Helyi Akciócsoport területén székhellyel rendelkező:

- Civil szervezetek – Egyesület, Alapítvány, Szövetség⁴ (ide nem értve a szakszervezetet és a pártot) – a települési önkormányzat támogató nyilatkozatával
- Egyházak – a települési önkormányzat támogató nyilatkozatával
- Önkormányzatok, önkormányzati társulások, nemzetiségi önkormányzatok

5. Kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- Olyan rendezvény támogatható, amely legalább a megrendezéstől számított 30 nappal korábban a LEADER HACS honlapján meghirdetésre kerül
- A helyi önkormányzat támogatói nyilatkozatával kell rendelkeznie a pályazónak, illetve önkormányzati pályázó esetén testületi határozat szükséges a fejlesztésről
- Települési szintű és térségi rendezvény megvalósítására településenként évente kizárólag egy szervezet jogosult
- Települési szintű rendezvény esetén a támogatást igénylő vállalja, hogy a rendezvényen minimum 5 db a Helyi Akciócsoport területén előállított terméket/szolgáltatást megjelenít és biztosítja a termék/szolgáltatás értékesítésének lehetőségét, továbbá minimum 3 db a Helyi Akciócsoport területéről érkező előadó műsorának helyet ad és minimum 2 db hagyományőrző kézműves mesterséget bemutat.

⁴ A szövetség olyan egyesület, amely két tag részvételével is alapítható, működtethető. A szövetség tagja egyesület, alapítvány, egyéb jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet vagy civil társaság lehet; szövetség tagja természetes személy nem lehet. Amennyiben a szervezet elnevezésében a „szövetség” szó szerepel, az nem feltétlenül jelenti, hogy szövetség formában működik.

- Térségi rendezvény esetén a támogatást igénylő vállalja, hogy a rendezvényen minimum 10 db a Helyi Akciócsoport területén előállított terméket/szolgáltatást megjelenít és biztosítja a termék/szolgáltatás értékesítésének lehetőségét, továbbá minimum 5 db a Helyi Akciócsoport területéről érkező előadó műsorának helyet ad és minimum 3 db hagyományőrző kézműves mesterséget bemutat.
- Kisközségi rendezvény esetén a támogatást igénylő vállalja, hogy a rendezvényen minimum 1 db a Helyi Akciócsoport területén előállított terméket/szolgáltatást megjelenít és biztosítja a termék/szolgáltatás értékesítésének lehetőségét, továbbá minimum 1 db a Helyi Akciócsoport területéről érkező előadó műsorának helyet ad és minimum 1 db hagyományőrző kézműves mesterséget bemutat.
- A projektgazda vállalja, hogy a kötelező nyilvánossági elemeken túl a rendezvény helyszínén, illetve a marketing anyagokon a HACS logóját megjeleníti
- A projektgazda a rendezvényről a megvalósítást követő 15 napon belül szöveges beszámolót készít fotódokumentációval, a LEADER HACS honlapján történő megjelenítéshez
- A támogatást igénylő abban az esetben részesülhet támogatásban, amennyiben az intézkedéshez rendelt pontozási szempontrendszer szerint előírt minimum ponthatárt eléri
- A pályázónak vállalni kell, hogy a rendezvény szervezése és lebonyolítása során az alábbi jogszabályoknak/rendeletnek megfelelően jár el:
 - o 23/2011. (III. 8.) Korm. rendelet a zenés, táncos rendezvények működésének biztonságosabbá tételéről
 - o az 5/2006. (II. 7.) EüM rendelet
 - o 54/2014. (XII. 5.) BM rendelet az Országos Tűzvédelmi Szabályzatról

6. Tervezett forrás

6.1. **Az intézkedésre allokált forrás:** max. Ft

6.2. A támogatás aránya:

önkormányzatok, önkormányzati társulások, nemzetiségi önkormányzatok, civil szervezetek (egyesület, alapítvány, szövetség) és egyházak esetén 95%

6.3. Projektméret:

Az intézkedésben a projektenként megítélhető legmagasabb támogatás:

Település szintű rendezvény: maximum Ft

Térségi rendezvény: maximum Ft

Kisközségi rendezvény: maximum Ft

6.4. Támogatás módja:

- Hagyományos

7. Megvalósítás tervezett időintervalluma:

2016. július – 2020. december

8. Kimeneti indikátorok:

a. Támogatott projektek száma (db): minimum

b. A támogatott kedvezményezettek száma típus alapján megbontva:

8.2. Együttműködések

- Nemzetközi együttműködések

Specifikus cél:

A kialakított kapcsolatok továbbfejlesztése, különös tekintettel a turizmusra a helyi termékek értékesítésének elősegítésére. A fiatalok bevonása a vidékfejlesztési program megvalósítására,

megismertetése a fenntartható fejlesztés ötleteivel és módszereivel, a hagyományörzés lehetőségeivel és szerepével a XXI. században annak érdekében, hogy ésszerűen és felelősségteljesen ápolják a néphagyományokat, a kulturális örökséget a támogatási és gazdasági lehetőségeket a társadalmi és gazdasági fejlődés érdekében.

Indokolás, alátámasztás:

A Csengeri Járás Leader Közhasznú Egyesület területén működő szervezetek és a határos romániai szervezetek közötti kapcsolat régre vezethető vissza. Az elmúlt vidékfejlesztési ciklusban mindkét oldali szervezetek pályáztak különböző támogatásokra pl.: egymás rendezvényeinek felkeresése, a szakmai tanulmányutak mellett a szakmai együttgondolkodásban, továbbfejlesztésében is egymás segítésére voltak a szervezetek.

- Térségek közötti együttműködés

Specifikus cél:

Meglévő gyalogos és kerékpáros útvonalak mellett további útvonalak kialakítása, ehhez kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése. Lovas, túrakenus útvonalak kialakítása ehhez kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése együttműködve a Bejárható Magyarország Programban résztvevőkkel.

Indokolás, alátámasztás:

A Bejárható Magyarország Program nagyszerű lehetőséget ad az ország természeti és kulturális attrakcióinak a megismerésére. Lehetőséget biztosít a belföldi turizmus élénkítésére, a honismeret, hazaszeretet erősítésére, nagy hangsúlyt helyez az egészségmegőrzésre és a környezettudatos szemlélet kialakítására is. A program 5 területen keresztül kívánja elérni a turistákat: természetjárás, a kerékpárturizmus, a vitorlázás, a túra kajak-kenuzás és a lovas turizmus. Az akcióterület megfelelő kínálattal rendelkezik természetjárás, kerékpározás, kajak-kenuzás, lovaglás területén is. A BMP elősegíti a piacképes turisztikai kínálat megismertetését a célközönséggel.

8.3. A stratégia megvalósításának szervezeti és eljárási keretei

A Csengeri Járás Leader Közhasznú Egyesület szervezet jogi formája egyesület (önálló jogi személyiségű társadalmi szervezet), mely 1995-ben alakult Szatmár-Beregi Települések és Községek Szövetsége néven. A szervezet a 2015-ben átalakításra került a Leader program 2014-2020 időszak közötti megvalósításához kapcsolódó jogszabályi előírások alapján.

Az egyesület főbb tevékenységi körei:

- működési területének felzárkóztatása az Európai Unió által támasztott követelményekhez, a brüsszeli kihívásoknak megfelelés. Az ehhez kapcsolódó vidékfejlesztés, ezen belül a lehetőségek felkutatása és legoptimálisabb kihasználása, stratégia kidolgozása az önkéntesség és partnerség elvei alapján. Az egyesület megalakulásakor kiemelt céljának tekinti a LEADER programhoz való csatlakozás feltételeinek megteremtését. Az egyesület céljait más civil szervezetekkel összefogva, az egyesületi tagok tevékenységének összehangolása és a térségi közös érdekek érvényesítésére szolgáló mechanizmusok kialakítása és működtetése útján valósítja meg. Az egyesület céljai közé tartozik a társadalmi együttműködés erősítése és a szegénység, valamint a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelemhez a vidéki térségekben.
- az érintett területre vonatkozó tanulmányok készítése;
- a területre és helyi fejlesztési tervre vonatkozó tájékoztatásra irányuló intézkedések;
- a helyi fejlesztési terv előkészítésében és végrehajtásában közreműködő személyzet képzése;
- promóciós rendezvények és vezetőképzés;
- helyi fejlesztési terv végrehajtása.
- a jól azonosított szubregionális vidéki területekre irányuló területalapú, helyi fejlesztési stratégiák kidolgozása, multiszektoriális tervezése és végrehajtása, a helyi gazdaság különböző ágazatainak szereplői és projektjei közötti kölcsönhatáson alapulva;

- helyi köz- és magánszférabeli partnerségek kialakítása;
- a helyi fejlesztési stratégiák megvalósítására vonatkozó döntéshozatal;
- az Egyesület működésével kapcsolatos adminisztratív feladatok és tevékenységek;
- a helyi fejlesztési terv/stratégia megvalósításának pénzügyi igazgatása;
- részvétel a belföldi és európai hálózatok találkozóin;
- a Szervezeti és Működési Szabályzatban meghatározott animációs és hálózatépítési (networking) feladatok teljesítése;
- helyi vidékfejlesztési tervre/stratégiára vonatkozó információszolgáltatás;
- az emberi erőforrások fejlesztése a helyi együttműködés és partnerség elősegítése érdekében, konfliktuskezelés;
- a helyi vidékfejlesztési terv/stratégia megvalósítását célzó projektek vonatkozásába a több szektorra kiterjedő együttműködések ösztönzése és támogatása;
- az Egyesület tevékenységének népszerűsítése;
- a helyi vidékfejlesztési terv/stratégia megvalósításában résztvevő partnerek képzése;
- az Egyesület tagjainak képzése a helyi vidékfejlesztési terv/stratégia végrehajtása érdekében;
- az érintett területekre vonatkozó tanulmányok készítése;
- az Egyesület képviselte különböző tanácskozásokon és eseményeken.
- a fenti célok megvalósításához az egyesület közösséget hoz létre és támogat. Ilyen jellegű nemzetközi szervezetbe tagként beléphet, kiadványokat készít és terjeszt, rendezvényeket szervez. A célok érdekében állami és társadalmi szervezetekkel működik együtt
- biztosítja az alapszabály szerinti, jogszabályoknak megfelelő működését
- a Leader közösségi fejlesztések koordinálása, program-előkészítése, lebonyolítása és elkészítése.
- az Európai Unióhoz való csatlakozás előnyeinek széles körben történő megismertetése. Hazai és külföldi programok, tapasztalatcserék és tanulmányutak szervezése.
- térségi logisztika kiépítésében való közreműködés, tevékenységének hazai és nemzetközi ismertetése
- gazdálkodási tevékenységgel összefüggő ismeretek terjesztése.
- a feladatok megvalósításához szükséges személyi, tárgyi- és pénzügyi eszközök feltételeinek biztosítása, az abban érdekelt állami, önkormányzati, gazdálkodó és társadalmi szervezetek bevonásával.
- az Európai uniós projektmenedzsment és pályázatkészítés kultúrájának meghonosítása és hatékonyságának fokozása.
- az egyesület működéséhez szükséges személyi és tárgyi feltételek biztosítása, esetleges gazdasági vállalkozási tevékenység végzésével is. Az egyesület azonban vállalkozási tevékenységet csak céljai megvalósítása érdekében, azokat nem veszélyeztetve végez. Gazdálkodása során elért eredményt nem osztja fel, az a létesítő okiratban meghatározott tevékenységére fordítja. Közvetlen politikai tevékenységet nem folytat, szervezete pártoktól független és azoknak anyagi támogatást nem nyújt
- az egyesület olyan nyilvántartást köteles vezetni, amelyből a vezetős szerv döntésének tartalma, időpontja és hatálya, illetve a döntést támogatók és ellenzők számaránya megállapítható.
- az egyesület ösztöndíjat és egyszeri támogatást is nyújthat, valamint az egyesületi célok mind hatékonyabb megvalósítása érdekében fő- és mellékállású alkalmazottat is foglalkoztathat
- a Szatmár térségének felzárkóztatása, az Európai Unió által támasztott követelményeknek és kihívásoknak való megfelelése, az Euroatlanti integráció elősegítése;
- a térség közösségi együttműködéseinek kialakítása, serkentése és támogatása, a mindenirányú fejlődés lehetőségeinek megteremtése;
- a Csengeri Járás gazdasági, infrastrukturális fejlődésének támogatása;
- a Csengeri Járás illetve a Szatmár nemzetközi és határon áttérjedő kapcsolatainak kialakítása, ápolása és fejlesztése;
- a Szatmár térségére vonatkozó komplex vidékfejlesztési program megfogalmazása, az előrelépés lehetőségeinek felkutatása és kihasználása - az önkéntesség és az együttműködés szellemében;

- az egyesület kiemelten törekszik a munkanélküliség csökkentésére, a foglalkoztatottság növelésére az ehhez kapcsolódó tevékenység megtervezésében bonyolításában, támogatásában való közreműködésre;
- együttműködés a környezet és természetvédelmi követelményeknek megfelelően, az oktatás és sport fejlesztésben, a kulturális, emberi értékek megőrzésében való közreműködésre;
- közreműködés a mezőgazdasági vállalkozók tevékenységének támogatásában, a falusi-és ökoturizmus kialakításában, a helyi kisebbségek támogatásában;
- az egyesület további célja a Csengeri Járás gazdasági, közlekedési, idegenforgalmi, kulturális, fejlődésének elősegítése, a térségi logisztika létrehozásának előmozdításával, a határmenti és nemzetközi együttműködési kapcsolatok erősítésével, a térség befektetői adottságait felhasználó lehetőségek feltárásával, az ezzel kapcsolatos marketing munka biztosításával, a közösségi gondolkodásmód vidékfejlesztést és térségfejlesztést átölelő szemléletével;
- az egyesület különös gondot fordít tagjainak képzésére és önképzésére;
- együttműködés a különféle szociális tevékenységek (családsegítés, gyermek-és ifjúságvédelem, időskorúak és hátrányos helyzetűek támogatása) kialakításában, működtetésében;
- közreműködés az egészségmegőrzés, valamint az egészséges életmód (sport, egészséges táplálkozás, közösségi tevékenységek) kialakításában, elterjesztésének támogatásában;
- részvétel az oktatás, a tudatformálás valamint a képzés (ismeretterjesztés, képességfejlesztés, gyermek és felnőttképzés), továbbá a tudományos szintű kutatás minden terén és minden szintjén;
- részvétel a közrend és a közlekedés(biztonság) kialakításában, annak minden szintű és jellegű támogatása, kiemelten kezelve a megelőzést és a probléma megoldást;
- közreműködés a hátrányos helyzetű csoportok, az etnikai kisebbségek támogatásában, rehabilitációjában, érdekképviselésében, továbbá a közösségi együttműködés megteremtésében;
- a természeti, táji, kulturális Örökségek valamint a térségi szokások és hagyományok megőrzése, védelme és felelevenítése, az erre irányuló próbálkozások és kezdeményezések támogatása;
- a Szatmár fenntartható mező-és erdőgazdálkodásának kialakítása, megteremtése, minden szinten történő támogatása, serkentése;
- aktív közreműködés a fenntartható turizmus feltétel-rendszerének kialakításába, működésének támogatásában;
- az egyesület ezirányú céljainak megvalósítása érdekében együttműködik különösen a Miniszterelnökség Agrár-vidékfejlesztésért Felelős Államtitkársága, mint a Vidékfejlesztési Program Irányító Hatóságával és illetékes szervezeti egységeivel, valamint a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal illetékes szervezeti egységeivel, illetőleg más minisztériumokkal és egyéb szervekkel.
- tevékenységével kapcsolatban tagjai érdekében érdekképviselőt lát el.

A Csengeri Járás Leader Közhasznú Egyesület tagsága szférák szerinti megbontásban 2015. decemberi állapot szerint:

Ssz.	Település neve	Közfelf.	Civil	Vállalkozó
1.	Csenger	1	15	24
2.	Csengerújfalu	1	2	1
3.	Csengersima	1	2	2
4.	Komlódtótfalu	1	nincs	nincs
5.	Pátyod	1	3	nincs
6.	Porcsalma	1	1	2
7.	Szamosangyalos	1	1	2
8.	Szamosbecs	1	2	1
9.	Szamosatárfalva	1	nincs	nincs
10.	Tyukod	1	1	2

11.	Ura	1	2	1
ÖSSZESEN:		11	29	35
		75		
		14,67%	38,67%	46,66%

A Csengeri Járás Leader Közhasznú Egyesület szervei:

1. A közgyűlés

A közgyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozik:

- az alapszabály, a szervezeti és működési szabályzat megállapítása és módosítása;
- az elnökség beszámolójának elfogadása;
- hosszú- és középtávú fejlesztési program elfogadása;
- az egyesület más egyesülettel való egyesüléséről döntés,
- a vezető szervek illetve vezető tisztségviselők megválasztása; kiemelten az Elnök, Alelnök, Elnökség és a Felügyelő Bizottság megválasztására;
- az éves költségvetés, illetőleg a költségvetési beszámoló, mérleg, valamint az egyesület éves tevékenységéről, gazdálkodásáról szóló beszámoló elfogadása; g 3 a tagdíj mértékének megállapítása;
- mindazok a kérdések, amelyeket jogszabály, vagy az alapszabály a közgyűlés hatáskörébe utal;
- a tagfelvételi kérelmet elutasító döntés elleni jogorvoslat elleni elbírálás;
- az egyesület megszűnésének, egyesülésének és szétválásának elhatározása;
- a vezető tisztségviselő megválasztása, visszahívása és díjazásának megállapítása;
- az éves beszámoló - ezen belül az ügyvezető szervnek az egyesület vagyoni helyzetéről szóló jelentésének - elfogadása;
- a vezető tisztségviselő feletti munkáltatói jogok gyakorlása, ha a vezető tisztségviselő az egyesülettel munkaviszonyban áll;
- az olyan szerződés megkötésének jóváhagyása, amelyet az egyesület saját tagjával, vezető tisztségviselőjével, a felügyelőbizottság tagjával vagy ezek hozzátartozójával köt;
- a jelenlegi és korábbi egyesületi tagok, a vezető tisztségviselők és a felügyelőbizottsági tagok vagy más egyesületi szervek tagjai elleni kártérítési igények érvényesítéséről való döntés;
- a felügyelőbizottság tagjainak megválasztása, visszahívásuk és díjazásuk megállapítása;
- a választott könyvvizsgáló megválasztása, visszahívása és díjazásának megállapítása; és
- a végelszámoló kijelölése.

2. Az elnökség (elnök, alelnök, elnökségi tagok)

Az Elnökség feladatkörébe tartozik

- az egyesület napi ügyeinek vitele, az ügyvezetés hatáskörébe tartozó ügyekben a döntések meghozatala;
- a beszámoló elkészítése és azoknak a közgyűlés elé terjesztése;
- az éves költségvetés elkészítése és annak a közgyűlés elé terjesztése;
- az egyesületi vagyon kezelése, a vagyon felhasználására és befektetésére vonatkozó, a közgyűlés hatáskörébe nem tartozó döntések meghozatala és végrehajtása;
- az egyesület jogszabály és az alapszabály szerinti szervei megalakításának és a tisztségviselők megválasztásának előkészítése;
- részvétel a közgyűlésen és válaszadás az egyesülettel kapcsolatos kérdésekre;
- a tagság nyilvántartása;
- az egyesület határozatainak, szervezeti okiratainak és egyéb könyveinek vezetése;
- az egyesület működésével kapcsolatos iratok megőrzése;
- az egyesületet érintő megszűnési ok fennállásának mindenkor vizsgálat és annak bekövetkezte esetén a Ptk-ban előírt intézkedések megtétele; és
- az alapszabály felhatalmazása alapján a tag felvételéről és tagsággal kapcsolatos döntés.
- az egyesület törvényes és alapszabályszerű működésének biztosítása és felügyelete, a közgyűlési határozatok végrehajtása és a végrehajtás ellenőrzése;

- az egyesület működésével kapcsolatos szabályzatok megállapítása és módosítása, az Alapszabály és az SZMSZ kivételével;
- az egyesület rövid távú fejlesztési programjának meghatározása;
- az egyesület nemzetközi tevékenységének irányítása, nemzetközi kapcsolatainak szervezése;
- a hatáskörébe utalt jogorvoslati kérelmek elbírálása;
- döntés az egyesület pénzeszközeinek felhasználásáról;
- az egyesület részére ingatlanvagyon megszerzése, megterhelése, elidegenítése, hitelfelvétele, jogról való lemondás, gazdasági vállalkozási tevékenység elhatározása, valamint olyan határozat meghozatala, amelyek alapján az egyesület számára jelentős vagyoni terhek vagy kötelezettségek keletkezhetnek;
- dönthet mindazokban a kérdésekben, amelyeket jogszabály, vagy az alapszabály, illetőleg az egyesület nem utal a közgyűlés hatáskörébe;
- képviselőt delegálhat egyéb szervezetekbe;
- munkaszervezet vezetésért felelős Munkaszervezet vezető kiválasztása;
- döntés a helyi vidékfejlesztési stratégia/terv végrehajtása során delegált feladat ellátásával összefüggő, munkaszervezet vezető által összeállított kérelem elfogadásáról, esetleges visszautasításáról;
- döntés az Elnök által felterjesztett támogatási rangsor(ok) alapján a forrás(ok) allokációjáról;
- utasítási jog az Elnök vonatkozásában: a forrásallokáció során feltárt eljárási hibák kijavítására;
- jóváhagyja a Szervezeti és Működési Szabályzatot (SZMSZ), javaslatot tesz annak módosítására.

Az egyesület ügyvezetése az elnökség hatáskörébe tartozik. Az elnökségben sem a közszféra, sem egyetlen más érdekcsoport nem rendelkezik a szavazati jogok 49% át meghaladó hányadával.

Az Elnök jogai és kötelességei:

- az Egyesület képviselése,
- kezeli az egyesület pénzeszközeit, ennek keretében utalványozási jogkört gyakorol, kezeli az egyesület iratait, bevételi és kiadási bizonylatait,
- vezeti az egyesület tagnyilvántartását,
- vezeti a határozatok tárá, őrzi a határozatokat tartalmazó jegyzőkönyveket
- szervezi az Elnökség és a közgyűlés munkáját;
- összehívja és vezeti az Elnökség üléseit, vezeti a közgyűlést;
- intézkedik és dönt a közgyűlés, az elnökség által hatáskörébe utalt ügyekben;
- tevékenységéről beszámol az Elnökség soron következő ülésén;
- felvilágosítást, tájékoztatást ad az Egyesület tevékenységéről;
- gondoskodik a közgyűlés és az Elnökség határozatainak végrehajtásáról;
- munkáltatói jogokat gyakorol az Egyesület munkaszervezet vezetője felett;
- minden, amit az alapszabály az Elnök hatáskörébe utal.

A Csengeri Járás Leader Közhasznú Egyesület Elnöksége:

Ssz.	Név	Tisztség	Képviselt szervezet	Képviselt szféra
1.	Forján Zsolt	elnök	Csenger Város Önkormányzata	közszféra
2.	Zsiga Mihály	alelnök	Csengerújfalú Község Önkormányzata	közszféra
3.	Pethő András	elnökségi tag	Pátyod Község Önkormányzata	közszféra
4.	Kanyó Imre	elnökségi tag	Porcsalma Nagyközség Önkormányzata	közszféra
5.	Adorján György	elnökségi tag	Szamosangyalos Község Önkormányzata	közszféra
6.	Balogh Attila	elnökségi tag	Ifj. Fehér József DSZSE	civil szféra
7.	Bartha Gyula	elnökségi tag	Csengeri Református Egyházközség	civil szféra
8.	Orosz Mihály	elnökségi tag	Csenger és Térsége Gazdakör	civil szféra
9.	Takács Miklós	elnökségi tag	Csengerújfalú Sportegyesület	civil szféra
10.	Juhász Ferenc	elnökségi tag	Nagygyécért Közhasznú Egyesület	civil szféra
11.	Farkas Miklós	elnökségi tag	Pallér - 2 Kft.	vállalkozói szféra
12.	Szécsi Csaba	elnökségi tag	Szécsi Csaba egyéni vállalkozó	vállalkozói szféra

13.	Barcsay Ferenc Attila	elnökségi tag	Barcsay Ferenc Attila egyéni vállalkozó	vállalkozói szféra
14.	Papp József	elnökségi tag	Pappok Kft.	vállalkozói szféra
15.	Vasusz János	elnökségi tag	Evigrét Kft.	vállalkozói szféra

3. A Felügyelő Bizottság

A felügyelőbizottság feladata:

- az egyesületi szervek, valamint a jogszabályok, az alapszabály és az egyesületi határozatok, végrehajtásának, betartásának ellenőrzése.
- az egyesület pénz- és vagyonkezelésének vizsgálata;
- a társadalmi szervezetek gazdálkodására vonatkozó jogszabályok és egyéb kötelező előírások betartásának ellenőrzése;
- tagdíjak befizetésének ellenőrzése;
- az éves mérleg felülvizsgálata;
- a gazdálkodás célszerűségének, szabályszerűségének, az előírányzott bevételek és kiadások teljesítésének évenkénti vizsgálata;
- a számviteli rend, és bizonylati fegyelem betartásának ellenőrzése;
- az egyesületi vagyon megóvása érdekében szükséges intézkedések megtételének ellenőrzése.

A Csengeri Járás Leader Közhazsnú Egyesület Felügyelő Bizottsága:

Ssz.	Név	Tisztség	Képviselt szervezet	Képviselt szféra
1.	Karácsony Sándor Zoltán	elnök	Ura Község Önkormányzata	közzsféra
2.	Gaál Sándor	tag	Szamosbecs Község Önkormányzata	közzsféra
3.	Lakatos Illés	tag	Tyukodi Református Egyházközség	civil szféra
4.	Tóth János	tag	Szatmári Ifjúságért Közhazsnú Alapítvány	civil szféra
5.	Kovács Ágnes	tag	Szamos-Balparti Kft.	vállalkozói szféra
6.	Kis Ferencné	tag	Kiss Ferencné egyéni vállalkozó	vállalkozói szféra

4. Munkaszervezet (munkaszervezet vezető, munkaszervezeti dolgozók)

A munkaszervezet az Egyesület adminisztratív szervezete, az Egyesület tevékenységét segítő iroda. Szervezeti felépítése, feladatai, létszáma az egyesület tevékenységeihez igazodóan változhat, amely a szervezeti és működési szabályzatban kerül meghatározásra, költségvetését és létszámkeretét éves költségvetésében a közgyűlés hagyja jóvá. A munkaszervezet munkáját az iroda vezetőjeként a munkaszervezet vezető irányítja. A Munkaszervezet vezető kiválasztásáról az elnökség gondoskodik. A munkaszervezet dolgozói tevékenységüket munkaviszony keretében látják el. A munkáltatói jogkört a Munkaszervezet vezető gyakorolja.

A Munkaszervezet vezető:

- gondoskodik a munkaszervezet vezetéséről;
- gyakorolja a munkáltatói jogokat a Munkaszervezet dolgozói vonatkozásában;
- eljár és dönt a közgyűlés és az elnökség által hatáskörébe utalt ügyekben;
- gondoskodik az Egyesület nyilvántartásainak vezetéséről;
- gondoskodik az Egyesület Szervezeti és Működési Szabályzatának (SZMSZ) elkészítéséről, javaslatot tesz annak módosítására.
- az Elnök vagy az Alelnök akadályoztatása esetén a bankszámla felett a nem akadályozott tisztségviselővel együttesen rendelkezhet.
- a rábízott feladatok kapcsán a jogszabályok betartása mellett, a jó gazda gondosságával jár el

Az Egyesület a központi rendelet alapján benyújtott kérelmek értékeléséhez, az értékelés és döntés előkészítés érdekében végzendő feladatokat nem szervezheti ki. Az Egyesület gazdasági (pl. könyvelés, könyvvizsgálat), jogi tevékenységéhez az Egyesülettel szerződéses kapcsolatban lévő külső szervezeteket, szakértőket vehet igénybe.

Leader HACS Iroda:

A Csengeri Járás Leader Közhasznú Egyesület Leader HACS irodája a Csengeri Járás, illetve térség központjában, tömegközlekedéssel és személygépjárművel jól megközelíthető helyen, a Csenger Város Önkormányzatának Polgármesteri Hivatalában (4765 Csenger, Ady E. u. 14.) kapott helyet, amely akadálymentesen megközelíthető. Az iroda internet elérhetőséggel, vezetékes telefonvonallal, továbbá alapvető infrastrukturális eszközökkel (számítógépek, fénymásoló, nyomtató stb.) rendelkezik. A munkaszervezet egyéb feladatai közé tartozik a pályázatfigyelés, az Egyesületet érintő pályázatok kidolgozása, benyújtása, megvalósítása. A helyi fejlesztési lehetőségekhez kapcsolódó külső-belső források feltárása érdekében folyamatos kapcsolattartás a regionális- és megyei területfejlesztési hivatalokkal, a Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat szakembereivel, a Kormányhivatalokkal, a Kamarákkal és a járás képviselőivel, a térségi és foglalkoztatási, valamint vidékfejlesztési idegenforgalmi szervezetekkel, intézményekkel, mikro-társulásokkal, vállalkozókkal, civil szervezetekkel. A projektgenerálási, szaktanácsadási feladatokat a munkaszervezet látja el.

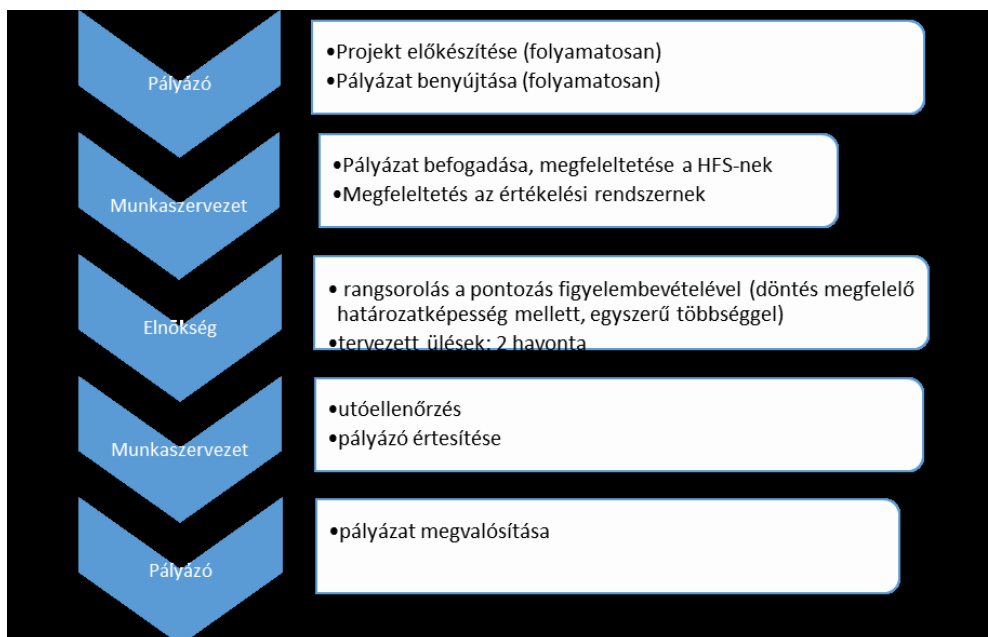
Az egyesület tevékenységeiben biztosítottak a Leader-szerű működés feltételei:

- terület alapú, multi-szektorális, integrált stratégiák alkalmazása, amelyek célja a helyi gazdasági potenciál egészének hasznosítása,
- alulról jövő kezdeményezések felkarolása,
- a helyi lakosság aktivizálása, bevonása a fejlesztési folyamatokba,
- kapcsolatteremtés, élő kapcsolatrendszer és együttműködés kialakítása a vidéki térségek között a megszerzett tudás és tapasztalatok közös hasznosítása végett,
- az innováció növelése,
- a helyi partnerség erősítése.

A Csengeri Járás Leader Közhasznú Egyesület, mint Helyi Akciócsoport szervezeti felépítése:

Az értékelés/kiválasztás folyamatának bemutatása (folyamatos pályáztatás és szakaszos értékelés mellett):

8.4. Kommunikációs terv

A kommunikációs terv célja, hogy a Helyi Fejlesztési Stratégia megvalósítását elősegítse, támogassa, a stratégia előrehaladásáról, valamint az elért eredményekről az érintettek számára információt, tájékoztatást nyújtson a kommunikáció megfelelő eszközeivel. A Csengeri Járás Leader Közhasznú Egyesület a Helyi Fejlesztési Stratégia összeállítása, illetve a stratégia megvalósítása során kiemelt fontosságot biztosít a kommunikációra és a nyilvánosság tájékoztatására. A Helyi Fejlesztési Stratégia összeállítása, illetve megvalósítása során a nyílt, közérthető tájékoztatás első lépés a stratégia sikeres megvalósítása felé, valamint a megvalósításra érdemes, a stratégia céljaihoz igazodó fejlesztési projektek kiválasztásához elengedhetetlen. A tervezés során fórumokat, egyesületi üléseket tartottak, hogy az információk minél szélesebb körben eljussanak az érintettekhez, tájékoztatást kaptak tehát valamennyi a térségben érdekelt szférák tagjai, illetve a teljes lakosság. A tervezés során bevonásra kerültek az önkormányzat, a civil szervezet, valamint a helyi vállalkozások képviselői is, hiszen ők a pályázati felhívások célcsoportjai.

A teljes nyilvánosság hozzájárul a térség igényeihez igazodó stratégia kidolgozásához, illetve a rendelkezésre álló fejlesztési források hatékony felhasználásához.

A nyilvánosság biztosítása érdekében alkalmazott kommunikációs eszközök:

- **Fórum:** célja a személyes kapcsolattartás, az információk közvetlenebb átadása, a közérthetőség biztosítása, a lakosság szóbeli tájékoztatása, információcsere, a tapasztalatok, esetleges kérdések megtárgyalása.

Ütemezése: időszakos.

- **Honlap (internet):** a Helyi Akciócsoport saját honlapot működtet (www.csengerleader.hu), melynek célja a széleskörű elérhetőség, így az információk átadásának gyors és folyamatos biztosítása.

Ütemezése: folyamatos.

- **Közösségi média (helyi nyomtatott sajtó, elektronikus sajtó, TV, rádió, Facebook):** az információk átadását meggyorsítja és megkönnyíti pl.: sajtótájékoztató, közlemény, riport.

Ütemezése: folyamatos.

- **Felhívás, hirdetés, kiadvány, hírlevél:** célja a Helyi Fejlesztési Stratégia kidolgozása során a folyamat ismertetése, vélemények, észrevételek összegyűjtése, valamint a tervezési folyamatba történő bevonás, a stratégia megvalósítása során pedig a pályázati kiírásokra való figyelemfelhívás.

Ütemezése: időszakos.

- **Elektronikus és postai levelezés:** Elektronikus és postai levél alkalmazásával az információk közvetlen az érdeklődők felé jut el, melyből gyorsan értesülhetnek az aktuális folyamatokról.

Ütemezése: folyamatos.

- **Kérdőív:** célja a nyilvánosság széleskörű véleményének, észrevételeinek összegyűjtése, mely a Helyi Fejlesztési Stratégia kidolgozása során is segítségre volt, illetve a Helyi Akciócsoport munkájának minőségének felmérésére is alkalmazandó.

Ütemezése: időszakos.

- **Személyes és telefonos konzultáció, kapcsolattartás, fogadóórák:** A Helyi Akciócsoport személyes és telefonos kapcsolattartás keretében munkaszervezeti irodájában, előre meghatározott nyitvatartási időben biztosítja a nyilvánosságot a Helyi Fejlesztési Stratégia összeállítása során, valamint folyamatosan, a stratégia megvalósítása során. A Helyi Akciócsoport a stratégia összeállítása során, a pályázati felhívások megjelenését követően folyamatosan biztosítja a dokumentumokba történő betekintést minden érdeklődő számára. Ennek célja az átláthatóság biztosítása. A kívülről érkező dokumentumok érkeztetése, iktatása folyamatos, nyomon követhető, a Helyi Akciócsoport belső dokumentumai pedig irattározásra kerülnek.

Ütemezése: folyamatos

- **Közvetlen megszólítás:** folyamatosan aktualizált saját adatbázisból tájékoztatás és konzultáció a civil-, köz-, és üzleti szféra képviselői felé.

Ütemezése: folyamatos

A kommunikációs tervben foglaltak betartása és elvégzése a munkaszervezet feladatkörébe tartozik, minden olyan felmerülő probléma esetén, melyben a munkaszervezet az alapszabályban megfogalmazott feladatain túlmenően már nem kompetens az elnökség hoz döntést. Az elnökség döntése alapján a végrehajtás a munkaszervezeten keresztül történik.

Kiemelt kommunikációs célok:

- A HACS területén élők tájékoztatása az Operatív Programokról, kiemelten a Vidékfejlesztési Programról és a pályázati lehetőségekről.
- A HACS térségi bevezetése, beágyazottságának megszilárdítása, bemutatása, tevékenységének megismertetése a lakossággal.
- A széles nyilvánosság bizalmának elnyerése, az érdeklődés felkeltése.
- A LEADER ismeretek minél szélesebb körnek történő átadása.
- Tapasztalat- és információcsere más akciócsoportokkal, belföldi és külföldi partnerekkel egyaránt.
- A kötelező elemeken túl, jó kapcsolat fenntartása az Irányító Hatósággal, a Közreműködő Szervezetekkel, Minisztériumokkal, Államtitkárságokkal.

Belső kommunikáció: Az Akciócsoport tagjai, vezetősége, bizottságai, munkaszervezete több kommunikációs csatornán is kapcsolatot tartanak fenn egymással és közöttük az információ-áramlás szabadon történik. A belső kommunikáció során használt eszközök: személyes megbeszélés, tájékoztató, beszámoló, telefon, internet, elektronikus levelezés; hagyományos levelezés.

Külső kommunikáció: A HACS külső kommunikációja az Irányító Hatóságának előírásainak megfelelő módon és arculati elemek használatával történik. A HACS a tevékenységét, benne a HFS tervezését, végrehajtását mind a széles nyilvánosság (hazai és külföldi partnerek) és mind a pályázók célcsoportja felé kommunikálja. A pályázók célcsoportját kiemelten a HACS-hoz pályázatot benyújtók alkotják.

8.5. Monitoring és értékelési terv

A 8.5 fejezetet a végleges HFS benyújtásához szükséges kidolgozni!!!

9. Indikatív pénzügyi terv

A 9. fejezetet a végleges HFS benyújtásához szükséges kidolgozni!!!